

PERSPECTIVA ESCOLAR 44

Publicació de «Rosa Sensat»

Abril 1980

L'ESTATUT D'AUTONOMIA I L'ENSENYAMENT

ÍNDEX	
EDITORIAL	1
L'ESTATUT D'AUTONOMIA I L'ENSENYAMENT	2
1. L'ESTATUT I L'ESCOLA, per Jordi Vives	5
2. ESTATUT, ENSENYAMENT I TRASPASSOS, per Josep M. Bas	8
3. PROBLEMES DE L'ADMINISTRACIÓ EDUCATIVA QUE HEREDARÀ LA GENERALITAT, per Josep M. Tatjer	12
4. L'ESTATUT D'AUTONOMIA I ELS FUNCIONARIS, per Joan Perdigó	15
5. ELS DINERS DE LA GENERALITAT, per Josep M. Huguet i Reverter	20
6. L'AUTONOMIA UNIVERSITÀRIA EN EL MARC DE L'AUTONOMIA POLITICA, per Ramon Torrent i Macau	
QUÈ EN PENSEU DE... L'Estatut i l'ensenyament	25
EXPERIÈNCIES ESCOLARS Cinc dies al delta de l'Ebre, per Mariona Trabal	31
DIDÀCTICA El tren elèctric a l'escola, per Antoni Cuadrench	37
DE 0 A 6 ANYS El folklore a l'escola bressol (Seminari R. S.) El llibre il·lustrat, per Teresa Duran Armengol	42 44
TRASCANTÓ Cartacràcia, per Isidre Creus	46
INFORMACIONS I COMENTARIS L'àrea d'ensenyament de l'ajuntament de Barcelona	49
BIBLIOGRAFIA	54
PER ALS NOIS I NOIES Els camins de l'art a Catalunya, per Dolors Farró	57
COL.LABORACIONS/DEBATS/DOCUMENTS L'educació vial en la prevenció dels accidents de circulació, per Pedro Simon R.	59
Perspectiva Escolar Edició i Administració: a.a.p.s.a. «Rosa Sensat» - Còrsega, 271. Tel. 228 00 03 - Barcelona-8	
Consell de Redacció: Rosa Carrió, Montserrat Company, Biel Dalmau, Marta Mata, Ramon Prats, Jordi Vives Director: Jordi Tomàs Distribució a llibreries: Arc de Berà - Lluï, 10-14, B-5 Subscripcions: a.a.p.s.a. «Rosa Sensat» Portada i maquetat: Joan Grau Fotògraf: Josep Gri Composició: Fernández, Borrell, 168 Impremta: I. Juvenil, Maracaibo, 11 Realització tècnica: KETRES. Tel. 253 36 00 Dipòsit legal: B. 2.090-1975 - ISSN: 0210-2331 Subscripció anual: 1.500 ptes. - P.V.P.: 180 ptes.	

44

Situació caòtica de les guarderies i esperança per a les escoles bressol

1

El nivell educatiu que es troba en pitjors condicions és, sens dubte, el de les guarderies. N'està tant, de malament, que el Ministeri que segons el nostre criteri se n'havia d'ocupar, el d'Educació, mai no les ha tingut en compte a l'hora de legislar, de planificar i, no cal dir, a l'hora de dotar-les econòmicament.

De les guarderies se n'han vingut ocupant, més malament que bé, els Ministeris de la Governació, del Treball i de Sanitat.

L'estament públic sobre el qual està recaient actualment tota la problemàtica de les guarderies o escoles bressol, són els ajuntaments. Aquests estan vivint tots els problemes molt de prop però no saben com sortir-se'n ja que no disposen dels fons econòmics necessaris per tal de poder fer front mínimament a tot el que això representa.

Per si aquest panorama no se'ns dibuixava prou negre, sembla que en les darreres reunions que han mantingut les guarderies amb els estaments oficials a Madrid esdevé encara més fosc. El FONAS («Fondo Nacional de Asistencia Social») organisme depenent del Ministeri de Treball, ha congelat la seva primera partida d'ajuts a les «guarderies laborals» i condiciona la segona partida a una inspecció que es farà des de la capital de l'Estat.

D'aquesta decisió en deduïm dos fets: primer, no es tenen en compte per a res les autonomies pel que fa referència al control i administració de despeses per les «guarderies laborals» i, segon, es dona menys subvenció que el curs passat.

Una altra qüestió que ens fa estar alerta és que totes les guarderies que reben ajut oficial passaran a dependre de l'INAS («Instituto Nacional de Asistencia Social»). Aquest és un organisme autònom depenent de l'«Administració Institucional» i de la «Dirección General de Servicios Sociales» i els criteris del qual són contraposats als que fa tants anys que intentem de portar a terme, és a dir, tenir en compte que les escoles bressol són centres educatius i no exclusivament assistencials.

Davant d'aquesta situació i per iniciativa de la Coordinadora d'Escoles bressol de Catalunya s'ha redactat un informe dirigit a:

- Consell Executiu de la Generalitat de Catalunya.
- Grups Parlamentaris del Parlament de Catalunya.
- Membres de la Comissió de Traspassos de la Generalitat.
- Grups Parlamentaris del Congrés dels Diputats de Madrid.

Juntament amb aquest informe es demana als diferents organismes abans esmentats fer-se càrrec del problema i prendre postura en les gestions que li corresponen. L'informe està signat per molts ajuntaments de Catalunya, per la Coordinadora d'Escoles bressol de Catalunya i per Rosa Sensat.

Esperem que una acció conjunta de tots pugui començar a encaminar les qüestions prioritàries de tota la problemàtica de les Escoles bressol a Catalunya, que nosaltres concretaríem en els següents punts: existència en funció d'una necessitat real, servei de qualitat i ajut econòmic estable.

2 L'ESTATUT I L'ESCOLA:

Complexitat jurídica i possibilitats reals

per Jordi Vives

Competència exclusiva i competència plena

L'article 15 de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya diu textualment: «És de competència plena de la Generalitat la regulació i administració de l'ensenyament en tota la seva extensió, nivells i graus, modalitats i especialitats, en l'àmbit de les seves competències, sens perjudici d'allò que disposen l'article 27 de la Constitució i Lleis Orgàniques que, conforme a l'apartat primer de l'article 81 d'aquella, el desenvolupin, de les facultats que atribueix a l'Estat el número 30 de l'apartat 1 de l'article 149 de la Constitució, i de l'alta inspecció per al seu compliment i garantia».

Qualsevol ciutadà pot quedar com a mínim perplex després de llegir aquest article de l'Estatut, a menys que tingui una sèrie de coneixements jurídics i, fins i tot, una certa capacitat de previsió o d'endevinar els fets polítics.

Quan la ponència va aprovar el projecte d'Estatut, on l'article 15 quedava redactat tal com s'indica més amunt, en plenes vacances escolars i de molta altra gent (era el mes d'agost), la reacció de qui estava particularment interessat en el tema educatiu era la de preguntar, i comentar amb qui podia, què volia dir a la pràctica l'article 15. I què significava l'abandonament de l'expressió competència exclusiva que figurava en el projecte d'Estatut de Sau. I què volia dir «alta inspecció». I què és una llei orgànica, etc. En l'estat d'ànim de molts s'hi barrejava un desencís i una malfança.

Però, fins i tot, els especialistes en dret es plantejaven interrogants a manca d'una informació addicional de com s'havia gestat aquest article en la negociació que es va fer de tot l'Estatut.

Per exemple, què volia dir «alta inspecció». Es poden fer dues interpretacions, una que en podríem dir «allegòrica» i una altra que podríem anomenar «tècnica». La

interpretació «allegòrica» consisteix a dir que l'Estat conserva la capacitat de vetllar perquè els òrgans de poder autòmic (Parlament, Consell Executiu, etc.) no duïguin a terme una política contradictòria amb la Constitució i les normes bàsiques que la desenvolupen (entre elles el propi Estatut d'Autonomia).

En canvi, la interpretació «tècnica» consistiria a entendre que es refereix als nivells més alts dels serveis d'inspecció del propi Ministeri que restarien controlats per ell mateix, amb la missió d'exercir aquest control general al qual ens referíem abans. Obviament, la interpretació «allegòrica» es diferencia de la «tècnica» en el sentit de no donar per suposat que aquesta tasca correspongui als serveis centrals d'inspecció (caldrà concretar on comença i on acaba «l'alta inspecció»).

En segon lloc, tenim la referència al punt 1.30 de l'article 149 de la Constitució. Aquesta qüestió és fàcil de plantejar a base de reproduir el que diu la Constitució. Simplement significa que l'Estat té competència exclusiva sobre «la regulació de les condicions d'obtenció, expedició i homologació de títols acadèmics i professionals» (fins aquí és un aspecte molt concret i clar), i també de les «normes bàsiques per al desenvolupament de l'article 27 de la Constitució, a fi de garantir el compliment de les obligacions dels poders públics en aquesta matèria». I si l'Estat té competència exclusiva en aquestes matèries vol dir que la Generalitat no té cap poder en aquests aspectes i, per tant, parlar de competència plena significa que hi ha uns aspectes que escapen a l'esfera de decisió de la Generalitat: aquells que queden reservats per la Constitució i l'Estatut a l'Administració central.

Quines són aquestes esferes? Ha quedat clar un primer aspecte: les condicions de l'expedició i homologació de títols. Vegem els altres.

Lleis orgàniques i Estatut d'Autonomia

El dret a l'educació és regulat per l'article 27 de la Constitució. Ara bé, tothom sap que aquest article va ser un dels més debatuts i que la formulació que va ser aprovada finalment és susceptible de conccreions bastant divergents.

¿Com es concreta, jurídicament, l'article 27? Segons la pròpia Constitució les lleis que desenvolupen els drets fonamentals i les llibertats públiques (i per tant l'article 27), i també els Estatuts d'Autonomia, tenen el caràcter d'orgàniques.

Una llei orgànica ha de ser aprovada en el Ple del Congrés per majoria absoluta dels components de la Cambra. És a dir, ha d'obtenir, almenys, 176 vots favorables. Lògicament aquest nombre val també per a la seva eventual modificació. Les lleis orgàniques tenen un rang superior a les lleis ordinàries que són aprovades per majoria simple.

¿Com es planteja la relació entre les lleis orgàniques, que desenvolupen els drets fonamentals i les llibertats públiques, i els Estatuts d'Autonomia?

En principi totes tenen el mateix rang jurídic, perquè totes tenen el caràcter d'orgàniques. Ara bé, la Constitució estableix entre les competències exclusives de l'Estat de fixar les «normes bàsiques per al desenvolupament de l'article 27»; per tant la llei que reguli aquestes normes bàsiques (que ha de ser orgànica) fixarà el sostre de les competències de la Generalitat.

Article 15.

És de competència plena de la Generalitat la regulació i administració de l'ensenyament en tota la seva extensió, nivells i graus, modalitats i especialitats, en l'àmbit de les seves competències, sens perjudici d'allò que disposen l'article 27 de la Constitució i Lleis Orgàniques que, conforme a l'apartat primer de l'article 81 d'aquella, el desenvolupin, de les facultats que atribueix a l'Estat el número 30 de l'apartat 1 de l'article 149 de la Constitució, i de l'alta inspecció necessària per al seu compliment i garantia.

Article 16.

Llibertat d'ensenyament

Dret a l'educació

Article 27.

1. Tothom té dret a l'educació. Es reconeix la llibertat d'ensenyament.
2. L'educació tindrà com objecte el ple desenvolupament de la personalitat humana en el respecte als principis democràtics de convivència i als drets i a les llibertats fonamentals.
3. Els poders públics garanteixen el dret que assisteix els pares per tal que els fills rebin la formació religiosa i moral que vagi d'acord amb les seves conviccions.
4. L'ensenyament bàsic és obligatori i gratuït.
5. Els poders públics garanteixen el dret de tothom a l'educació, mitjançant una programació general de l'ensenyament, amb la participació col·lectiva de tots els sectors afectats i la creació de centres docents.
6. Es reconeix a les persones físiques i jurídiques la llibertat de creació de centres docents, dins el respecte als principis constitucionals.
7. Els professors, els pares i, en el seu cas, els alumnes intervinen en el control i en la gestió de tots els centres sostinguts per l'Administració amb fons públics, en la forma que la llei estableixi.
8. Els poders públics inspeccionaran i homologaran el sistema educatiu per tal de garantir el compliment de les lleis.
9. Els poders públics ajudaran aquells centres docents que reuneixin els requisits que la llei estableixi.
10. Es reconeix l'autonomia de les universitats en la forma que la

Autonomia

Fins aquí les coses són bastant clares, independentment que s'estigui o no d'acord amb aquestes disposicions. Ara bé, si ens fixem en l'article 15 de l'Estatut podem veure que fa dues vegades referència al desenvolupament de l'article 27. Ho fa de forma explícita, en excloure de les competències de la Generalitat el desenvolupament de l'article 27, i també de forma indirecta en parlar de l'article 149 (apartat 1.30). Però si ens hi fixem veurem un petit detall que segurament ha passat desapercebut fins aquest moment de l'exposició, però que, a la pràctica, resulta molt important: es parla de les lleis orgàniques, en plural, que desenvolupin l'article 27.

Està clar que aquest desenvolupament es pot fer de moltes maneres, i no únicament des del punt de vista del contingut sinó també de la forma. Des del punt de vista de les autonomies, el procediment que hauria permès un major marge de maniobra, consistia a fer una sola llei orgànica (o com a màxim dues, ja que l'article 27 fa una referència explícita a l'autonomia universitària, que potser podria anar a part), que contingués exclusivament aquestes normes bàsiques de desenvolupament.

Però no és aquest el procediment que s'està seguint per part del govern. Aquest està procedint a modificar la llei d'educació del 1970 a trossos. Modifica alguns aspectes en un projecte de llei, uns altres en un altre projecte i així progressivament. Llavors el que passa és que alguns d'aquests projectes desenvolupen i concreten alguns dels aspectes constitucionals del dret a l'educació (l'article 27), i en conseqüència han d'adquirir el caràcter de lleis orgàniques.

Aquest procediment té diverses conseqüències:

a) No es fa una discussió parlamentària global sobre els problemes educatius, sinó fragmentada en funció dels aspectes concrets de cada llei.

b) El govern desenvolupa només els aspectes de l'article 27 que encaixen en els seus projectes de llei. Si s'hagués fet una sola llei orgànica que desenvolupés l'article 27 hauria calgut seguir sistemàticament tot el que diu l'article 27 i no només alguns aspectes.

c) Aquestes lleis que adquireixen el caràcter d'orgàniques no regulen només les normes bàsiques del desenvolupament de la Constitució sinó també molts més as-

4 pectes, fins i tot contenen disposicions pròpies de reglaments.

I d'aquest últim punt se'n deriven unes limitacions possibles per a les atribucions de la Generalitat, ja que en principi segons les normes lògiques del dret una llei de rang inferior (en aquest cas del Parlament de Catalunya) no pot modificar el contingut d'una de rang superior (una llei orgànica).

¿Com poden ser compatibles lleis orgàniques d'aquestes característiques amb la competència plena que l'Estatut atorga a la Generalitat?

La solució que s'ha buscat en el cas de l'Estatut de Centres consisteix a afegir una disposició adicional que permet de modificar per part dels governs autònoms alguns articles (dels quals se'n fa una llista explícita) de l'Estatut de Centres. És una solució jurídicament rara, però la lògica política s'expressa a vegades així. Fins a quin punt aquesta fórmula resol el problema només es pot determinar analitzant en concret tot el contingut de l'Estatut de Centres, i veure si tots els elements que es refereixen més al reglament queden exceptuats.

La meua impressió és que, a part de si aquesta fórmula és del tot correcta jurídicament parlant, el que queda al marge de les competències de la Generalitat és bastant ampli, i correspon a una concreció del que són «normes bàsiques» en sentit molt poc estricte, o restrictiu, sinó tot el contrari.

Realitat escolar i legislació jurídica

Tot i que crec que tota l'exposició anterior era necessària per aclarir els problemes jurídics més importants que comporta l'Estatut a nivell del tema educatiu no podem de cap manera reduir-ho a una discussió jurídica de les competències de la Generalitat.

No podem tampoc oblidar que l'escola no ve només condicionada per la regulació jurídica específica d'aquest tema, sinó que també són molt importants altres aspectes com el de les finances de la Generalitat, com queden els funcionaris, etc. (qüestions que són tractades a altres articles d'aquest monogràfic).

La realitat escolar que haurà d'enfrontar la Generalitat conté nombrosos buits o llacunes a més de seriosos dèficits de quali-

tat, equipaments, etc. Sense cap pretensió d'exhaustivitat apunto uns quants temes que la Generalitat tindrà sobre la taula: l'escola rural, l'educació especial, tot l'ensenyament previ al període obligatori (especialment el cas de les escoles-bressol), la gestió de les escoles, l'accés dels mestres, etcètera.

El que la Generalitat pugui fer per avançar depèn lògicament de les competències atorgades per l'Estatut i del procés de traspàs. Però cal tenir en compte que això mateix dependrà de la correlació política i social per una banda, i de les persones que hagin de tirar endavant la política educativa.

La mateixa experiència de la Generalitat durant la II República (i l'anterior de la Mancomunitat) ens confirma algunes de les coses dites abans. El text de l'Estatut del 32 era força restrictiva pel que fa a les qüestions educatives. Però segons el context polític la Generalitat va quedar molt limitada o no va poder dur a terme una tasca molt ambiciosa (recordem el CENU de 1936). Igualment, els buits de legislació poden ser omplerts amb una política decidida a avançar i que accepti la importància de l'acció de govern en el terreny dels diversos serveis col·lectius i, entre ells, l'educació. Aquí el problema financer pot limitar molt les possibilitats, però tampoc hem d'oblidar que en moltes ocasions són possibles intervencions qualitatives que no tenen un cost econòmic important però que poden ser molt importants per la renovació pedagògica i el i transformació de la nostra escola.

Com el lector podrà comprovar gairebé tots els articles del monogràfic insisteixen al final en la idea que caldrà continuar lluitant per l'escola a tots els nivells si pretenem que l'Estatut no sigui buidat. El record del començament de curs actual ens pot fer pensar que una primera batalla serà altra vegada l'assignació de mestres i tot el que comporta assegurar que el curs comenci quan toca. Aquesta coincidència, no premeditada, a destacar que ara comença la lluita per la concreció de l'autonomia hauria de constituir una premonició de la defensa que ens caldrà fer en el futur de la nostra escola i del seu futur.

ESTATUT, ENSENYAMENT I TRASPASSOS

5

Rèplica al senyor Otero Novas

per Josep M. Bas

Gairebé un any després que el Consell de ministres aprovés el R. Decret de transferència de competències de l'Administració de l'Estat a la Generalitat provisional, en matèria de pre-escolar i EGB, s'ha produït la desafortunada estada del Ministre d'Educació a Barcelona i la seva sorprenent afirmació que ell personalment s'ha encarregat que l'esmentat decret no hagi vist la llum a les planes del BOE en tot aquest temps. La raó estaria —segons el ministre Otero Novas— que el contingut del R. Decret era clarament inconstitucional i antiestatutari.

Inconstitucional i antiestatutari? O el ministre no s'ha llegit amb prou atenció ambdós textos —cosa que dubtem— o bé aquesta contundent afirmació reflecteix l'estat d'ànim del govern del qual forma part i del partit a què pertany pel que fa a les autonomies en general i a la de Catalunya en particular. I això sembla més que evident, atès que ara per ara, cap portaveu qualificat del govern de Madrid ha volgut desmentir les paraules del senyor Otero.

Aquest serà, per tant, el tarannà que els futurs membres catalans de la Comissió Mixta de Traspassos es trobaran així que aquesta sigui constituïda (una vegada format el primer consell executiu de la Generalitat autònoma).

1. EL QUE PRESUMIBLEMENT HAURIA DIT EL R. DECRET

El darrer dels múltiples esborranys que des del mes d'abril del 78 fins al novembre del mateix any es van anar elaborant en el si de l'antiga Comissió Mixta, ens permet imaginar quin hauria estat l'esperat text aprovat en Consell de ministres d'haver estat publicat al BOE.

Dels vuit apartats de referència: Ordenació educativa, Centres Estatals, Centres no Estatals, Inspecció Tècnica, Educació

Especial, Perfeccionament del Professorat, Assegurança Escolar i Serveis a l'Alumnat, Registre de Centres... sembla que ha estat el tema de la inspecció, principalment, allà on s'ha tocat el voraviu al senyor Otero i tot allò que el senyor Otero representa.

¿Què deia exactament l'esmentat esborrany sobre aquest punt de la inspecció? Val la pena fer la transcripció literal d'aquest apartat 4.

4. Inspecció tècnica

4.1. *La Inspecció de Enseñanza Primaria en Cataluña dependerá funcionalmente de la Generalidad.*

4.2. *No obstante lo anterior, la mencionada inspección cuidará del cumplimiento de las competencias que mantiene el Ministerio de Educación y Ciencia con arreglo a las instrucciones que este Departamento curse a través de la Generalidad, que las tramitará inmediatamente a la Inspección.*

4.3. *La Inspección de Enseñanza Primaria informará periódicamente al Ministerio de Educación y Ciencia sobre el cum-*

6 *plimiento de las mencionadas competencias en el ámbito territorial de Cataluña, por conducto de la Generalidad, que lo elevará de inmediato al citado Departamento.*

4.4. *La Inspección de Enseñanza Primaria dependerá orgánicamente de la Administración Central del Estado.*

4.5. *La Inspección General de Servicios y la Inspección General de Enseñanza Primaria conservarán las funciones que actualmente tienen encomendadas.*

Així, doncs, aquest important apartat podem resumir-lo en els punts següents:

a) Doble dependència de les quatre inspeccions provincials.

De la Generalitat: dependència funcional pel que feia a les competències traspasades.

De l'Estat: dependència funcional de les competències no traspasades i també tota la dependència orgànica.

b) Els canals —ascendent i descendent— de la Inspecció provincial amb l'Administració Central, passarien necessàriament per la Generalitat.

c) De forma explícita, es fa esment de la Inspecció General de Serveis i la Inspecció General d'Ensenyament Primari (òrgans centrals —no perifèrics— d'inspecció), a fi i efecte de suggerir el tema, que posteriorment ha aparegut en els estatuts basc i català, de l'anomenada «Alta Inspecció del Estado».

No cal dir que aquesta complicada filigrana va ser el resultat d'un procés negociador entrebancat, aspre i difícil.

De bon començament, els negociadors del ministeri es van tancar en banda a admetre la més mínima vinculació de les inspeccions provincials a la Generalitat. La postura decidida dels negociadors catalans en no admetre cap altra competència, si no anava acompanyada de les necessàries funcions inspectores, va forçar a aquesta solució de compromís. Acceptar les altres competències sense aquesta funció inspectora, era acceptar un paper mullat i, per altra part, tampoc no era oportú admetre —com així van proposar-ho els negociadors de Madrid— una doble inspecció sobre una mateixa realitat a inspeccionar. A part de prefigurar una doble xarxa d'escoles públiques a Catalunya, la inspecció pròpia de la Generalitat hauria estat del tot inoperant davant la perifèrica del Ministeri.

Finalment, cal dir que els dos esmentats òrgans centrals d'Inspecció donaven ga-

ranties al Ministeri a supervisar «des de dalt» aquest funcionament pre-autonòmic.

Amb tota seguretat, les reserves mentals del senyor Otero han degut posar en marxa també les seves acreditades dots inquisitorials i censores, davant els apartats referents a centres estatals i no estatals. Així, quan l'esborrany afirmava que serien traspasades a la Generalitat les competències en matèria de «... programación de los centros públicos, su localización, la realización de convenios con los entes locales para la provisión de suelo edificable, su construcción y equipamiento y propuesta de creación de nuevos Centros, con sujeción a la planificación general que establezca la Administración del Estado...», segur que el ministre d'Educació s'ha sobresaltat davant la perspectiva que tot això (o sigui, les actuals escoles de l'Estat) passés a mans de la Generalitat, malgrat la «... sujeción a la planificación general que establezca la Administración del Estado...».

Quant als centres privats, la perspectiva que la Generalitat pugui intervenir —malgrat els condicionants establerts— en els tràmits i resolucions per a l'obertura de nous centres i en l'administració de les subvencions (per inversió i per funcionament) deu haver desfermat els escarafalls més viscerals d'aquest apòstol de la llibertat d'ensenyament. La transcripció literal d'aquests fragments diu així:

«... tramitar y resolver, con arreglo a las disposiciones generales que dicte la Administración del Estado, las solicitudes de autorización para la apertura y funcionamiento de centros privados, así como las modificaciones de dicha autorización...» (...)
«... la administración de los fondos que se asignen por el Estado en concepto de subvención para la construcción y equipamiento de centros docentes privados en Cataluña...» (...)
«En tanto subsista el actual régimen de subvenciones a la gratuidad, su concesión será competencia de la Generalidad, que la ejercerá con arreglo a las normas generales dictadas o que se dicten a tal fin por el Ministerio de Educación y Ciencia. Se transferirá a la Generalidad la parte correspondiente de los créditos consignados con tal fin en el presupuesto del Ministerio de Educación y Ciencia...»

¿Tot això és inconstitucional i antiestatutari? Veiem ara què diuen la Constitució i l'Estatut.

Setena

Les transferències que calgui fer en matèria d'ensenyament per a traspasar a la competència de la Generalitat els serveis i centres de l'Estat a Catalunya, seran fetes d'acord amb els calendaris i programes que defineix la Comissió Mixta.

Vuitena

Del que es refereix a la...

2. EL QUE DIUEN LA CONSTITUCIÓ I L'ESTATUT

Es sabut que l'article 27 de la Constitució parla de poders públics quan es refereix successivament a: programació general de l'ensenyament, creació de centres docents, inspecció i homologació del sistema educatiu, ajuda als centres docents, etcètera.

Per tant, en parlar de «poders públics» i no exclusivament d'Estat, deixa la porta prou oberta al fet que també les Comunitats Autònomes puguin identificar-se amb aquestes competències, en tant que «poders públics».

Tanmateix, hi ha determinades limitacions que es troben explicitades a l'article 149.1.30 en referir-se a les competències exclusives de l'Estat en matèria d'educació: «Regulación de las condiciones de obtención, expedición y homologación de títulos académicos y profesionales y normas básicas para el desarrollo del artículo 27 a fin de garantizar el cumplimiento de las obligaciones de los poderes públicos en esta materia». O sigui, que la Constitució reserva a l'Estat dues competències:

a) Allò que fa referència als títols acadèmics.

b) Les lleis-marc o normes bàsiques, però no pas la legislació ordinària que desenvolupi aquestes llei-marc, configuradores de les obligacions dels poders públics en el camp de l'educació.

Cal afegir un tercer aspecte, i és el de les lleis orgàniques —que són també competència exclusiva de l'Estat— i que són les relatives al desenvolupament dels drets fonamentals i de les llibertats públiques (art. 81.1) però que no tenen res a veure amb l'ordenació i configuració dels aparells d'Estat (l'educació en el cas que ens ocupa).

Per tant, les esmentades competències en matèria de programació, creació de centres docents, inspecció, homologació del sistema educatiu i ajuda (se suposa que econòmica) als centres docents, poden ser

assumides per la Generalitat mitjançant la promulgació de lleis ordinàries pel Parlament de Catalunya, d'acord amb les lleis-marc o normes bàsiques emanades del Parlament espanyol.

Per la seva part, l'Estatut estableix a l'article 15 que —a més de les limitacions esmentades a l'article 149.1.30 de la Constitució, i la referència a les lleis orgàniques en matèria de drets fonamentals i llibertats públiques a l'ensenyament— també l'*alta inspecció* és matèria reservada de l'Estat, a fi i efecte de garantir el compliment de tot allò que esdevingui competència plena de la Generalitat: «... regulació i administració de l'ensenyament en tota la seva extensió, nivells i graus, modalitats i especialitats...».

El mateix Estatut estableix a la disposició transitòria setena que «... les transferències que calgui fer en matèria d'ensenyament per a traspasar a la competència de la Generalitat els serveis i centres de l'Estat a Catalunya, seran fetes d'acord amb el Calendari i programes que defineixi la Comissió Mixta...».

Per tant, si algun dubte pogués haver-hi pel que fa als centres públics, així com els serveis perifèrics del Ministeri a Catalunya (i les quatre inspeccions provincials, òbviament ho són), queda totalment infundat davant d'aquesta disposició transitòria que remet a la Comissió Mixta l'execució i els terminis dels traspassos. I cal destacar que ja no pot parlar-se —com en l'etapa pre-autonòmica— de traspàs de competències i serveis, sinó només de traspàs de serveis. Amb l'Estatut, les competències ja han estat traspassades (article 15), per molt que el senyor Otero Novas s'entesti a posar pals a les rodes.

Tanmateix, serà a la materialització d'aquest article 15 (traspàs de serveis) on sorgiran, per part de Madrid, les tàctiques dilatòries, els entrebancs, el filibusterisme i els pals a les rodes. La lentitud en el desenvolupament constitucional, la batalla parlamentària en torn a les lleis orgàniques d'educació, la inexistència d'una llei-marc adequada, etc., prefigura la llarga i difícil trajectòria que l'Escola Pública Catalana té davant seu per començar a ser quelcom més que un projecte.

8 PROBLEMES DE L'ADMINISTRACIÓ EDUCATIVA QUE HEREDARÀ LA GENERALITAT

per Josep M.ª Tatjer

D'altres articles d'aquest número s'en-carreguen d'escatir l'àmbit de competències que correspondran a la Generalitat en matèria educativa d'acord amb l'Estatut i la Constitució, i quines limitacions representen el conjunt de lleis de tema educatiu que el Parlament espanyol està estudiant aquest curs. Al costat de la carcassa legal hi haurà un procés esglaonat —probablement llarg i difícil— de transferències efectives, que faran a mans de l'Administració Autònoma els recursos i mitjans necessaris per portar a cap les funcions que li pertocuin. La progressiva assumptió d'atribucions topirà amb un seguit de dificultats pràctiques (materials i administratives), que en un planteig global de la política educativa a Catalunya poden semblar de segon ordre, però que en retardaran i destorbaran l'execució. N'ebossarem unes quantes, excloent, tanmateix, les que fan referència a la Universitat.

I. Insuficiència de mitjans i organització inadequada

a) *Mitjans*

El personal administratiu amb què compten avui les delegacions del Ministeri a Catalunya —i, fonamentalment, a la «*provincia*» de Barcelona— és escàs i inestable, especialment a les categories professionals més elevades, que troben millors condicions de treball a d'altres Ministeris, i, òbviament, a l'Administració Central. És tan aguda la manca de Tècnics que les sots-

delegacions i alguna de les «*Jefaturas de Servicio*», creades l'any darrer a Barcelona, han hagut d'ésser ocupades per docents o inspectors. La penúria general es pot reflectir, per exemple, en el fet que a departaments sencers amb noms tan pretenciosos com la «*Junta Provincial de Construcciones*» o la «*Unidad de Centros de Formación Profesional*» d'un territori que representa més del 12% de la població de l'Estat, tota la feina administrativa hagi estat encomanada bastant de temps a un sol funcionari; o que, per abreujar, al voltant de 200 persones tinguin cura dels afers administratius d'uns 18.000 docents i 1.000 centres escolars de tota mena.

Val a dir que no sóc partidari d'un creixement exagerat del sector públic, sinó que crec que amb cada traspàs de competències cal reclamar la part alíquota de les dotacions de personal que posseeixi l'organisme central les atribucions del qual siguin transferides. Qualsevol altra solució implica augment de despeses o desequilibris funcionals.

També els mateixos centres escolars estan mancats de personal no docent, però aquesta és una qüestió mal resolta arreu d'Espanya.

Un segon capítol important és el de les instal·lacions. D'altres Ministeris (i, fins i tot, entitats com l'Organització de Cecs) disposen de seua força adequades a Barcelona: Però Educació, no. En aquest terreny, la situació no pot ésser més caòtica —dependències distribuïdes en 8 o 9 locals, cap d'ells apropiat, arxius dispersos, comunicació, etc.—, però la desídia ministe-

rial ha estat quasi absoluta. Hom no poseix, per exemple, cap mitjà de treball sofisticat —ni tan sols una terminal del Centre de Càlcul de Madrid!—, malgrat les promeses fetes sovint i el volum de treball que podria estalviar-se. Afegim que l'únic magatzem de material escolar existent és a Alcalà de Henares.

Pel que fa als mètodes d'actuació, les falles d'una manca total de capacitat de decisió es manifesten en: la inexistència d'un calendari anyal de les tasques a realitzar, cosa que duu aparellada l'acumulació de feina en determinats moments i la improvisació; el desconeixement d'aspectes essencials de la gestió, car tots els organismes tècnics estan centralitzats; la fragmentació dels diversos serveis; i el vici de la «tramitació» —és a dir, la tendència a fer bàsicament d'oficina de correus.

b) *Organització*

Des del punt de vista territorial no pot ser més insatisfactòria. L'actual divisió en «províncies» ens ha desavesat de considerar Catalunya com un tot administratiu i està basada en un desequilibri prou conegut, que resulta perjudicial, tant per raó de la innecessària multiplicació d'alguns

organismes com per l'allunyament d'altres serveis, que caldria acostar als usuaris. A més, la qualificació de les delegacions en diverses «categories» fa que llur organització interna sigui diferent a cadascuna d'elles. Un problema menor el presenten organismes (Inspecció de Batxillerat, Oficina de Supervisió de Projectes) amb competència sobre àmbits més extensos que Catalunya.

Des d'una perspectiva funcional, les coses no són gaire millors. Atès que el Ministeri en els seus serveis centrals manté una organització híbrida, no ens pot sorprendre gens que les seves representacions «perifèriques» vacillin entre una distribució de llurs tasques basada en els nivells educatius (EGB, BUP, FP, etc.) i una altra de caire funcional.

Cal assenyalar aquí un problema que es comú amb d'altres sectors, però que la manca de personal contribueix a accentuar: l'existència de parcelles particulars que fan gairebé «imprescindibles» determinats funcionaris i afecten adhuc la congruència general dels serveis.

Com a conseqüència del centralisme ens trobem l'administració educativa de Catalunya desproveïda de departaments sençers —que caldrà inventar de bell nou—

Què hauràs fet per un ensenyament millor si no votes ara?

VOTA L'ESTATU
(Ara o mai)

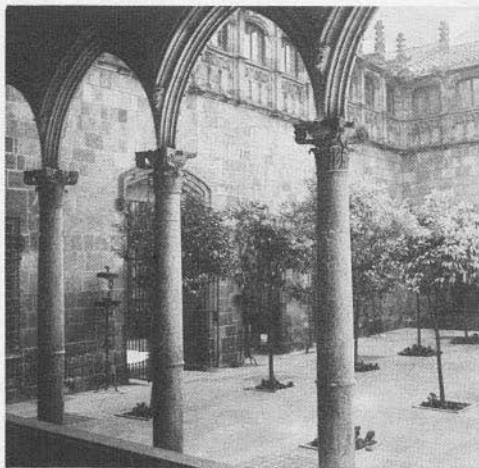
**¿Catalunya es tu
Tú decides.**

Sí a l'Estatu

10 ordenació acadèmica, estadística, publicacions, premsa, gabinets d'estudi i investigació, etc. D'altra banda, els serveis que hi ha són molt sovint escassíssims i, com ja hem dit, amb una pràctica de treball limitada a porcions auxiliars i complementàries. Posem només un exemple: el departament de personal. Tot i essent el servei més desenvolupat, no té cap experiència de convocatòria d'oposicions, en té poca en el camp dels concursos de trasllat, no pot determinar el nombre de professors que necessita —el famós «cupo»— ni conèixer els criteris que en determinen la distribució, depèn de la Subdirecció General d'Automació de Madrid per l'elaboració final de les seves nòmines i en rep tots els criteris per confegir-les, etc. En un mot, no està pensat perquè organitzi i resolgui problemes, sinó per fer les feines burocràtiques «menors» (preses de possessió, baixes, avis dels nomenaments i la resta) i prou.

«*Last but not least*», hem de fer esment de les inspeccions anomenades «tècniques» i de les institucions d'assessorament vinculades a les delegacions (Consell assessor, juntes de Directors, comissions de subvencions o de beques, etc.). Creiem que, bo i essent necessàries, caldria fer-ne una reestructuració que garantis una major agilitat i coordinació, i evitis que esdevinguin, com són ja en alguns casos, meres traves burocràtiques, perfectament prescindibles, que han perdut la finalitat essencial, llur paper d'estímul de les innovacions i les millores, d'assessorament crític i de control.

Article 10.

1. En el marc de la legislació bàsica de l'Estat i, si s'escau, en els termes que aquella legislació estableixi, correspon a la Generalitat el desenvolupament legislatiu i l'execució de les matèries següents:

1) Règim jurídic i sistema de responsabilitat de l'administració de la Generalitat i dels ens públics que en depenguin, així com el règim estatutari de llurs funcionaris.

2) Convencions i contractes de treball.

II. Infraestructura escolar deficient

Aquest és un capítol en què no cal allargar-se, perquè tothom que d'una manera o altra viu al món de l'ensenyament coneix les dades fonamentals, que podem resumir en: a) A Catalunya, la proporció entre el sector privat i el públic és molt més desfavorable per a aquest que a la resta de l'Estat, desproporció que és més greu a Barcelona-ciutat i altres poblacions (com a dada esgarrifosa direm que a la capital hi ha només tres centres d'FP del Ministeri, contra dos, per exemple a Cornellà —que els necessita, no cal dir-ho). b) Alguns sectors —com l'educació d'adults— estan francament desatesos. c) Moltes escoles, per bé que tenen professorat i funcionen, ho fan en locals provisionals, la qual cosa, com que encara no han estat subhastats els edificis definitius en molts casos, té una incidència òbvia en els futurs traspassos.

En gran nombre de centres, la dotació material i, sobretot, el manteniment, són força deficientes. Cal reconèixer, però, que, quant al material, el problema més gran és el desori en la distribució i la inadequació del que s'envia a les necessitats reals.

III. Manca de planificació

L'esmentada infraestructura escolar no és, d'altra banda, el fruit d'una planificació acurada, que ni ha existit fins ara ni hi ha bases per engegar-la.

Els programes de creació i construcció d'escoles són elaborats partint d'estimacions molt imperfectes, que, malgrat el seu caire parcial, són sovint, tanmateix, l'únic criteri de què hom disposa. Aquestes estimacions es basen només en els censos de població, en l'estadística de les instal·lacions escolars existents a la zona,

en els estudis i peticions dels Ajuntaments i d'altres entitats i en la intuïció i les recerques personals dels qui se n'encarreguen. No existeix, doncs, cap pla.

Com si no n'hi hagués prou, les previsions així obtingudes —que, per tal de compensar els inevitables retalls, han estat engrandides— resten condicionades per les disponibilitats de terrenys i locals, per pressions de tota mena i pels pressupostos de l'Estat. És en funció d'aquests que en darrer terme el Ministeri elabora —a base de les propostes elevades per les seves Delegacions— i executa els programes de construcció i creació d'escoles per a tota Espanya. Els criteris amb què a Madrid se seleccionen les propostes i es decideixen les prioritats els desconec. Val a dir, tanmateix, que sembla haver-hi una certa inconstància de l'administració en aquest terreny, car sovint es produeixen oblots, incongruències i modificacions en els programes, que d'antuvi no són tampoc ni massa clars ni prou precisos.

Aquest garbuix no serà fàcil de corregir mentre no siguin assolides (en el si d'una administració autònoma, naturalment) unes bases mínimes per a una planificació correcta: *a)* Un projecte definit pel futur del sistema educatiu (o, si més no, les alternatives existents), amb un ordre de prioritats ben establert. *b)* Estudis de població fiables, en connexió amb els plans generals d'ordenació del territori. *d)* Enquestes sobre les tendències de la demanda. *d)* Un procediment que garanteixi la publicitat de les actuacions.

No vull cloure aquest apartat sense remarcar que una dificultat addicional, un cop aconseguides les condicions esmentades, la crea la divisió entre escola pública i privada, que exigeix una precisió extraordinària en els càlculs i una determinació exacta dels dèficits que corresponen al sector públic, atès que també el privat és finançat, si més no parcialment, amb els diners de tots els ciutadans.

IV. Règim administratiu del professorat

Un obstacle important per a la transformació de la institució escolar a Catalunya pot ésser l'estatut funcional dels docents de l'escola estatal, un fet pràcticament irreversible en un futur immediat i que, tot cal dir-ho, ha contribuït a apaivagar els conflictes d'aquests darrers anys.

És evident que el sol fet d'ésser funcionari no fa un professor, com pensem alguns, ni menys arrelat ni impossible d'integrar en un equip de treball ni irresponsable. No es pot negar, tanmateix, que la dinàmica de concursos de trasllat generals i freqüents no ajuda gens a la cohesió dels centres, que l'accés a la docència mitjançant oposicions no predisposa a l'acceptació de controls i que la pràctica intangibilitat del propi status i la manca d'estímuls contribueix a difondre la negligència de les pròpies obligacions o, si més no, minva l'interès per la feina. En relació amb aquest tema cal fer esment de les dificultats que probablement haurà de trobar-se qui vulgui catalanitzar de debò l'escola pública.

V. Darreres consideracions

Abans de concloure aquesta breu exposició, voldria subratllar dos fets cabdals que, en part, es poden deduir del que he dit: 1) El Ministeri d'Educació no està preparat per a afrontar racionalment el procés de transferències que suposa l'Estatut de Catalunya. Això vol dir que caldrà temps i que, si es fa en diverses fases, poden produir-se moltes disfuncions; 2) L'administració central es resistirà tant com pugui (i a tots els nivells) a cedir competències reals i a valorar-les amb justícia perquè qualsevol reducció quantitativa o qualitativa topa frontalment amb la tendència ininterrompuda fins ara cap a la centralització i al creixement dels organismes centrals. Serà inevitable, doncs, una negociació dura i pacient (i sort!).

12 L'ESTATUT D'AUTONOMIA I ELS FUNCIONARIS

per Joan Perdigó

La funció pública entesa com a conjunt d'actuacions i de recursos humans (funcionaris) que concreten el poder sobirà de qualsevol aparell estatal —i la Generalitat n'és un— és de vital importància a l'hora de valorar l'autèntic contingut de l'autonomia; en certa manera pot ser la mesura de les possibilitats reals que el nou Estat de les Autonomies que preveu la Constitució substitueixi la vella carcassa de l'Estat centralista. I a ningú no se li escapa que l'estructura funcionarial és una peça clau d'aquesta carcassa.

L'Estatut de Catalunya no fa cap especial esment, almenys directe, de l'organització d'una funció pública pròpia, llevat de la referència als funcionaris de l'Administració de Justícia i dels Notaris i Registradors. Això no obstant, l'article 9.1 de l'Estatut atorga a la Generalitat la competència exclusiva sobre l'organització de les seves institucions d'autogovern, la qual cosa ha de comportar necessàriament la facultat de disposar d'un funcionariat propi i autònom. Aquest funcionariat autònom, però, ha de regular-se en el marc del que estableix al respecte la Constitució espanyola.

La Constitució tracta de la funció pública en dues parts ben diferenciades. Una és el títol que tracta del Govern i de l'Administració de l'Estat; l'altre és el punt 18 de l'article 149.1 referent a les competències que l'Estat es reserva en exclusiva enfront de les que poden assumir les Comunitats Autònomes. Pel que fa a la pri-

mera referència al tema dels funcionaris, l'article 103.3 declara que:

«La llei regularà l'estatut dels funcionaris públics, l'accés a la funció pública d'acord amb els principis de mèrit i capacitat, les peculiaritats de l'exercici del dret de sindicació, el sistema d'incompatibilitats i les garanties per a la imparcialitat en l'exercici de llurs funcions.»

La segona referència, la de l'article 149.1.18, estableix que l'Estat té competència exclusiva sobre

«les bases del règim jurídic de les Administracions públiques i del règim estatutari dels seus funcionaris que, en tot cas, garantirà als administrats un tractament comú davant d'elles.»

D'acord amb aquestes dues normes constitucionals, correspondria a l'Estat —a les Corts Generals— elaborar un Estatut de la Funció Pública que regulés, bàsicament, els aspectes citats a l'article 103.3, és a dir, l'accés a la funció pública, el dret de sindicació, el sistema d'incompatibilitats i les garanties d'imparcialitat, junt amb aquells altres aspectes que garanteixen un tractament comú, com serien l'estructura general de les retribucions, l'exercici del dret de vaga i les normes bàsiques del règim disciplinari. En la resta, el Parlament de Catalunya i el Govern de la Generalitat po-

drien regular amb lleis pròpies, altres disposicions i àdhuc un estatut de la funció pública autònoma; i tot això en estricte compliment de la potestat que l'Estatut atorga a la Generalitat quant a l'organització de les seves institucions d'autogovern.

En aquesta línia, el Govern central havia elaborat diversos avant-projectes de Llei de Bases de l'Estatut de la Funció Pública, el darrer dels quals fou àmpliament difós per la pròpia Secretaria d'Estat per a l'Administració Pública a partir del gener de 1979. Aquest avantprojecte, si bé regulava aspectes que excedien els límits estrictes abans descrits i deixava de banda qüestions tan importants com la sindicació, l'acció sindical i el dret de vaga dels treballadors de l'Administració, tenia la virtut de reconèixer l'existència de funcions públiques diferenciades a les distintes Administracions, la de l'Estat, la Institucional, i les de les Administracions Territorials (Administració de les comunitats autònomes i Administració local). Per a aquestes Administracions Territorials es reconeixia la facultat de crear un òrgan propi de control, coordinació, ordenació i règim retributiu del personal al seu servei; així mateix, es reconeixia la facultat de crear una Inspecció General de la Funció Pública autònoma. Respecte de la selecció, formació i perfeccionament dels funcionaris, l'autonomia era plena. Aquests aspectes favorables es veien contrarrestats per una «direcció de la política de personal» —el contingut de la qual no es defi-

nia— de totes les Administracions públiques en mans de la Presidència del Govern central; l'altre cavall de Troia del sistema era la possibilitat d'ampliar els Cossos Nacionals en l'àmbit de les Administracions Territorials.

Hem parlat en «passat» d'aquest avantprojecte pel fet que —sense que hi hagi constància que el Govern l'hagi abandonat— darrerament (23 de desembre de 1979) s'ha presentat a les Corts un projecte de Llei orgànica del Govern, de l'Administració de l'Estat i de la Funció Pública. És a dir, que d'acord amb el corresponent títol de la Constitució que regula conjuntament aquests tres conceptes, sembla que es deixa de banda la idea d'un únic Estatut de la Funció pública de totes les Administracions, i es passa a regular el règim dels funcionaris, conjuntament amb l'Administració de l'Estat i el Govern. Ara bé, la conseqüència directa d'això és que només queda regulada la funció pública estatal, és a dir el règim dels funcionaris de l'Administració Civil de l'Estat. Coherent amb aquesta conclusió, el mateix projecte de Llei presentat pel Govern només fa aplicable als funcionaris de les Administracions de les comunitats autònomes i als de l'Administració Local, els capítols referents als drets de sindicació, participació i vaga, i les garanties d'imparcialitat. Podríem entendre, doncs, que en els altres aspectes la Generalitat tindrà plena llibertat per dictar normes pròpies; es tracta fins i tot d'un marc més ampli del que es preveia al començament d'aquest treball.

5. Els funcionaris adscrits a serveis de titularitat estatal o altres institucions públiques que resultin afectats pels traspassos a la Generalitat passaran a dependre d'aquesta, i els seran respectats tots els drets de qualsevol ordre i naturalesa que els corresponguin en el moment del traspàs, àdhuc el de prendre part en els concursos de trasllat que convoqui l'Estat en igualtat de condicions amb els altres membres de llur cos, i d'aquesta manera podran exercir llur dret permanent d'opció.

Mentre la Generalitat no aprovarà el règim estatutari dels seus funcionaris, seran d'aplicació les disposicions de l'Estat vigents sobre la matèria.

6. La Generalitat assumirà amb caràcter d'...

Fins aquí podríem dir que la normativa constitucional, estatutària i àdhuc de la futura llei que reguli la funció pública estatal, no són del tot desfavorables i queda clara la possibilitat que la Generalitat disposi d'un funcionari propi amb un règim estatutari autònom. Això fa pensar que els principals obstacles no vindran pas de les mateixes disposicions sobre funcionaris, sinó que les limitacions per part de l'Estat es poden imposar per altres camins.

El primer d'aquests camins —apuntat pel catedràtic doctor Parada Vázquez («Documentación Administrativa» n.º 182)— seria el que una llei única atribuís a l'Administració de l'Estat poders d'organització i de gestió sobre el funcionari de les Comunitats autònomes, tal com fins ara fa amb els funcionaris de les Corporacions Locals (Ajuntaments i Diputacions). L'altra via d'anorrear, en tot o en part, les possibilitats de dotar a la Generalitat d'una funció pública autònoma seria per la mateixa transferència de competències. Recordem aquí que, d'acord amb la Disposició Transitòria Sisena de l'Estatut, un cop elegit el Parlament de Catalunya i format el Govern de la Generalitat, es nomenarà una Comissió Mixta que es farà càrrec de la concreció dels serveis i institucions que han de traspasar-se a la Generalitat. Pel que fa a l'ensenyament, la D.T. setena estableix que les transferències en aquesta matèria es faran d'acord amb el calendari i programa que la Comissió Mixta defineixi. Doncs bé, aquest règim transitori de cabdal importància preveu que:

«Els funcionaris adscrits a serveis de titularitat estatal o a altres institucions públiques que resultin afectades pels traspassos de la Generalitat passaran a dependre d'aquesta, essent-los-hi respectats els drets de qualsevol ordre i naturalesa que els corresponguin en el

moment del traspàs, àdhuc el de participar en els concursos de trasllat que convoqui l'Estat en igualtat de condicions amb la resta de membres del seu Cos, podent exercir d'aquesta manera el dret permanent d'opció, mentre la Generalitat no aprovi el règim estatutari dels seus funcionaris, seran d'aplicació les disposicions de l'Estat vigents sobre la matèria.»

A part de la deducció positiva en el sentit que és palesa la potestat de la Generalitat per aprovar el seu propi règim estatutari del funcionari autònom, l'altra conclusió evident, tot i que sembli una bajaranada, és que si no hi ha traspassos no hi ha funcionaris, i per tant, l'Estat mantindrà intactes els seus Cossos. Això, pel que fa a uns traspassos tan conflictius i controvertits com els d'ensenyament (els de l'autonomia encara els esperem), és clau a l'hora de poder assegurar que tindrem unos cossos autònoms de Professors d'EGB, d'Agregats i Catedràtics d'Institut o de Professors i Mestres de Taller de Formació Professional. A més, tot i que es realitzin els traspassos, la situació dels funcionaris fins aleshores estatals, tot i que depenguin de la Generalitat, no és clara, i si no, veiem les referències als «concursos de trasllat» estatals. D'altra banda, a l'Estat sempre li quedaria el recurs de mantenir els seus funcionaris afectats per les transferències en una situació semblant a la dels funcionaris estatals que actualment han quedat afectats pels traspassos de l'etapa pre-autonòmica: dependència funcional de la Generalitat, però dependència orgànica de l'Administració de l'Estat, tal i com estableix el Reial Decret 2218/78 de 15 de setembre (BOE del 21 de setembre del 1978). Tornem-hi, però: totes aquestes possibilitats es faran efectives, en un sentit o altre, en el moment que la Comissió Mixta Generalitat-Administració de l'Estat vagi aprovant les diferents transferències. Aquí, doncs, estarà la veritable lluita.

Barcelona, 27 de febrer de 1980

ELS DINERS DE LA GENERALITAT

15

per Josep M. Huguet i Reverter

Celebrades ja les eleccions al Parlament de Catalunya, ha arribat l'hora de la veritat. No és que fins ara hagi estat de broma, però la manca de la nostra norma bàsica, l'Estatut, ha comportat una provisionalitat en moltes actuacions administratives. Acabat el llarg procés iniciat amb la restauració de la Generalitat, és el moment de precisar els recursos que tindrà la Generalitat de Catalunya per poder finançar les competències traspassades.

Dins del conjunt de competències que l'Estatut atorga a la Generalitat, l'ensenyament a tots els seus nivells és indubtablement una de les més importants. Però no per això es pot suposar que el seu finançament escapi de la problemàtica general del finançament de totes les atribucions traspassades a la Generalitat.

Les competències de l'Estatut en matèria d'ensenyament són regulades a l'article 15 i a la Disposició Transitòria Setena.

L'article 15 diu: «*Es de competència plena de la Generalitat la regulació i administració de l'ensenyament en tota la seva extensió, nivells i graus, modalitats i especialitats, en l'àmbit de les seves competències...*» Si bé, el marc en què s'haurà de situar la legislació autonòmica queda definit per dos tipus de preceptes: d'una banda, les bases o principis que han d'informar el desenvolupament de l'article 27 de la Constitució i, d'altra, la completa regulació de les condicions d'obtenció, expedició, homologació de títols acadèmics. Quant a l'àmbit de la competència, és clar que en principi aquesta en matèria d'ensenyament és total, i correspon a l'Estat només la regulació dels aspectes abans

esmentats i amb les peculiaritats indicades.

Per altra banda, el text de la Disposició Transitòria Setena estableix, crec que innecessàriament, que les competències a traspassar en matèria d'ensenyament eren fetes d'acord amb els calendaris i programes que defineix la Comissió Mixta.

És a dir, segons el que ja diu la Transitòria Sisena amb caràcter general per a tot el traspàs de serveis.

Cal plantejar-se si la referència expressa al fet que la competència és plena —i no exclusiva— ha de ser un obstacle per a reduir la potestat de la Generalitat i augmentar la intervenció estatal. Sembla existir, però, una certa coherència entre el nom i la regulació jurídica. La competència és plena, ja que, com diu la Constitució, l'Estat continua essent competent per fixar les bases i regular certs aspectes. Però la competència estatal en cap cas no arriba a la gestió i administració dels centres i serveis d'ensenyament.

En termes generals, el problema del finançament de les competències d'Ensenyament no són altres, com ja he dit, que els del conjunt de competències de la Generalitat. Pel fet que Catalunya es vegi obligada a suportar un greuge comparatiu remarcable respecte a la dotació mitjana en ensenyament a l'Estat espanyol, no pot esperar-se la solució més que amb la disposició plena dels recursos financers que preveu l'Estatut i la realització de les inversions necessàries, en l'etapa de transitorietat, que redueixi el dèficit d'equipament actual.

En el sector de l'ensenyament i l'EGB, Catalunya disposa d'una oferta total de

llocs escolars públics molt inferior a la mitjana de l'Estat (45 % del total davant del 70 %). Aquest excés de finançament privat on el proveïment d'un servei públic haurà de tenir-se molt en compte a l'hora de les valoracions del traspàs efectuades per la Comissió Mixta.

Emmarcats els problemes particulars pel que fa als traspàsos d'ensenyament, les ratlles que segueixen a continuació fan referència al finançament global de la Generalitat, ja que el finançament de l'ensenyament no és més que l'aplicació concreta d'aquell.

El finançament de la Generalitat, regulat per l'Estatut d'Autonomia, s'estableix al llarg del títol tercer (articles del 13 al 45), disposició addicional sisena i disposició transitòria tercera. Indubtablement, i pel que aquí ens interessa, els aspectes més importants són els que fan referència a les relacions estrictament financeres entre la hisenda de l'Estat i la hisenda de la Generalitat. Cinc són les fonts d'ingressos.

RECURSOS QUE HAN DE PERMETRE EL FINANÇAMENT DE LA GENERALITAT

1. *Ingressos patrimonials i ingressos propis.*
  - a) *Els rendiments dels impostos que la Generalitat establirà.*
  - b) *El rendiment de les taxes i contribucions especials que estableixi la Generalitat.*
  - c) *Els rendiments del Patrimoni de la Generalitat.*
2. *Impostos cedits per l'Estat.*
  - a) *El rendiment dels següents tributs:*
    - *Impost sobre el Patrimoni net.*
    - *Impost sobre transmissions patrimonials.*
    - *Impost sobre successions i donacions.*
    - *Impostos sobre el luxe que es recaptin al lloc de destinació.*
  - b) *El rendiment de tots aquells impostos la cessió dels quals sigui aprovada per les Corts Generals.*
3. *Participació en la recaptació total dels impostos de l'Estat.*
4. *Recàrrecs sobre impostos estatals.*
5. *Recursos especials: crèdit i deute.*
6. *Recursos provinents del Fons de compensació interterritorial i altres assignacions a càrrec dels Pressupostos Generals de l'Estat.*

1. Tres dels apartats de l'article 44 de l'Estatut fan referència a l'àmbit concret de la *potestat tributària de la Generalitat*, la qual podrà establir els seus propis impostos, els recàrrecs sobre impostos estatals, les taxes i contribucions especials. L'exercici d'aquesta potestat és una competència exclusiva del Parlament de Catalunya.

No pot pensar-se gaire en la possibilitat que la Generalitat creï impostos perquè les fonts d'imposició estan pràcticament exhaurides amb les que ja utilitza l'Estat, a part que això suposaria un augment de la tributació a Catalunya que produiria efectes discriminatoris. Quant als recàrrecs sobre els impostos estatals, en cas d'establir-se sobre les principals figures positives, donarien ingressos substancials a la Generalitat, si bé caldrà tenir sempre en compte el possible refús de la població degut a la càrrega fiscal addicional que representen i els perills que comporta una pressió fiscal molt diferenciada respecte de la resta de l'estat espanyol.

Més significatius han d'ésser els ingressos procedents de taxes i contribucions especials pels aprofitaments i serveis que la Generalitat presti directament a determinats ciutadans. La identificació entre el pagament i el benefici o utilitat directa a favor d'un ciutadà fa que siguin instruments recaptatoris considerats com a especialment indicats per a les finances autònomes.

Malgrat això, donat que les Comunitats Autònomes assumeixen competències, fonamentalment a partir del traspàs de les de l'Administració de l'Estat, i que la majoria dels serveis sobre els quals l'Administració de l'Estat imposa taxes corresponen a aquelles matèries en què té competència exclusiva (Correus i Telecomunicacions i Administració financera), restaran com a ingressos de la Generalitat en concepte de taxes solament els nous serveis que aquesta pugui crear. És per això que no cal confiar-hi massa, i tenir en compte que els ingressos per taxes no han estat mai superiors al 8 % del total d'ingressos de les Diputacions provincials de Catalunya.

2. L'Estatut estableix un grup d'ingressos que ha de nodrir les finances de la Catalunya Autònoma constituïdes pels *impostos que l'Estat haurà de cedir a la Generalitat*: *impost sobre el patrimoni*

net, impost sobre transmissions patrimonials, impost sobre successions i donacions, impostos sobre el luxe que es recaptin al lloc de destinació. Sense impostos cedits totalment per l'Estat, donades les dificultats per crear figures noves, i malgrat les limitacions que es pugui establir sobre les cessions, seria impossible parlar d'autonomia financera.

El text de la norma estatutària indica que la cessió d'aquestes quatre figures positives es refereix al seu rendiment. El càlcul d'aquest rendiment pot arribar fins a 44.100 milions de pessetes. L'abast i condicions de la cessió hauran de ser establerts per una Comissió Mixta que crea el propi Estatut i que tramitarà l'acord com a projecte de llei o bé, si el considerés urgent, com a Decret-Llei. S'ha de procurar que la llei que dicti definitivament la cessió sigui prou generosa per permetre a la Generalitat manejar d'alguna manera aquests impostos. No cal dir que la Generalitat podria preparar ja aquests projectes de llei que s'hauran de tramitar en el termini de sis mesos a partir de la constitució del primer Consell Executiu de la Generalitat, i intentar, fins i tot, la promulgació com a Decret-Llei dels impostos de luxe i patrimoni. Sempre caldria tenir en compte també, com ja s'ha dit abans, que el contingut de la cessió és modificable i que aquesta modificació no es considera com a reforma de l'Estatut, podent-se tramitar simplement com a proposta de llei.

3. De tots els components que anomena l'article 44, *el percentatge de participació en els impostos de l'Estat* és el que ha de permetre un volum de recursos més gran i d'obtenció més immediata, si la cessió d'impostos trobés entrebancs. Es

pot constatar que com a font primordial d'ingressos per a la Generalitat, aquest procediment ha estat acollit favorablement per tothom, això sens dubte degut a les seves dues característiques fonamentals: que constitueix una base flexible d'ingressos i que no comporta un augment de la pressió fiscal a Catalunya.

El tractament que conté l'Estatut per a determinar la participació en ingressos estatals, suposa l'establiment d'uns mòduls objectius que vincularan tant la Generalitat com el Govern a l'hora de determinar el contingut econòmic d'aquest mitjà de finançament. Ara bé, això s'ha d'acomplir en dues etapes: la primera, segons el que estableix la disposició transitòria tercera, fins que es completi el traspàs de serveis o en complir-se el sisè any de vigència de l'Estatut; i la segona, segons el que determina l'article 45 de l'Estatut.

En la primera etapa, el percentatge de participació serà determinat de tal manera que permeti disposar a la Generalitat d'una suma equivalent al cost dels serveis traspasats. La disposició transitòria tercera assenyalava la creació d'una Comissió Mixta que adoptarà el mètode encaminat a determinar el percentatge, pel qual haurà de tenir en compte tant els costos directes com els costos indirectes dels serveis i també les despeses d'inversió que correspongui. Anualment, la Comissió Mixta paritària Estat-Generalitat determinarà el percentatge d'aplicació per a l'exercici següent, el qual serà conegut amb antelació mínima d'un mes abans no es presentin a les Corts els Pressupostos Generals de l'Estat, és a dir, abans del quinze de setembre (segons el que estableix l'article 55.1 de la vigent «Ley General Presupuestaria»). Això vol dir que per poder incloure en els Pres-

TÍTOL TERCER

Finances i economia

Article 43.

1. El patrimoni de la Generalitat estarà integrat per:

- 1) El patrimoni de la Generalitat en el moment d'aprovar-se l'Estatut.
- 2) Els béns afectes a serveis traspasats a la Generalitat.
- 3) Els béns adquirits per la Generalitat per qualsevol títol jurídic vàlid.

2. El patrimoni de la Generalitat, la seva administració, defensa

18 supostos Generals de l'Estat de 1981 el percentatge de participació en ingressos que correspongui a la Generalitat, la Comissió Mixta de transferències haurà d'haver valorat un primer bloc de transferències en la data anteriorment esmentada.

Pel que fa a les valoracions econòmiques dels serveis traspassats, seria convenient adoptar la metodologia utilitzada per la Comissió Mixta de la Generalitat provisional als termes continguts a l'Estatut. A fi d'aconseguir que les valoracions es realitzin de forma objectiva i per evitar el personalitzar les discussions en temes tan delicats, seria convenient que el Govern Central donés categoria normativa al document metodològic.

La segona etapa entrarà en vigor quan es compleixi el traspàs de serveis, o en complir-se el sisè any de vigència de l'Estatut. Això representa automàticament una revisió del percentatge de participació en els impostos de l'Estat, amb la intenció, almenys per part catalana, que suposi un salt qualitatiu i quantitatiu respecte a l'anterior etapa. Així, doncs, el termini inicial de revisió del percentatge és de sis anys, i després ho serà cada cinc anys a partir de la darrera revisió.

El percentatge de participació en els impostos estatals es negociarà d'acord amb quatre criteris tècnics establerts en el mateix Estatut.

¿Quin és possible que sigui aquest percentatge? ¿I quants diners pot representar per a la Generalitat? La resposta no és fàcil, fins i tot és impossible de fer un càlcul amb precisió.

En el període transitori en què el càlcul del percentatge es calcularà segons el cost efectiu dels serveis traspassats no es pot saber fins on s'arribarà, ja que tot depèn de la tasca de la Comissió Mixta. Com a referència pot indicar-se que durant l'any 1979 els ingressos de la Generalitat provisional, en concepte de valoració de serveis traspassats, excloses les despeses de personal i d'inversió, ha estat aproximadament de 360 milions de pessetes.

Quant al període definitiu, cal recordar que l'article 45 estableix unes bases de negociació que poden convertir-se en índex percentual, però en cap cas d'aplicació automàtica. La primera d'aquestes bases és la mitjana dels coeficients de població (15,8 %) i esforç fiscal a Catalunya (20,8%), és a dir, un 18,3 % de la recaptació total de l'Estat per impostos directes i indirec-

tes és la xifra màxima que pot obtenir la Generalitat (segons els Pressupostos Generals de l'Estat per a 1980, seria aproximadament 300.000 milions de pessetes). Aquesta xifra ha de minorar-se forçosament en fer intervenir les altres bases de negociació. ¿Potser fins un 14 % inferior al coeficient de població? És impossible de concretar més ja que tot depèn de quin sigui el resultat al final de la negociació.

4. La Generalitat podrà emetre *deute públic*, els títols del qual seran considerats com a fons públics a tots els efectes (de garantia d'inversió, de desgravació fiscal, etcètera). Això no obstant, ha de fer-se d'acord amb l'ordenació general de la política creditícia de l'Estat i en coordinació amb aquest. La possibilitat d'emetre *deute*, si paral·lelament la Generalitat gaudeix de competència real sobre les Caixes d'Estalvi tal com preveu l'article 12 de l'Estatut, pot suposar un instrument important amb què afrontar les quantioses necessitats

d'inversió que té Catalunya. Malgrat tot, a curt termini, donada la situació actual del mercat financer, sembla que la Generalitat no haurà de confiar massa en aquesta font extraordinària d'ingressos.

5. L'article 44 de l'Estatut destaca també com a ingressos de la Generalitat els procedents del *Fons de Compensació Interterritorial*, si s'escau, i altres assignacions a càrrec dels *Pressupostos Generals de l'Estat*. Fins que no s'elabori una llei sobre el Fons de Compensació, és difícil saber si Catalunya podrà ser receptora de transferències, donat el seu major desenvolupament industrial en comparació amb altres nacionalitats i regions de l'Estat. Si hem de fer cas de l'única experiència —fins ara— coneguda, que ha estat la distribució pel Senat dels 20.000 milions previstos en els Pressupostos Generals de l'Estat, arribarem a la conclusió que la Generalitat no ha d'esperar cap ingrés per aquest concepte.

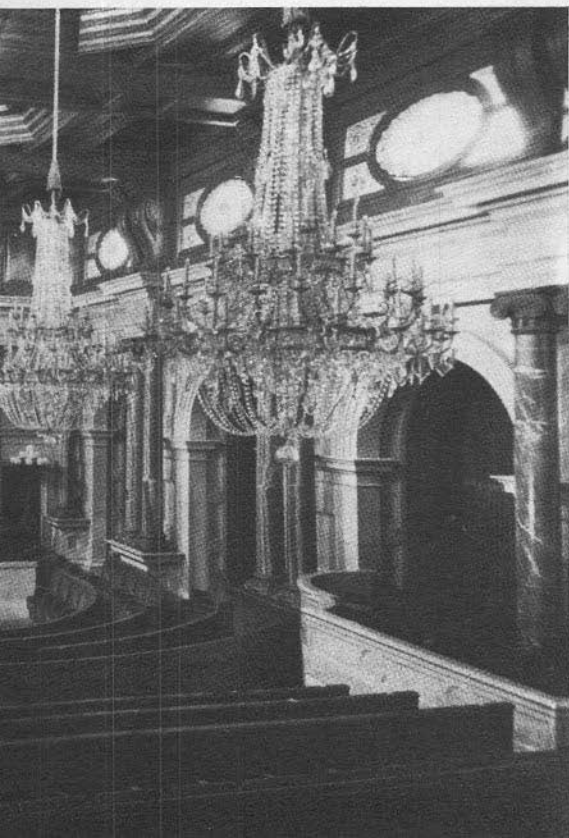
CONCLUSIÓ

El finançament de les competències que la Generalitat pugui rebre en matèria d'ensenyament no s'escapa de la problemàtica general del finançament de la Generalitat estatutària.

En una primera etapa, que durarà fins a sis anys, s'haurà d'assolir, com a objectiu bàsic, el traspàs de les competències i assegurar el seu finançament amb una valoració justa i adient. Aquesta valoració, però, s'ajustarà al cost dels serveis, el que vol dir, que la Generalitat tan sols podrà intentar una millor administració i gestió dels seus recursos.

Un objectiu de vital importància per part de la Generalitat serà el poder disposar de recursos de lliure disposició amb els quals finançar les seves pròpies iniciatives segons una relació d'urgència —on l'ensenyament cal esperar que ocupi un lloc destacat. Ara bé, aquests recursos seran possibles tan sols en el cas que els costos dels serveis transferits siguin iguals o menors als recursos globals que l'Administració de l'Estat posi a disposició de la Generalitat; o també, si la Generalitat recorre, sense més remei, a incrementar la pressió fiscal o bé a l'endeutament, la qual cosa no sembla en aquests propers anys massa possible ni aconsellable.

Les expectatives podran millorar, un cop transcorreguts els sis anys, sempre que la Generalitat aconsegueixi una negociació favorable en el sistema definitiu del seu finançament. Tot això és un procés llarg i el futur es veu ennegrit per la manera com la UCD està procedint en el desenvolupament constitucional, com és el cas dels projectes de llei orgànica de l'Estatut de Centres Docents i el projecte de llei de finançament de l'ensenyament obligatori. Lamentablement, això pot representar una forta limitació i una trava a la política d'autogovern de la Generalitat de Catalunya.

20 L'AUTONOMIA UNIVERSITÀRIA EN EL MARC DE L'AUTONOMIA POLÍTICA

Comentari al projecte de llei orgànica d'autonomia universitària

per Ramon Torrent i Macau
Vice-rector de la Universitat de Barcelona

1. La vigent Constitució espanyola proclama el principi de l'autonomia de les Universitats en l'article 27.10 i estableix una estructura de l'Estat que té un dels seus eixos principals en el reconeixement de les autonomies polítiques. L'Estatut d'Autonomia de Catalunya estableix en l'article 15 la competència plena de la Generalitat en matèria d'ensenyament i, per tant, d'Universitats, però no fa cap referència al tema de l'autonomia universitària. Aquesta asimetria entre Constitució i Estatut ajuda a comprendre la qüestió que dona títol a aquest article: l'autonomia universitària és un principi d'estructuració de la Universitat que, en si mateix, no té res a veure amb el tema de la distribució de les competències universitàries entre els diferents poders públics; es podria concebre l'autonomia universitària sense cap reconeixement de les autonomies polítiques i viceversa, si bé, en el cas espanyol, es proclama l'autonomia de totes les Universitats alhora que les competències universitàries són distribuïdes entre l'Estat i les Comunitats Autònomes.

Per altra banda, l'autonomia o no de les Universitats i la particular distribució de les competències universitàries entre els diferents poders públics no exhausteixen, ni de bon tros, el contingut de la política educativa en aquesta matèria. Qualsevol solució a qüestions com les del contingut i caràcter del servei universitari (més o

menys classista, més o menys «humanista» o més o menys centrat en la mera formació de professionals, etc.) és compatible en principi amb qualsevol solució que es doni a aquelles qüestions.

2. Tenir en compte tot això és indispensable perquè precisament el Projecte de Llei Orgànica es caracteritza per confondre i barrejar qüestions que haurien de ser objecte de tractament diferenciat i que, en molts casos, no tenen res a veure amb l'«autonomia universitària» que li dona títol —cosa que el propi Preàmbul del Projecte sorprenentment reconeix. Per tant, l'exposició i crítica del Projecte ha d'anar orientada en una triple direcció.

En primer lloc, el Projecte incorpora la regulació de tota una sèrie de temes de política educativa que, o tenen poc o res a veure amb el desenvolupament per llei orgànica del principi constitucional de l'autonomia universitària, o que, en tot cas, si bé relacionats amb l'autonomia universitària, han de ser criticats no perquè vulnereu aquesta sinó pel seu caràcter regressiu des del punt de vista social i polític.

En segon lloc, el Projecte s'immisceix en un terreny que li està vedat pel propi ordenament constitucional: la distribució de competències entre Estat i Comunitats Autònomes, matèria que la Constitució reserva a ella mateixa (títol VIII) i als Estatuts d'Autonomia.

**Autonomia
universitària**

neixin els requisits que la llei estableixi.

10. Es reconeix l'autonomia de les universitats, en la forma que la llei estableixi.

En tercer lloc, en el terreny únic que hauria de ser propi del Projecte, el desenvolupament i regulació que es fa del principi de l'autonomia universitària és absolutament insatisfactori.

Procediré ara, doncs, a desenrotllar per ordre aquestes tres línies d'anàlisi.

3. En la primera línia d'anàlisi hem de situar la referència a tres grans temes de política educativa en la seva aplicació a les Universitats: Universitat privada, política de finançament i de taxes acadèmiques, i selectivitat.

Quant al primer tema, no solament s'ha de tenir en compte els preceptes explícitament referits a la creació i règim de les Universitats privades sinó, molt especialment, aquells preceptes que obren vies a la privatització de les Universitats públiques quant a la docència i la investigació. Sense espai suficient per fer una referència extensa a aquests preceptes, em limitaré a assenyalar que, en la meua opinió, si bé la regulació del tema en el Projecte ha de considerar-se globalment regressiva, tanmateix s'ha d'afirmar que el Projecte es troba lluny de l'obsessió privatitzadora que impera en els altres projectes educatius d'UCD (Estatut de Centres i Llei de Finançament) relatius a ensenyament primari i secundari. És important d'indicar això perquè és fàcil de preveure l'ofensiva que el propi grup parlamentari d'UCD plantejarà per tal de potenciar les tendències privatitzadores del Projecte. De fet, aquesta ofensiva ja ha començat menada pels sectors més dretans d'UCD lligats a l'Opus i els Propagandistes, i sembla que la volen dur fins al final (ja sonen els candidats d'aquests sectors per a substituir l'actual ministre: Oscar Alzaga i Javier Tusell).

Quant a la política de finançament, és significatiu que en el Projecte ni solament aparegui un precepte genèric de l'ordre de «los poderes públicos garantizarán la fi-

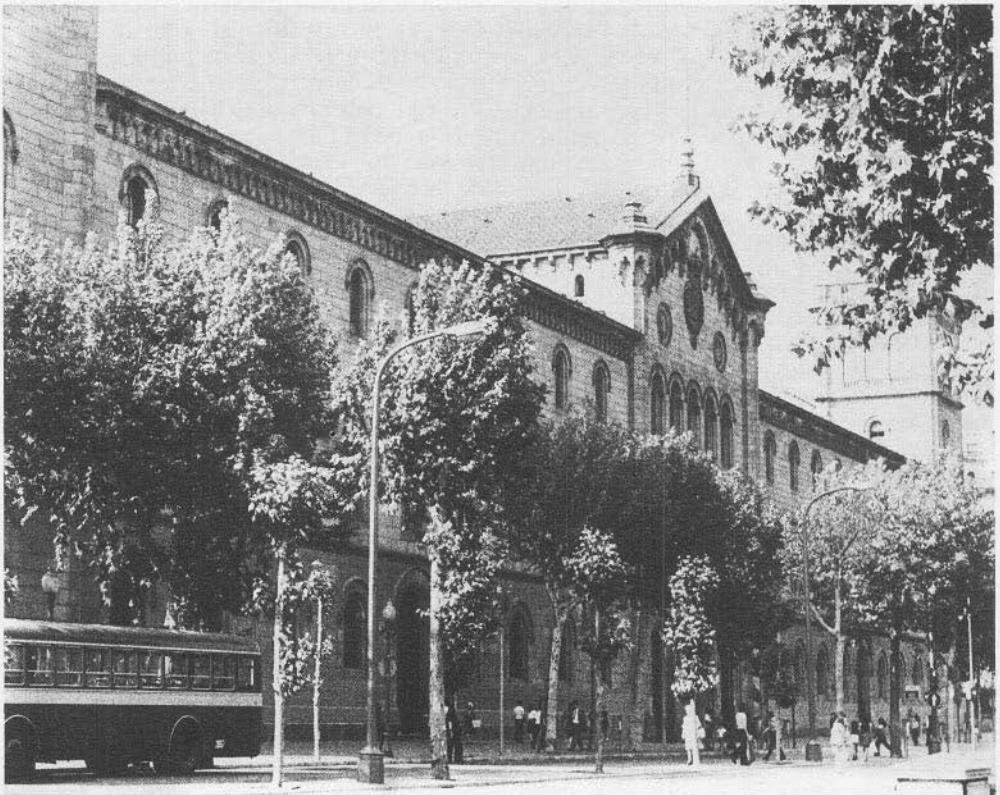
nanciación suficiente de las Universidades». Es aquesta absència la que dóna més importància al principi establert en el Projecte que «las tasas académicas tenderán a cubrir el coste real de la enseñanza». Aquests principis, independentment de quina sigui la seva aplicació, comporten una desresponsabilització de l'Estat en el finançament del servei universitari —confiat potencialment a la recaptació de les seves pròpies taxes— que, afegit al fet que tampoc es reconeix el principi de potenciar-lo mitjançant l'adequada política d'inversions, tendeix a consolidar les Universitats en la seva present situació de dèficit infraestructural intern i de classisme quant a la procedència dels estudiants. A més, és incorrecte d'afirmar que aquest contingut regressiu de la política de finançament és corregit per l'establiment en el Projecte dels principis d'una política assistencial de beques i ajuts. Aquests principis són del tot insuficients perquè la política de beques i ajuts no es posa en funció dels «costos indirectes» de l'ensenyament (des de transports, residència, etc. fins, eventualment, als salaris no percebuts per causa d'estudis) quan a tota Europa s'ha arribat a la conclusió que una política assistencial sols és efectiva si es posa en funció d'ells.

Quant a la selectivitat, dos defectes especialment greus té la regulació del Projecte. Primerament, no s'estableix la necessitat d'una limitació temporal als eventuals establiments de «numerus clausus» per a determinades carreres per part del Parlament; això, unit a la manca d'un principi que obligui els poders públics a potenciar les inversions en Universitats, reforça aquella tendència a la qual he alludit de desresponsabilització de l'Estat respecte al servei públic universitari; ja que, evidentment, no es pot fixar una política respecte a la selectivitat a partir de l'estat present d'infraestructura educativa, sinó que, en tot cas, aquesta política

22 ha de lligar-se a un compromís d'ampliació constant del servei educatiu i, per tant, universitari. Segonament, no s'estableix el mecanisme per a distribuir en «quotes» els «numerus clausus» que per al conjunt d'Universitats pugui fixar el Parlament, amb la qual cosa, a la pràctica, l'establiment de «numerus clausus» a cada Universitat dependrà de la pròpia voluntat d'aquestes, ja que es reconeix a cada Universitat la possibilitat d'establir proves «per a adequar el nombre d'estudiants a les possibilitats reals dels Centres». Altra cop, doncs, l'Estat es desresponsabilitza de les garanties (i eventuais limitacions) del dret a l'estudi reconegut als ciutadans per la Constitució: es dona «autonomia» a les Universitats en aquest tema quan precisament aquí no es tracta d'això sinó que els poders públics assumeixin les seves responsabilitats determinant el caràcter, objectius i amplitud del servei universitari.

4. L'orientació de la segona línia d'anàlisi que he apuntat ha de ser necessària-

ment jurídica. La Constitució determina una ordenació estricta del «modus operandi» a utilitzar en el seu desenvolupament. En l'article 81 i següents estableix que el desenvolupament dels drets fonamentals reconeguts per la Constitució ha de fer-se per Llei orgànica. La diferència bàsica entre lleis orgàniques i lleis ordinàries és formal: les lleis orgàniques han de ser aprovades per majoria absoluta, mentre que les lleis ordinàries només requereixen majoria simple. La diferència formal té, però, un sentit polític clar: les lleis orgàniques són superiors en rang a les lleis ordinàries (aquestes no les poden contradir) perquè omplen de contingut els drets reconeguts a la Constitució; és lògic que s'asseguri, exigint un quòrum especial, que la majoria absoluta de representants del poble estiguin d'acord amb elles; per altra banda, aquest quòrum especial és exigít també per a la seva modificació, per la qual cosa es potencia la seva estabilitat. D'aquestes lleis orgàniques n'hi ha unes, les que aproven els Estatuts d'Autonomia, que tenen una signi-

ficació especial: elles —i solament elles— desenvolupen el títol VIII de la Constitució i el seu article 2 determinant la distribució del poder polític entre Estat Central i Comunitats Autònomes. Aquesta significació especial es manifesta en el fet que tenen un procediment especial d'elaboració i modificació.

L'article 27 de la Constitució que proclama l'autonomia de les Universitats forma part d'aquests preceptes constitucionals que, per proclamar drets fonamentals, han de ser desenvolupats per llei orgànica. Ara bé, l'article 149.1.30 de la Constitució reserva solament a l'Estat central en matèria d'ensenyament les competències sobre expedició, obtenció i homologació de títols i les de dictar les normes bàsiques per al desenvolupament de l'article 27 per tal de garantir l'acompliment de les obligacions que als poders públics atribueix aquest article. És en base a aquest precepte constitucional que l'Estatut d'Autonomia de Catalunya en l'article 15 atribueix a la Generalitat competència plena en matèria d'ensenyament.

Així, segons l'ordenament constitucional, la Llei Orgànica d'Autonomia Universitària hauria de ser solament unes «normes bàsiques» amb un contingut estrictament determinat: primer, assegurar la compatibilitat entre l'exercici de l'autonomia universitària i els drets individuals reconeguts a la Constitució, especialment el dret a l'estudi; segon, marcar els límits mínims de l'autonomia universitària de manera que s'assegurés que totes les Universitats gaudeixin de l'autonomia que la Constitució els reconeix, independentment de quin sigui el poder públic que n'és titular —qüestió que no ha de resoldre la Llei Orgànica d'Autonomia Universitària perquè ja està resolta per la Constitució i els Estatuts.

El Projecte de la UCD és, en canvi, impossible de qualificar com a «normes bàsiques» pel grau de detallisme a què arriba. Però no solament és qüestió de detallisme, sinó que el Projecte envaeix el terreny que la Constitució reserva a ella mateixa i als Estatuts d'Autonomia, en alterar el mapa jurídic de distribució de competències que Constitució i Estatuts estableixen. Per a demostrar això pensem que el Projecte fins pretén entrar en la regulació de com es produiria eventualment el traspàs de les Universitats a la Generalitat, cosa del tot definida a l'Estatut. I con-

siderem especialment que, segons el Projecte, i fins en el supòsit que les Universitats catalanes fossin traspassades a la Generalitat —cosa que el Projecte deixa en simple possibilitat—, la Generalitat ni aprovaria els Estatuts de les Universitats, ni establiria el règim del seu professorat, ni aprovaria els plans d'estudi, ni podria determinar els mínims a què s'han de subjectar els seus òrgans de govern. ¿Com pot algú pretendre que això respecta la «competència plena» que l'Estatut d'Autonomia de Catalunya atribueix a la Generalitat?

Aquesta transgressió de l'ordenament constitucional porta, a més, el Projecte a incloure també una llarga regulació de matèries que, si bé són competències estatals —règim del professorat de les seves Universitats, condicions d'obtenció i homologació de títols—, de cap manera tenen a veure amb el desenvolupament de l'article 27 i, per tant, haurien de quedar al marge de la Llei Orgànica d'Autonomia Universitària.

5. Solament ara podem entrar en l'anàlisi del que hauria de ser terreny propi del Projecte: la regulació estricta de l'estructura universitària. En aquesta tercera línia d'anàlisi hem de veure si realment aquesta regulació desenvolupa adequadament el principi constitucional de l'autonomia universitària.

Precisar aquest principi és difícil però no impossible. En primer lloc, el règim d'autonomia de les Universitats s'estén —si ens atemem al que arreu s'entén per autonomia universitària— a quatre àmbits principals: la gestió econòmicopressupostària, la determinació dels plans d'estudi i de recerca, la configuració d'òrgans de govern i emanació de normes internes de funcionament, la selecció del professorat. En segon lloc, hem de tenir en compte, com a criteri orientador, que la Llei General d'Educació franquista de 1970 ja contenia reconeixements parcials de l'autonomia de les Universitats i que l'abast d'aquesta autonomia després de la Constitució no pot ser inferior a la reconeguda per aquella.

Doncs bé, el contingut del Projecte és absolutament continuista; però no continuista respecte a la Llei General d'Educació, sinó continuista respecte al seu desenvolupament reglamentari que fou clarament regressiu i vulnerava el seu esperit i la seva lletra. La sentència de l'Audiència

24 Nacional estimant el recurs interposat per la Universitat de Barcelona contra l'adscripció forçada d'adjunts posa això de manifest: primer, que els Decrets i Ordres Ministerials que desenvoluparen la Llei General d'Educació foren regressius i contraris a ella; segon, que, essent allò així, resulta que la regulació del professorat que fa el Projecte d'UCD és regressiu respecte a la Llei del 70, ja que el Projecte incorpora bona part dels mecanismes establerts en aquells decrets que la sentència ha declarat contraris a dret pel fet de contravenir les disposicions de la Llei General d'Educació.

Més que no un repàs exhaustiu del contingut del Projecte, em limitaré a argumentar el seu caràcter «continuista» en els quatre àmbits a què abans he fet referència. En l'àmbit de la gestió econòmicopressupostària, es continua mantenint al marge del pressupost de les Universitats (i, per tant, al marge de qualsevol autonomia de gestió) bona part dels fons públics adreçats a elles: ni els pressupostos d'inversions ni les dotacions econòmiques de les places de professorat de cossos estatals s'integren en el pressupost de les Universitats, sinó que queden en mans del Ministeri; per altra banda, no s'amplia en absolut les possibilitats de gestió autònoma dels fons integrats en el pressupost, en no modificar el Projecte l'actual legislació d'ordre econòmicopressupostari.

En l'àmbit de l'autonomia acadèmica, es continua mantenint la situació actual: el Ministeri dicta els mínims a què s'han de subjectar els plans d'estudi («mínims» que acostumen a ser «màxims»), però, a més, no es conforma amb això, sinó que també es reserva l'aprovació dels plans d'estudi concrets que les Universitats hagin elaborat a partir d'aquells mínims.

En l'àmbit de la configuració dels òrgans de govern, el Projecte estableix una regulació bàsica a la qual s'han d'ajustar els Estatuts de les Universitats. El més greu no és que aquesta regulació bàsica sigui molt detallista, sinó que comporta un pas endarrera respecte als resultats dels processos democratitzadors d'ordre intern que s'havien engegat en diferents Universitats.

En l'àmbit del professorat, el Projecte continua establint una estructura basada en els cossos estatals de professorat funcionari concebuts com a cossos absolutament vinculats al Ministeri. La Universitat

no pot disposar de les dotacions econòmiques de les places vacants dels cossos, amb la qual cosa es perd tota possibilitat de potenciar la contractació autònoma del professorat. Per si això fos poca cosa, el professorat contractat (fins el qui ho sigui a nivell de catedràtic) queda com a professorat de segona —no pot accedir a càrrecs acadèmics, per exemple—, i es posen limitacions a la contractació. Més greu que tot això és que no es reconeix la llibertat d'adscripció a places concretes del professorat ingressat en els cossos estatals, atribuïda a les Universitats per la Llei General d'Educació com declara la sentència de l'Audiència Nacional referida.

Finalment, és també important de remarcar que el Projecte no conté cap limitació de la potestat reglamentària de l'Administració, per la qual cosa la regulació establerta pels Estatuts de les Universitats dins els estretíssims límits que els deixa el Projecte podria ser modificada per les disposicions reglamentàries (Decrets, Ordres Ministerials) que l'Administració dicti.

6. Era imprescindible, em sembla, de diferenciar tres línies d'anàlisi perquè les crítiques al Projecte es poden orientar millor d'aquesta manera. Si seguint la primera línia d'anàlisi el Projecte apareix com una peça més de la política educativa de la UCD, regressiva des del punt de vista social i polític, tenint en compte les dues darreres línies d'anàlisi, les crítiques al Projecte poden ser encara més dures. Perquè pel que fa a la invasió de les competències atribuïdes a les Comunitats Autònomes per la Constitució i els Estatuts i a la desvirtuació del principi constitucional de l'autonomia universitària, ja no es tracta de criticar el Projecte com a regressiu, sinó de criticar a la UCD perquè no assumeix el contingut real d'una Constitució i un Estatut que va aprovar i amb els quals, almenys en teoria, està d'acord.

L'ESTATUT I L'ENSENYAMENT

Continuant la sèrie de xerrades organitzades per Rosa Sensat sobre aspectes de política i legislació actual,¹ el dia 10 de març se'n va organitzar una sobre Estatut i ensenyament, que és precisament el tema del monogràfic d'aquest número de «Perspectiva Escolar». Hi van intervenir, pel PSUC, Teresa Eulàlia Calzada, per CDC, Jordi Salas i, pel PSC, Joan Prats. Reproduïm els aspectes més fonamentals de les seves intervencions i també alguns extractes del debat posterior, el qual va ser recollit per la premsa, en el seu moment, amb caràcter polèmic.

TERESA EULÀLIA CALZADA

El tema d'avui tracta de l'Estatut de Catalunya i l'ensenyament. Jo diria que en aquests moments ja es preveuen les interpretacions que es poden donar de l'Estatut i es preveuen en la discussió que s'està fent a les Corts sobre l'Estatut de Centres. No entraré en aquest tema, però sí que voldria assenyalar que dels molts articles de l'Estatut de Centres que poden condicionar el que després podrem fer aquí a Catalunya en matèria d'ensenyament —o sigui que estem hipotecant el que després podrem desenvolupar a Catalunya—, ténim un article molt significatiu que és l'article 20 d'aquest Estatut de Centres. Aquest article assenyalava que l'administració té una sèrie de competències en matèria d'ensenyament i n'estableix unes quantes que en una interpretació no àmplia però sí literal de l'Estatut d'autonomia són competències que corresponen a la Generalitat de Catalunya. Per exemple, parla de la determinació dels nivells mínims de rendiment, de l'ordenació general de l'ensenyament, de la creació i registre de centres, etc., temes que en principi, segons l'article 15 de l'Estatut de Catalunya, són competència de la Generalitat.

¿Quina interpretació pot haver-hi d'aquest article de l'Estatut de Centres? Hi ha una interpretació, que crec que donen els companys de Convergència, que quan parla d'administració també fa referència a l'administració de la Generalitat.

Aquí jo voldria remarcar algunes coses: primer, que la Constitució a l'article 27, que regula l'ensenyament, parla de poders públics, no parla d'administració, i aquest article 20 de l'Estatut parla simplement d'administració;

però, a més a més, en aquest article 20 dins la llista de competències que ja he dit que són competències de l'administració n'hi ha una que diu: l'expedició i el reconeixement de títols. I resulta que això és competència exclusiva de l'administració central segons la pròpia Constitució. Per tant, ens trobem que en aquest sol article —sense entrar en més discussions— hipotéquem la interpretació i les possibilitats que tindrem després per regular, per legislar al Parlament de Catalunya i, per tant, per donar cos polític i cos real a allò que l'Estatut ens reconeix des del punt de vista teòric, des del punt de vista de l'escriptura.

Segon, ¿quina hauria de ser per nosaltres la interpretació —mirant els textos de l'Estatut i de la Constitució— sobre matèria d'ensenyament? Per nosaltres la Generalitat té competència plena, tal com diu l'article 15 de l'Estatut, en la regulació, administració, en tota la seva extensió, graus, nivells i modalitats. No entrarem en la discussió de si és competència plena o exclusiva, que és una qüestió per als juristes, importantíssima, però aquest no és el nostre cas. Hi ha unes restriccions en aquest article 15; més que restriccions dóna un marc de relació en aquesta aplicació de les competències: les lleis que regularan l'article 27 de la Constitució seran lleis orgàniques, l'Estat tindrà poders exclusius en l'homologació de títols i per regular les lleis base. Per tant, nosaltres diríem: competències de la Generalitat en matèria educativa, totes; nivells, tots; característiques, totes. La segona interpretació és, doncs, que l'administració central es reserva exclusivament l'homologació de títols i l'establiment d'unes normes bàsiques dels aspectes dels apartats que re-

1. Vegeu «Perspectiva Escolar», número 42 (febrer 1980), pàgs. 45-49.

26 . . . . Què en penseu de . . . . .

gula l'article 27 de la Constitució. Normes bàsiques, no regulació o estructuració del sistema educatiu.

Tercer, una altra reserva que es fa l'Estat amb competència exclusiva és el que denomina «alta inspecció». Jo diria que alta i baixa és una mala formulació i pot crear un problema seriós i és que el govern d'UCD plantejé aquest tema «d'alta inspecció» i l'identifiqui amb tot el que és en aquest moment el cos d'inspectors i després digui que la Generalitat creï el seu propi cos d'inspectors o control. Aquest seria un mal sistema i nosaltres més aviat ens decantem per la interpretació que diria que l'alta inspecció haurà de ser aquella que vetlli perquè els organismes públics respectin el que planteja la Constitució en el seu article 27.

Sobre aquests tres aspectes és com nosaltres plantejem quin sistema educatiu volem per a Catalunya. Jo assenyalaria uns punts: quin concepte d'organització política plantejem per a l'escola a Catalunya i parlem d'una sola xarxa escolar pública per a Catalunya. Això comporta una dependència jurídica, administrativa, orgànica i funcional respecte a la Generalitat de tots els organismes educatius. Porta també que en aquests moments tenim un sistema educatiu desfet i partim d'una realitat de grans desequilibris en el sistema educatiu pel que fa a la distribució entre el sector estatal i el privat, amb diferències territorials fortes; però tot això ha de ser dependència de la Generalitat per aconseguir una xarxa pública escolar catalana i per evitar que hi hagi diferents sistemes educatius per als diferents sectors de la població. Igual com no volem una escola de pobres ni una escola de rics, no volem una escola castellana per als castellans ni una catalana per als catalans. Volem una única xarxa escolar amb dependència exclusiva de la Generalitat i també una sola dependència, per respecte a la Generalitat, de tot el personal d'ensenyament. I això perquè el mateix Estatut a l'article 10 reconeix que la Generalitat podrà desenvolupar la legislació, i executar, sobre el règim estatutari dels funcionaris. Creiem que uns treballadors, en aquest cas de l'ensenyament, que compleixin una mateixa tasca han de tenir unes mateixes condicions i unes mateixes funcions, la qual cosa implicaria també unes mateixes exigències. Però, a més a més, el fet d'haver-hi un sol organisme públic amb responsabilitat per a tot el personal

de l'ensenyament és la garantia per resoldre una distribució territorial més equitativa i que respongui a les necessitats de les diferents zones de Catalunya.

I la segona idea bàsica és una reorganització administrativa del sistema escolar que comporta, en primer lloc, un procés de descentralització de funcions i competències de la mateixa Generalitat respecte a organismes de caràcter intermedi. Les premisses per a aquesta reorganització administrativa són les següents: l'administració i la gestió de l'escola ha d'estar a prop de la població, a prop dels usuaris, el sistema escolar no solament és un sistema de servei públic sinó que és del públic i el sistema educatiu comporta un equipament d'utilització diària, és a dir, és un centre d'activitats col·lectiu. Sobre aquestes premisses nosaltres plantejem la reorganització administrativa del sistema escolar a Catalunya.

Es tracta, per tant, de donar competència a instàncies de caràcter i àmbit inferior a la Generalitat. Competències que han de ser de gestió i fins i tot de pressupost. Cal, però, que aquestes instàncies puguin, d'una banda, assumir l'equipament escolar suficient que va des de Parvulari fins a l'Ensenyament Mitjà, com també els serveis complementaris com transport, menjador, sanitat, etc. i, d'altra banda, permetre que la població pugui intervenir d'una manera directa en els organismes de gestió.

El perquè d'aquests dos aspectes que he dit, l'única xarxa escolar a Catalunya i la reorganització administrativa, és que nosaltres creiem que això permet dues coses fonamentals: el procés d'unificació escolar, el procés d'homogeneïtzació que és la garantia per aconseguir la igualtat d'oportunitats i per oferir una escolarització de qualitat al conjunt de la població i, en segon lloc, és el que ens permet combinar l'equilibri entre centralització-descentralització, entre participació i evitar les discriminacions, siguin socials, siguin territorials.

Hi ha un últim apartat que és l'aspecte immediat i fonamental, tot el que fa referència a la nostra preocupació per la qüestió de la llengua, per la normalització lingüística. En aquest sentit, la proposta que fem seria la creació d'un servei per a la normalització de la llengua catalana, acompanyat del procés de catalanització de l'escola, formació del professorat, etc.

Aquestes serien, a grans trets, les nostres preocupacions; però, evidentment, ens trobem amb unes dificultats immenses. Una primera dificultat procedeix de l'actuació del govern de la UCD i la seva interpretació restrictiva de tot el que significa concreció de l'Estatut. Veiem que aquestes lleis que actualment estan al Parlament espanyol com a molt, de tant en tant i com a apèndix, parlen de les comunitats autònomes, però de fet no són unes lleis que estiguin pensades per a una nova reorganització de l'Estat tal com permet i explica la Constitució.

I d'altra banda, crec que reconstruir Catalunya és una tasca de tothom; no hi ha cap sector com a únic reconstructor, ni cap ha de quedar marginat en la construcció de Catalunya. El que sí és molt cert és que no l'arribarem a aconseguir si no hi ha una voluntat i una unitat política de reconstruir, però evidentment un sol sector polític o social de la nostra societat no serà capaç de reconstruir Catalunya sobretot pel que fa al camp de l'ensenyament.

JORDI SALES

El programa de Convergència reivindicava una competència exclusiva en matèria d'ensenyament. Com ja sabem, l'article 15 de l'Estatut afirma una competència plena. Això no és una situació òptima, però sí bona que ens permetrà, esperem, de resoldre els problemes fonamentals que l'ensenyament té plantejats a Catalunya.

Al nostre entendre els problemes fonamentals són, en primer lloc, millorar la qualitat de l'ensenyament en general i molt especialment a l'escola estatal, cosa que a Catalunya passa per la catalanització de l'ensenyament, per l'ensenyament del català, l'ensenyament en català i amb continguts catalans. En segon lloc, cal una nova normativa per a l'adscripció de professors a l'escola estatal que millori el procediment actual. Després caldrà pensar en l'extensió de l'ensenyament obligatori fins als setze anys. Això demana una remodelació dels estudis mitjans de l'actual BUP i d'una manera urgent, reestructurar i prestigiar la Formació Professional. Per últim, l'establiment d'una autèntica autonomia universitària que permeti la renovació de la Universitat i, per últim també, la solució de l'ensenyament especial amb tots els seus pro-

blemes. Davant d'això, el marc de l'autonomia política ha de permetre que la Generalitat mitjançant el Parlament, el Consell Executiu i el Departament d'Ensenyament i Cultura faci un sistema educatiu autònom amb tots els seus graus i nivells respectant el que marca l'Estatut, que és l'article 27 de la Constitució, les lleis orgàniques que la desenvolupin, l'article 149-30 de la Constitució que, al nostre entendre, és el que fa la diferència entre competència plena i competència exclusiva. La postura de Convergència és que aquest punt de la Constitució és l'únic que diferencia les dues coses.

Tot respectant, també, l'existència de l'alta inspecció, necessària per al compliment i garantia d'aquests articles que l'estat es reserva competències.

Cal dir que l'Estatut té un sostre alt en competències d'ensenyament i això és bo. La posada en marxa de l'Estatut no és clara en el mateix Estatut, perquè de moment no hi ha res. En aquest sentit, la posada en marxa és lenta.

L'article 20 de l'Estatut de Centres, on posa administració, cal entendre que aquesta és la Generalitat de Catalunya.

Cal pensar en una necessària vigilància d'interpretació dels marcs jurídics, però d'altra banda, hem de començar a acostumar-nos a pensar en les nostres disposicions efectives a les mans i en les nostres responsabilitats efectives.

El gran canvi qualitatiu del nostre ensenyament serà que l'administració del nostre ensenyament serà en l'administració del govern de la Generalitat. Aleshores, el que ens ha de fer il·lusió és que aquest es farà de més a prop.

Coses a fer a nivell de l'ensenyament en aquesta administració: cal estendre el Parvulari des dels quatre anys i pensant en els tres. Les matèries que tendeixen més a continguts culturals han de quedar més descentralitzades. Caldrà pensar en què es fa en el segon cicle d'ensenyament, com introduir un primer ensenyament professional dintre l'obligatori, com desenvolupar l'ensenyament professional després.

Davant d'això cal no badar davant les lleis orgàniques, però tampoc posar-se neguitós. Convergència Democràtica creu que la disposició addicional de l'Estatut de Centres, que és addicional perquè s'adhereix, és el que cal que posi a totes les lleis orgàniques. El

Parlament de Catalunya ha de saber el que ha de legislar. Una altra cosa és urgir que es constitueixi aquesta alta inspecció de l'estat com més aviat millor. Els catalans, fins ara, hem estat un poble una mica queixós, però ara la societat catalana ha de pensar a autogovernar-se i prendre responsabilitats pròpies. A la societat catalana li ha de fer il·lusió construir un bon sistema d'ensenyament i caldrà posar-hi el coll, i caldrà posar-hi diners tots, més el qui en tingui més i menys el qui en tingui menys; és una tasca col·lectiva. Aleshores, per sobre de les coses del combat polític, cal construir un projecte nacional, comú a tots, que s'ha de fer dia a dia i ha d'estar present a l'aire que es respira i cal que estigui per damunt de sectarismes i que es fonamenti en el respecte i la llibertat. I la gran condició que demanaria a aquest projecte és que ens fes als catalans homes d'il·lusió, per treballar en la cosa pública i cadascú en el seu lloc.

JOAN PRATS

Quan comparem l'Estatut d'Autonomia vigent i l'Estatut de la II República en matèria concreta d'ensenyament, hem de reconèixer que l'actual és més bo.

L'Estatut obre moltes possibilitats perquè l'autogovern de Catalunya desplegui una veritable política educativa, veritablement catalana i de progrés. Ara bé, el que ens hem de preguntar és si les Lleis que ja està —des de fa bastant de temps— preparant el govern són respectuoses en aquest àmbit d'autogovern.

Aquí es fa necessari aclarir què vol dir competència plena, en l'article 15. Competència plena vol dir que la Generalitat pot fer tot en matèria d'ensenyament, tant a nivell legislatiu com executiu, menys el que està expressament reservat a l'estat com a competència exclusiva estatal i a l'alta inspecció. I el que està reservat a la competència exclusiva estatal és claríssimament les tres coses següents: primer, l'elaboració d'una llei orgànica que defineixi les condicions que garanteixin la igualtat dels ciutadans davant del dret fonamental de l'educació. Segon, les normes bàsiques que garanteixin la intervenció dels poders públics en l'aparell educatiu, perquè siguin efectives les responsabilitats dels poders públics dintre del camp de l'ensenyament

i, tercer, tota la legislació en matèria de convalidacions, homologació, etc., de títols acadèmics.

Doncs bé, resulta que el nostre Parlament, d'acord amb l'Estatut i la Constitució, no podrà legislar res sobre dret de l'educació i les llibertats polítiques en matèria educativa, perquè això forma part de l'estat de ciutadà i la ciutadania és igual per a tot l'Estat ja que és lògic que les lleis orgàniques que regulen els drets i les llibertats siguin les mateixes per a tot l'Estat.

Tampoc no podran legislar sobre les normes bàsiques o les lleis marcs que regulen els principis bàsics en les competències administratives, inspeccions, programació, finançament, etc. Tot això només ho pot tocar l'Estat com la llei marc i és per al desenvolupament de tot això que el Parlament de Catalunya tindrà competència legislativa.

Segons l'Estatut, el patrimoni de l'aparell educatiu passarà a ser patrimoni de la Generalitat de Catalunya i que els funcionaris que avui existeixen han de passar a dependre orgànicament i funcionalment de la Generalitat sense perjudici que se'ls reconegui un dret permanent d'opció.

Cal preguntar-se, ¿podrem fer una política catalana d'educació que vagi més enllà d'una simple millora de la gestió administrativa? És a dir, tindrem autonomia política en matèria educativa o només tindrem una descentralització administrativa?

Jo haig de contestar que si bé el govern d'UCD diu que tindrem autonomia política, capacitat d'autogovern, després resulta que a l'hora d'anar fent cada llei concreta que regula cada servei concret es desdii de les seves afirmacions consensuades. I el que ens ha donat a la Constitució i a l'Estatut ens ho retalla quan fa cadascuna de les lleis sectorials.

Hi ha companys que respecto molt, però amb els quals, en el següent punt, no estic d'acord. S'han tret de la màniga una solució de «apaño» que és dir: l'Estatut de Centres és una llei orgànica, però jo pactaré amb el govern una disposició addicional mitjançant la qual garanteixo que no s'aplicarà a Catalunya una sèrie de preceptes d'aquesta llei que sí s'aplicaran a la resta de l'Estat i sobre aquests articles que no són d'aplicació, es podrà legislar a Catalunya. Però això és un parany en el qual els catalans no hem de caure. El parany és doble: per una banda és polític per-

què en aquests articles no hi ha els elements que defineixen el contingut estricte d'una política diferencial. El segon element del parany és que els juristes madrilenys tenen ja majoria en el tribunal constitucional. I segon, que preparen una interpretació segons la qual, les lleis orgàniques, pel fet de ser-ho, només poden ser lleis orgàniques per afectar els drets i deures de ciutadans. Diuen que les lleis orgàniques s'han d'imposar a totes les comunitats autònomes i d'aquí quatre dies ens podem trobar que quan nosaltres fem les lleis en el Parlament de Catalunya ja restringides sobre aquests articles que han quedat excepcionals en la disposició adicional, surti a Madrid un senyor que digui aquesta llei és inconstitucional, vagi al tribunal constitucional i ens declari la inconstitucionalitat de la llei. És a dir aquest «apaño» és fruit d'una situació molt conjuntural sense perspectives estructurals que no siguin més que negatives. Aleshores, jo crec, davant de tot això, que cal que els catalans fem un front de defensa de l'Estatut.

Nosaltres, quan fem una elaboració de política educativa plasmada a les lleis d'UCD, hem de dir que aquesta s'ha fixat més en la llibertat dels pares, en la llibertat dels particulars per a fer centres que en el dret econòmic i social dels ciutadans en rebre una educació digna. Això no està a l'Estatut de Centres ni a la política d'UCD.

Vull dir que ens hauríem de posar d'acord en el que entenem per principis bàsics en matèria educativa. No cal dir que nosaltres, a Catalunya, si volem fer una política d'autonomia política en matèria educativa, ens hem d'inspirar en el principi d'igualtat, en el pluralisme polític i ens hem d'inspirar en el respecte fonamental dels drets econòmics i socials del poble treballador. Això significa una política de finançament que comenci precisament per assegurar un nivell d'ensenyament de qualitat i digne per a les classes populars.

COL·LOQUI

Pregunta

¿Com es pot contrarestar la influència dels mestres castellans de procedència castellana a l'escola estatal que és un 85 % dels voltants de Barcelona? Són mestres que han vingut durant aquests anys que la joventut catalana no

s'ha dedicat al magisteri, ha desertat del magisteri i els llocs de treball buits havien de ser ocupats per gent forastera que no se senten catalans. ¿Com poden fer una escola catalana aquest 85 % de gent forastera que la majoria no marxaran i que els tenim aquí? Després, mentre no tinguem una televisió catalana la catalanització dels nois de famílies forasteres és molt difícil.

TERESA EULÀLIA CALZADA

Jo, en primer lloc, potser matisaria la pregunta i per un cantó jo diria: ¿com fer que els mestres procedents d'altres zones de l'Estat espanyol puguin incorporar-se activament en aquesta reconstrucció de l'escola catalana? La matisaria per diverses raons. Primer, perquè la llibertat de la mobilitat de la força de treball és un dret de la persona. Les raons perquè els mestres de parla castellana són aquí a Catalunya són diverses.

A mi, em sembla que també ens trobem amb mestres de parla catalana amb enormes dificultats per fer aquesta escola catalana que volem. Per tant, jo diria ¿com fer que els mestres del conjunt de Catalunya puguin convertir-se en força activa de catalanització de l'escola?

Aquí tenim diverses qüestions. Primer l'inici del reciclatge del professorat de català. Si el reciclatge dels mestres no va acompanyat d'un reciclatge del conjunt de la societat per al procés de catalanització, servirà poc. I en aquest sentit jo empalmaria amb la segona qüestió. En aquests moments el procés de catalanització en el camp educatiu no el podem aconseguir realment i amb eficàcia si no hi ha un procés de catalanització dels mitjans de comunicació començant per la televisió.

I paral·lelament a això s'han de posar unes mesures i accions que facin que aquest procés no vagi en un sac trencat. Caldrà buscar quines mides fer per anar cap a la catalanització i convertir els mestres en agents actius de la catalanització.

Sobre els problemes dels nens, jo crec que no podem oblidar que els aspectes lingüístics tenen un condicionament social. Per tant, la catalanització no la farem si no va acompanyada d'un programa d'acció política de progrés que impedeixi l'existència de ghettos lingüístics i socials al nostre país.

JORDI SALES

A mi, em fa l'efecte que els catalans tenim un dèficit d'actituds polítiques de sentit d'estat. Aleshores jo diria que el reciclatge dels mestres s'ha de continuar fent any rera any, però aleshores passa una cosa curiosa amb el decret de català. Ara les escoles de Catalunya tenen l'obligació jurídica que als catorze anys els nens i nenes sàpiguen escriure els dos idiomes. A mi, em fa l'efecte que aquí podem prendre una mala via. Perquè això de dir «no marxaran», que s'ha dit molt innocentment sovint i potser estem desitjant que marxessin i posariem mestres catalans i aniríem fent. Llavors exercint pressions ambientals; en canvi no ens atrevim a exercir el poder establert. A hores d'ara, a les nostres escoles hem de començar a fer una ambientació social, que els mestres pensin el que vulguin, facin el que vulguin, es reciclin o no es reciclin, però que la nostra inspecció, així que pugui, haurà d'exigir a les escoles de Catalunya que els nens i nenes als 14 anys sàpiguen català. Perquè hi ha un decret, un govern d'unitat a Catalunya que ho ha establert com a una fita que el sistema educatiu ha de complir. Llavors crec que cal una acció social, una acció política i després evitar aquesta acció desesperada d'aquesta coacció ambiental que aquests mestres estan fent nosa. Potser sí que en fan, però això ha de passar per dir: tenim aquest decret i això ho han de complir. I ja comença a ser el moment per començar-ho a fer.

Pregunta

Quan el projecte d'Estatut de Centres parla que els directores seran nomenats ¿això com queda per a Catalunya? És a dir, amb les lleis a la mà, tal com estan en aquests moments, ¿què significa que això no podrà ser modificat i que seran anomenats per l'Administració Central? ¿Que no podrà ser modificat però que podran ser nomenats per la Generalitat?; o bé que aquest punt serà legíslable al Parlament i per tant, no només que els directores podran ser nomenats des de Catalunya, sinó que podrà ser modificada aquesta manera de nomenar els directores?

JORDI SALES

L'article té tres punts i la disposició addicional que són les atribucions del director poden ser legislades pel Parlament de Catalunya. El punt primer que diu «nomenarà l'administració pública» no es pot modificar. I el punt segon que diu: «reglamentàriament farà un sistema per nomenar-lo», aquest, reglamentàriament nosaltres l'interpretem que, com que és un reglament i tot el que es farà per reglament seran ordres ministerials, això ja ho podrà fer el Parlament de Catalunya. Els reglaments que desenvolupin aquesta llei els podrà fer la Generalitat de Catalunya perquè equival a una ordre ministerial.

TERESA EULÀLIA CALZADA

Jo crec que la pregunta va més enllà del que ha contestat en Jordi Sales amb la idea de si aquestes lleis hipotequen o no. Jo diria que aquest és un article que hipoteca el que podrà fer el Parlament de Catalunya per diverses raons. Primera, perquè el que assenyala aquest article en l'apartat 2 és no solament que l'administració nomenarà, sinó que l'administració seleccionarà. Són dues coses diferents. En aquesta mida, jo diria que la selecció del director per a nosaltres té un caràcter absolutament restrictiu, perquè en la mida que pensem que en un centre hi ha d'haver tota la corresponsabilització de tots els components del centre i una distribució de funcions, i per tant de funcions directives, cal preveure la participació de tots els apartats en aquesta funció de direcció i de corresponsabilització. Jo diria que en aquest cas sigui que nomeni l'administració central sigui que nomeni l'administració autònoma, ens trobarem que, segons diu l'addicional, tindrà competències la Generalitat, les Comunitats Autònomes, sempre que es basi en els criteris fonamentals d'aquest article i un dels criteris fonamentals és que l'administració també seleccionarà i en aquest cas seleccioni la Generalitat o seleccioni el govern central hi ha una dificultat immensa. I és com poden intervenir els factors del centre amb la participació i la corresponsabilització.

CINC DIES AL DELTA DE L'EBRE

La «sortida llarga»

Des de fa molts anys és tradició a l'escola que tots els nois i noies, des dels més petits d'EGB fins als del darrer curs de BUP, passin uns dies plegats fora de la ciutat. Uns dies en què les quatre parets de l'aula queden ben lluny per a donar pas a una forma molt més rica de treball, uns dies en els quals aprendre i viure es converteixen en un mateix fet i esdevé impossible de saber quan acaba l'un i quan comença l'altre.

A segona etapa, aquesta sortida, que ens hem acostumat a anomenar la «sortida llarga», té una durada de quatre a sis dies. Els objectius varien d'un any a l'altre, d'un grup a un altre, però no varia el lloc. És també tradició de l'escola, perquè s'adiu amb les possibilitats i il·lusions dels grups d'onze, dotze i tretze anys, que els nois i noies de sisè vagin a conèixer la Garrotxa i, més concretament, la zona volcànica d'Olot, els de setè visquin uns dies al Delta de l'Ebre i, els de vuitè, s'embarquin amb destinació a Menorca. Tots tres llocs tenen un interès geogràfic i ecològic indubtable i, a més, completen el coneixement de Catalunya que els nens han anat adquirint des de primer fins a cinquè.

Els objectius poden variar

El que avui demana el nostre interès és la sortida llarga al Delta de l'Ebre. El plantejament de la sortida i les activitats a realitzar han anat variant, dèiem abans, amb el pas dels anys.

En un dels casos, com que els nois varen creure que conèixer un lloc volia dir conèixer-ne els habitants i la seva manera de viure, el treball es va centrar en l'estudi, per grups, de l'agricultura, la ramaderia, la pesca, la indústria, la població i la casa dels habitants del Delta.

Un altre any, donat que els nois que havien d'anar-hi tenien molta necessitat d'un únic objectiu al voltant del qual s'aglutinessin tots i fos, a més, un objectiu que els semblés molt important i els fes sentir importants a ells, vàrem proposar-los de participar en la campanya «Salvem Catalunya per a la democràcia» (era l'any 1977) i la sortida llarga es va convertir en l'acció col·lectiva d'un grup de nois i noies que anaven a construir i instal·lar ells mateixos, a les zones del Delta on més falta feien, una sèrie de nius per a ratspenats, unes perxes perquè els ocells de pas hi poguessin descansar... tot emmarcat en

32 Experiències escolars

l'estudi de l'avifauna del Delta, que és prou interessant pel fet de ser, per ell sol, l'objectiu d'un campament a aquesta zona.

En una altra ocasió ens va semblar que el grup de setè podria trobar en la sortida llarga l'objectiu al voltant del qual girés tota la vida del grup ja des de molt abans de marxar i que fos una fita que engresqués aquells nois tan mancats d'illusions, sobretot d'illusions comunes. És la sortida d'aquell any la que avui us volíem explicar amb més deteniment.

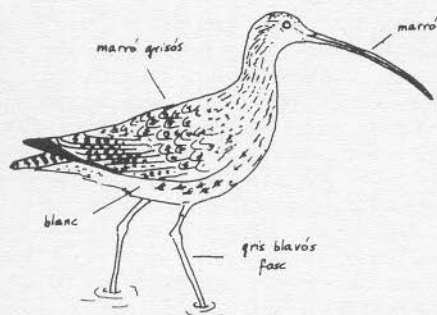
L'any del safari

Calia, de primer, crear un clima, un ambient que arrossegés els nois a participar amb moltes ganes en aquella tasca comuna. Vam presentar-la amb un component d'aventura, de descoberta, de manera que la idea que tots en vam acabar tenint era que anàvem a fer no una sortida corrent, sinó un veritable «safari».

Els objectius de la descoberta eren quatre, i cada noi va haver de triar-ne un:

- a) estudi dels fons marins;
- b) estudi i fotografia d'ocells;
- c) exploració de les zones pantanoses;
- d) estudi de la vegetació.

Alhora que cadascú anava pensant què estava més d'acord amb els seus interessos, se'ls proporcionava a tots material per al coneixement bàsic del Delta: com s'havia format, característiques geogràfiques, mapa de la zona que ells havien de completar... Amb això els nois començaven a situar-se. Faltaven encara un parell de mesos per anar-hi.

becuts, espies, etc.

Encara a l'escola

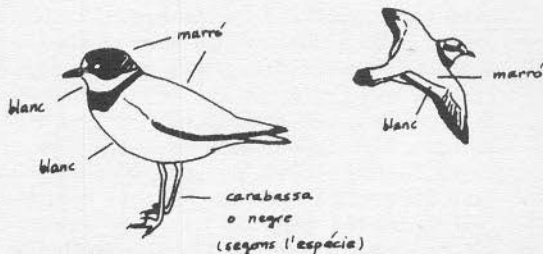
Un cop formats els quatre grups de treball, cadascun havia de fer una entrevista amb un dels professors que els havia d'acompanyar al Delta i que disposava de prou estones per anar-los veient (aquestes entrevistes acostumaven a fer-les a l'hora de l'esbarjo o bé a l'hora lliure que al migdia tenim tots, alumnes i professors).

La finalitat d'aquesta primera entrevista era:

1. Definir els objectius del grup.
2. Fer l'inventari del material que necessitarien, tant el que havien de construir com el que podien aconseguir ja a punt de ser utilitzat.

Una setmana després, aproximadament, cada grup va celebrar una altra entrevista amb el mestre:

- a) Calia revisar els objectius del grup en funció del que havien pogut aconseguir. No tot el material de l'inventari era al seu abast i calia tocar de peus a terra. Potser era millor renunciar a alguna fita que, poc realistes, s'havien marcat.
- b) Havíem de proporcionar als nois llibres i material divers que els donaria la informació que necessitaven. (Veieu bibliografia al final).
- c) Calia proporcionar també un material gràfic que els serviria perquè cadascú confeccionés el seu manual d'identificació d'espècies, per a ser utilitzat sobre el terreny.
- d) I havien de fer, naturalment, un pla de treball per al mes de què encara disposàvem: quins terminis es marcaven per allò que calia construir i quins per allò que calia «estudiar».

corriol

Després de la revisió, els objectius de cada grup varen quedar perfilats d'aquesta manera:

1. **Grup d'estudi dels fons marins:** Delimitar una zona del mar (80 m², aproximadament) amb boies i cordes. Estudiar les seves característiques: profunditat, temperatura a diferents punts, salinitat de l'aigua. Vida animal i vegetal, recollida de mostres i identificació. Es desplaçarien d'un lloc a l'altre amb rais construïts per ells mateixos.
2. **Estudi i fotografia d'ocells:** Construcció d'un «haid» amb una estructura de fusta recoberta de lona. Localització de zones on fos abundant una espècie determinada, recerca dels seus nius. Anar-s'hi apropant fins a poder-los fer objecte de les seves fotografies. Si més no, observació i anotació de tot el possible en els carnets d'identificació d'espècies.
3. **Exploració de zones pantanoses:** Delimitar amb estaquetes i cordes una zona d'aquest tipus. Estudi de totes les seves característiques i observació de les diferents formes de vida. Recollida i identificació de les mostres.
4. **Estudi de la vegetació:** Molt semblant a l'anterior. Es triarien dues zones de característiques diferents per poder-ne fer un estudi comparatiu. La confecció dels dos herbaris passava a ser l'objectiu principal d'aquest grup.

A punt de marxa

Una setmana abans de partir hi va haver encara una altra reunió, ja més informal, amb cada grup, per veure si tot era a punt.

Tot i que la preparació havia estat descentralitzada, el grup l'havia viscuda també conjuntament. A les parets de la classe havien anat apareixent mapes, fotografies, retalls de diari... i al racó previst per al material es podien veure caixes plenes de pots de vidres, fustes de totes mides, pneumàtics de cotxe, tendes de campanya i molts altres objectes a primer cop d'ull inversemblants.

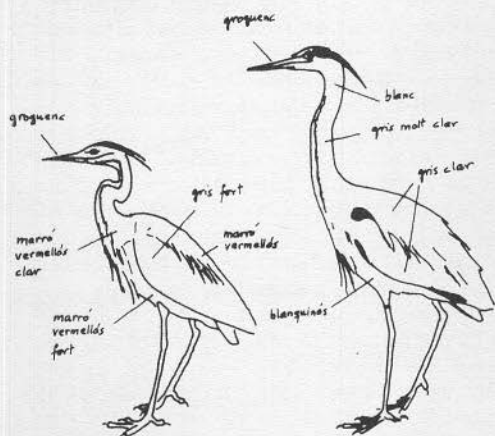
Un entusiasme encomanadís es traslluïa per tot, i l'un explicava a l'altre les aventures que esperaven els del seu grup, que evidentment eren molt millors que les que l'altre s'imaginava com a resposta.

Ja som al Delta

El viatge el fem, com els darrers anys, en tren, fins a Tortosa. D'allí, en cotxe de línia, fins a Montells. Continuem a peu, fins a la platja dels Eucaliptus, que és el nostre fi de trajecte.

Cal dir que per al viatge, ens va ser molt útil haver embalat tot el material en caixes de fruita (a una escola li és fàcil d'aconseguir això) i que aquestes caixes després varen tenir molts usos, com el transport del material recollit pels grups, o el seient, al vespre, al voltant del foc...

Aquest any, per al transport, hi havia una novetat: havíem aconseguit dues camionetes, i dos dels professors que acompanyaven el grup varen fer el viatge sols, per a conduir-les fins al nostre destí. Dues camionetes i quatre professors, com érem, potser semblen un luxe per a un grup de trenta-tres nois. I ho és, però una sortida com aquella, en què els quatre grups de treball havien de fer una vida força independent, semblava que ho exigia. No va ser difícil d'aconseguir-los: eren la mestra tutora del grup, el professor que els havia orientat en el treball a l'escola, una mestra que tot i que només treballava unes hores amb nosaltres en tenia prou de disponibles per a dedicar-nos-les aquella setmana, i un estudiant de magisteri que va acceptar amb molt de gust d'acompanyar-nos.

adragó, dragó
o garsa rúbia

bernat o
garsa reial

34 Experiències escolars

Parlem del lloc. Cada any ens installem a la platja dels Eucaliptus perquè reuneix unes condicions força favorables. Hi ha un terreny per a acampada ben bé davant del mar. Dormir en tendes a un lloc així dóna un to molt particular a tota la sortida. Al costat del terreny, potser massa a prop per al que fóra ideal, hi ha un restaurant que ens soluciona molt bé la qüestió dels àpats. Per un preu molt raonable esmorzem, dinem i sopem sense que mestres ni nois s'hagin d'ocupar de la cuina, cosa que ens permet una llibertat de moviments ideal en aquesta sortida.

Un dia qualsevol

El muntatge d'un dia de treball era, aproximadament, aquest. (Dies de treball en vam tenir tres: dilluns i divendres se'n van, pràcticament, amb el viatge i l'acampada. El Delta és lluny de Barcelona!)

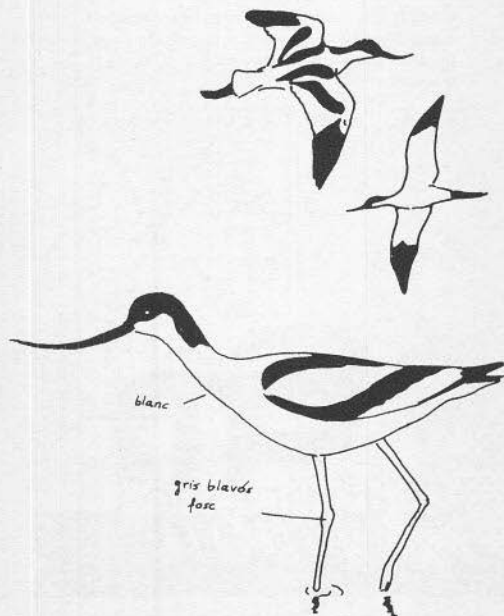
Els grups surten a primera hora del matí, després d'esmorzar, amb el dinar ja preparat. Dos en una camioneta i dos en una altra. Les distàncies, al Delta, són prou grans com perquè no fos possible cobrir-les cada dia a peu, per això necessitàvem un transport propi, i de molta cabuda. Quan un grup arribava al seu destí, el deixàvem allí amb un dels mestres. El mateix fèiem amb els altres. Tenien tot el matí per a fer la feina que ells s'havien proposat, amb total autonomia, dinaven quan tenien gana, i prosseguien fins a primera hora de la tarda, quan la camioneta els passava a recollir.

A les 5 de la tarda tots érem al campament. Era l'hora d'ordenar i emmagatzemar el material trobat i de parlar amb el professor que continuava fent el paper de coordinador de la feina feta i la programada per l'endemà. Després, cada dia, hi havia una estona lliure per a l'esplai i els jocs, mentre esperàvem que el sopar fos a punt. Després de sopar era el moment d'asseure'ns tots plegats a valorar el que havia passat aquell dia, no tant pel que feia a la feina, que ja posàriem en comú en tornar a l'escola, sinó per tal de solucionar els conflictes que sorgeixen en la vida en comú, d'organitzar, de relació entre nosaltres... Era també, abans de dormir, el moment de la xerrada més propera, o bé de la contemplació del cel... Una de les nits vam fer, com no, un foc de camp, preparat aquella mateixa tarda, una mica improvisadament, però amb èxit.

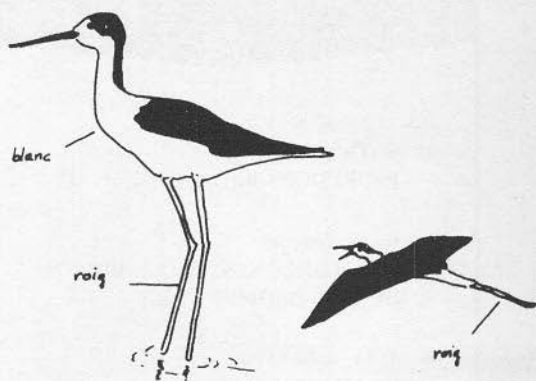
Altre cop a casa

Un treball descentralitzat i tan independent com aquell demanava una posada en comú efectiva. Potser això va ser el que no vam saber fer prou bé. La idea, que continua semblant-nos correcta, era la d'una exposició. Del material recollit per cada grup en vam exposar una mostra. Hi havia plantes de l'herbari, molluscs, crustacis, peixos i insectes, esquelets d'aus, nius i ous abandonats... Ens van mancar les fotografies de les aus que, si els rodets no s'havien acabat, els nois no portaven a revelar, i ens va faltar un canal de comunicació més viu, a partir del qual els nois poguessin explicar als altres les experiències viscudes i tot allò que havien conegut, nou per a ells.

Malgrat això, la valoració de la sortida llarga, dels nois i la dels mestres, coincidí. S'ho havien pensat molt bé, havien après coses, havien conviscut cinc dies i s'havien sentit més amics els uns dels altres. També s'havien acomplert dos objectius: l'aprenentatge havia estat ple, total, perquè havia estat integrat a la vida quotidiana, i el grup, com a tal, havia fet un pas endavant.

cabreta o bec d'alena

cama-roja, fraret o daguet

BIBLIOGRAFIA

- Sebastià Joan Arbó. *Narracions del Delta*. Ed. Selecta.
- S. J. Arbó. *Tierras del Ebro*. Ed. Noguer.
- Natura, ús o abús*. Institució Catalana d'Història Natural.
- 4 volums de *La Senda de la Naturaleza*. Ed. Plesa.
- Pájaros.
  - Costas y playas.
  - Insectos.
  - Flores silvestres.
- El libro de las profundidades*. Ed. Plesa.
- Cómo hacer aparejos y aprender a pescar*. Ed. Plesa.
- Peterson, Mounfort, Hollom. *Guía del campo de las aves de España y demás países de Europa*. Ed. Omega.
- Graham. *Actividades para un joven naturalista*. Ed. Adara.
- Schwartz. *Actividades para un joven biólogo. Ecología*. Ed. Adara.
- J. M. de Sagarra. *Els ocells amics*. Ed. Juventud.
- Chirney. *Los amantes de la Naturaleza*. Ed. Blume.
- Pujol, Nadal. *Quaderns de Natura, II*. Edit. Blume.

TEMAS - CLAVE DE LA PEDAGOGIA

- **C. Quarti:**
PROFESION: PADRES
- **G. Rousseau:**
LAS REUNIONES EN LA VIDA
DE LOS GRUPOS
- **J. M. Labelle:**
UNIVERSIDAD Y EDUCACION
DE ADULTOS
- **B. Muñoz:**
LA SINGULARIDAD: DINAMISMO
DE CREACION PERSONAL
- **M. A. Moreno:**
MUSICA Y EXPRESION
DINAMICA EN EGB
- **J. Vial:**
LA ESCUELA RUMBO AL 2001
- **M. Bartolomé:**
EDUCACION Y VALORES
- **J. J. Sánchez de Horcajo:**
LA GESTION PARTICIPATIVA
EN LA ENSEÑANZA
- **L. Cros:**
ESCUELA: NUEVOS TESTIMONIOS,
NUEVAS EXPERIENCIAS
- **K. Blackburn:**
LA FUNCION TUTORIAL

NARCEA, S. A. DE EDICIONES
Federico Rubio, 89 - MADRID-20
Tel. 254 61 02

NOVETAT **Sm**

llibres de MATEMÀTICA

1ª etapa EGB

Línia Matemàtica

Aquesta línia és el resultat d'una reflexió teòrica sobre el procés d'assimilació del nen i d'una experimentació meticulosa de les activitats proposades. L'equip d'autors, format per Llicenciats en Ciències Exactes, Professors d'EGB de 1a. i 2a. etapa i Psicòlegs, han tingut en compte els següents principis, base fonamental de tot el treball: 1r. El nen ha de partir de situacions concretes (centres d'interès) per arribar a nous coneixements. 2n. El nen ha de poder aplicar a qualsevol situació els coneixements adquirits. Per mitjà d'exemples i exercicis programats es dirigeix el raonament de l'alumne.

Guies didàctiques per a cada curs

Contenen una presentació general i una classificació per temes, on es faciliten suggeriments i normes metodològiques, organigrames de continguts i solució d'activitats.

Distribuidor exclusiu: CESMA S.A.
c/ Ausona 97-99 - Barcelona-33. Tel. 345 37 12

EL TREN ELÈCTRIC A L'ESCOLA

L'estudi pràctic dels fenòmens físics, la deducció de les seves lleis, i la comprensió i utilització de les unitats de mesura, demana poder disposar d'un ampli nombre d'experiències i aparells que, si bé són coneguts pel mestre o l'adult, el nen, en canvi, els veu per primera vegada i li resulten llunyans els camps d'aplicació.

La necessitat de reproduir el món físic en el laboratori escolar no sempre és possible per moltes raons entre elles la falta de mitjans. Per tal de superar aquestes dificultats cal normalment fer un seguit d'equilibris que no acaben de satisfer. És per això que exposo aquest suggeriment el qual sol tenir força èxit i no és car: el tren elèctric. Suggeriment que tant podem estendre, com també podem limitar en els aspectes que just creguem necessaris. Sense oblidar evidentment el joc del tren elèctric.

PREPARACIÓ

En un tauler de 20 mm de gruix, d'1,20 m d'amplada per 2 m o més de llargada, tres taules, o tres cavallets, construirem l'explana del circuit del nostre tren. L'afermament és essencial perquè els nens puguin treballar amb comoditat i sense perill que en repenjar-s'hi el dobleguin.

ELS TRENS

El format més corrent avui, i que la majoria de nens tenen és el H0 (Hac Zero) que representa l'escala 1/87. És a dir, que totes les màquines, vagons, vies, estacions són fetes a 1/87 de la mida real.

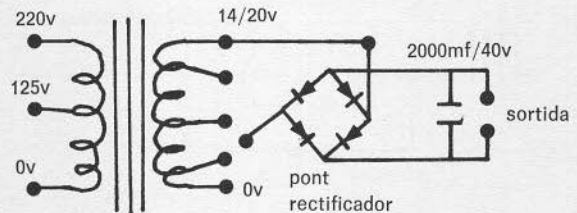
El material H0 de qualsevol marca sigui nacional o estrangera és intercanviable, per tant IBERTREN, ELERTREN (Nacionals), ROCO, JOUEF, LIMA, MÄRKLIN, FLEISHNER, etc., serveixen indistintament.

EL CORRENT

Els trens elèctrics funcionen en el format H0 amb corrent altern rectificat, o sigui continu, amb el voltatge de 14/20 volts.

Per això cal proveir-se d'un transformador d'altern 220/125 V sortida 14 V 0,5 A, amb quatre valors escalonats de 0 a 14 V per tal de proporcionar quatre velocitats diferents a les màquines.

Les cases especialitzades disposen de diferents transformadors i segons les necessitats poden suggerir un tipus o altre.

Esquema de transformador

EL CIRCUIT

Un tauler espaiós permet construir un circuit variat i còmode. El disseny, on hi haurà estacions, pobles, muntanyes, rius, etc., cal deixar-lo en mans dels alumnes. Es donarà, però, preferència al circuit més estable i de fàcil accés.

També es procurarà que un tros del recorregut sigui fet en un nivell més alt per tal de disposar d'una pujada i una baixada (2,5-4 %). Si les corbes no són molt tancades, el perill de descarrilament és menor.

LES VIES

Quan les vies són noves fan sempre un bon contacte i el voltatge és pràcticament constant a tot el recorregut.

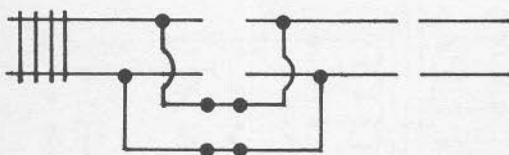
Si les vies són velles i de poca qualitat, llavors acostumen a fer una lleugera capa d'òxid damunt dels rails i, conseqüentment, no condueixen bé el corrent a les rodes de la màquina que són les que transmeten l'energia que ve del transformador al motor del tren.

Si una falla d'aquesta mena ens passa comentem-ho amb els nens, i tractem que ells esbrinin d'on ve i què podem fer.

Normalment amb paper d'aigua molt fi eliminarem aquesta capa i el tren funcionarà novament.

Vigilem també que les rodes de la màquina estiguin ben netes.

Mitjançant les vies podem deixar un fragment del nostre circuit desconectat o connectat a voluntat si fem derivar el corrent a través d'un interruptor.

LA DECORACIÓ

Amb fusta, fang o bé paper podem realitzar la decoració del circuit. Recomanem la utilització del paper mullat amb cola d'empaperar. Resulta fàcil de manipular i econòmic. Amb el paper ho podem fer tot.

Es pot donar un acabat final amb una lleugera capa de guix.

En el cas de fer grans muntanyes es va més ràpid si s'utilitza arpilleria i guix.

Altres elements decoratius, com poden ser arbres, terres, pastures, etc., es poden aconseguir utilitzant farigola, sorra, molsa, etc.

Les cases i les estacions es poden fer igualment amb paper mullat.

No cal dir que durant el treball de decoració es poden comentar aspectes de proporció i escala.

INSTRUMENTS I MATERIAL NECESSARI

Cintes mètriques de 2 m.

1 cronòmetre.

1 dinamòmetre 0-500 g.

1 voltímetre 0-25 V.

1 amperímetre 0-500 mA.

2 piles de 4,5 V.

1 bombeta amb portalàmpares de 4,5 V.

5 m de fil de connexió de 5 colors.

Resistències de 10, 20, 50, 100, 200, 500, 1.000 ohms. 1/4 de watt o similars.

Objectes diferents per carregar els vagons.

QUÈ PODEM OBSERVAR I MESURAR

Sobre el concepte *energia*.

Què fa moure la màquina de tren?

Com podem parar el tren?

Si parem el tren amb la nostra mà ¿gastem energia? Quines?

Què entenem per energia?

Antigament com eren les màquines de tren?

Quina font d'energia feien servir?

La llenya i el carbó ¿d'on havien rebut l'energia?

Posem la marxa més ràpida i aturem la màquina amb la mà. Què notem? ¿S'escalfa la màquina? Si la màquina no pot transformar l'energia elèctrica en un moviment, ¿en què es transforma?

La circulació d'electrons a través d'un conductor formant un solenoide crea un camp magnètic. Ho comprovarem construint diferents electroimants amb claus de ferro de 3 a 4 mm de gruix i amb fil de coure esmaltat de 0,2-0,3 mm Ø cargolant-lo en dues o tres-centes voltes damunt el clau. Amb la pila de 4,5 volts i embornant a l'un i l'altre pol els dos caps de l'electroimant observarem quin efecte fa el pas del corrent apropant un troc de ferro.

Semblantment opera el motor del nostre tren que està fet amb un electroimant i un induït de tres o quatre pols.

Podem observar fàcilment els motors de cotxes vells que treballen amb piles els quals tenen un imant permanent en lloc d'un electroimant i un induït de tres pols.

Aquest mateix motor, si el fem girar, actua com a dinamo i genera uns dos o tres volts de corrent.

Sobre el concepte *força*.

Per moure's, ¿la màquina ha de fer alguna força?

Amb aquesta força ¿què és capaç d'arrossegat?

Carreguem el tren i busquem quina és la càrrega total que arrossega el motor (màquina+vagons+càrrega). Mirem finalment quina càrrega màxima és capaç de transportar sense que rellisqui la màquina. Verifiquem amb el nostre dinamòmetre quina força màxima fa la màquina ella tota sola.

¿Podem afirmar que l'energia l'hem convertit en una força?

¿Què li passa al tren quan li apliquem una força?

Si la força no s'apliqués en la mateixa direcció de les vies, què passaria?

Hem d'acceptar que les forces tenen un sentit d'aplicació.

Si dos trens circulant per la mateixa via però en sentit contrari xoquen frontalment, què passa? ¿I si van en el mateix sentit i a la mateixa velocitat?

Per sumar la força que fa una màquina amb la força que pot fer una altra ¿què hauríem de fer?

¿Val la pena saber quin és el valor de les forces?

Introduïrem el concepte Kilopond i Newton. Veurem com és un dinamòmetre.

La suma, resta, descomposició i resultat es pot estudiar a partir d'aquesta i algunes altres experiències complementàries.

Sobre el concepte *treball*.

Assagem novament de posar en marxa el nostre tren i parem-lo amb la mà per tal que es mantingui totalment quiet durant uns segons. (Massa no, ja que correm el risc de cremar el motor.) Formulem les preguntes següents:

Fa força el nostre tren?

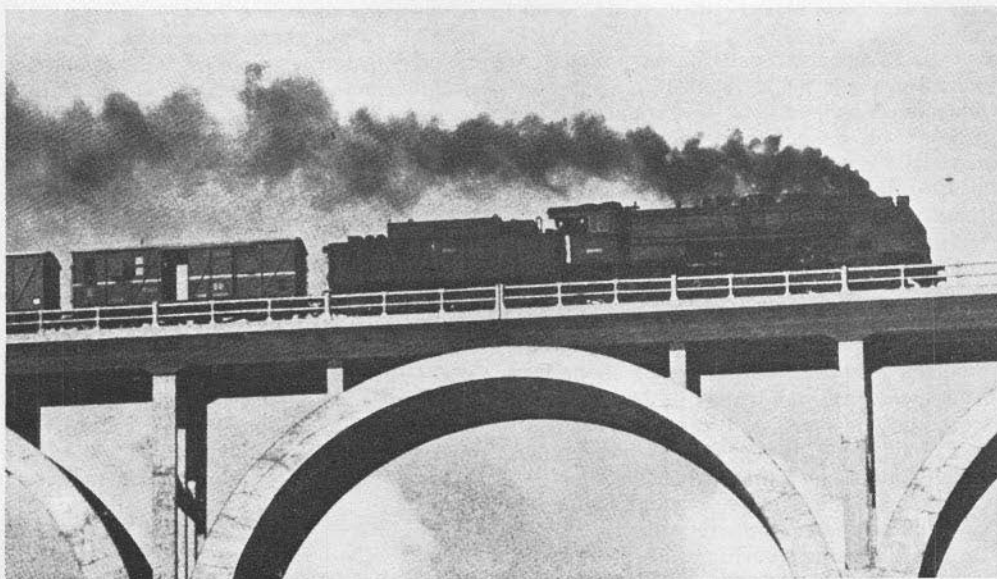
A la resposta afirmativa, proposem: però, el treball que havia de fer, que era portar unes mercaderies al poble Tal, ens el fa?

Intentarem posar-nos d'acord i establir com a principi que la màquina només treballa quan ens trasllada les mercaderies al seu lloc de destí.

¿Quan treballarà més —suposant una mateixa càrrega— quan l'espai recorregut sigui més llarg o més curt?

Si acceptem que a més espai recorregut més treball efectuat, podem començar a plantejar la fórmula del treball.

Igualment raonem el cas en què l'espai sigui el mateix i la variant sigui la càrrega.

Farem unes quantes mesures i proposarem calcular diversos treballs per al nostre tren; haurem d'introduir les unitats que internacionalment s'han aprovat.

Sobre el concepte *potència*.

Un cop entès el concepte treball podem fàcilment introduir una nova variant: el temps. Si el nostre transformador dóna més potència, el tren correrà més, això vol dir que el treball el farà més ràpidament, o dit d'una altra manera, en el mateix temps ens farà més treball.

Sobre els conceptes *tensió/intensitat*.

Ambdós conceptes serà necessari tractar-los a partir d'altres observacions i amb l'ajut de models. El tren ens servirà per afermar el que entenem per tensió i el que entenem per intensitat del corrent.

El transformador que dóna voltatges diferents ens permetrà de fer diverses comprovacions mitjançant el voltímetre i l'amperímetre.

Amb la màquina funcionant comprovarem que, amb una càrrega constant, com més alta és la tensió més de pressa va el tren.

Situant l'amperímetre en sèrie amb el circuit constatem la intensitat del corrent que circula a través de la resistència del motor de la màquina. Existirà una relació constant entre augment de voltatge i augment de l'amperatge.

La relació constant voltatge/amperatge ens donarà pas a la llei d'Ohm.

Aquesta experiència la repetirem amb les resistències de què disposem en el nostre material i veurem que la constant s'aproparà al valor de la resistència.

També podem raonar que la potència bé determinada tant per la tensió com per la seva intensitat.

Les comprovacions que podem fer amb el tren elèctric són innombrables; no he citat els problemes de velocitat, ni tampoc els de punt d'intersecció de dos mòbils, ni les gràfiques, les corbes de nivell, la confecció d'accidents geogràfics. Però, si més no, per poc que s'hi pensi s'intueix un ventall d'aplicacions.

Crec també que avui és una necessitat que té el nostre país: la de recuperar el tren.

De tots els mitjans de transport, el tren —és opinió generalitzada— és aquell que reuneix

més avantatges. A molts països d'Europa és freqüent l'ús del ferrocarril i no cal dir que el seu servei és ràpid, puntual i còmode.

Diguem també que són agradables canals de contactes i de relacions humanes. Jo tinc bons records de converses fetes a dalt del tren amb gent que sols he vist una vegada en la meua vida.

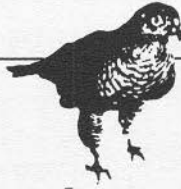
La venerable relació home/màquina ha fet que en llocs difícils de muntanya es conservin carinyosament vagons i màquines gairebé centenaris, Monte-Snowdon d'Anglaterra, Witznau-Rigi a Suïssa, etc., i que no són pas peces de museu, sinó que és un material en funcionament encara per al servei públic.

Al nostre país, durant el temps franquista desaparegueren trens d'incalculables serveis i records: el cremallera de Montserrat, el Tortosa-La Cava que anava fins prop de l'illa de Buda (Delta de l'Ebre) i no oblidem el famós tren d'Olot i el Girona-Sant Feliu; per cert, existia un projecte per enllaçar ambdós trens i comunicar la Garrotxa amb el Baix Empordà.

Catalunya avui pateix l'abandó ferroviari; ha perdut la seva xarxa de comunicació més popular i primària feta amb trens de via estreta.

Fóra aconsellable que d'aquestes coses se'n parlés.

Aconsellaria visitar les instal·lacions de RENFE i FF.CC., com també la maqueta feta amb trens miniatura pel senyor Eduard Aguilera que té muntada en el carrer Verdi, 73 i que es pot visitar de 18 a 21 h els dimarts, dijous i dissabtes i de 11 a 14 h els diumenges. A fora de Barcelona, en una urbanització de Bigues, sector Can Traver, el senyor Pere Molina, ex-maquinista de la MZA, s'ha construït un tren gairebé de debò en el seu jardí a escala 1/22,5. El podeu visitar privadament previ acord amb el senyor Pere Molina, que molt cordialment rep les visites col·lectives. I per acabar anotem «Cuadernos de Modelismo Ferroviario» que és l'única revista d'aquest gènere que es publica a Espanya i que l'editen a Barcelona, carrer València, 303, en la qual trobareu el sentiment i la ciència del tren.

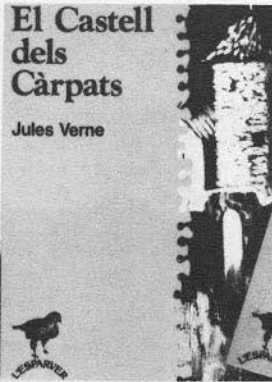
COL·LECCIÓ L'ESPARVER

LLIBRES JUVENILS

-EN UN LENGUATGE ACURAT I ENTENEDOR-
PER FER DESCOBRIR
EL GOIG DE LA BONA LECTURA

EL CORSARI NEGRE
Emilio Salgari
Traducció de
Jaume Creus

EL CASTELL DELS CÀRPATS
Jules Verne
Traducció de
M.ª Antònia Oliver

HUCKLEBERRY FINN
Mark Twain
Traducció de
Joan Fontcuberta

LA CRIDA DEL BOSC
Jack London
Traducció de
Antoni Rovira i Virgili

**VINT MIL LLEGÜES
DE VIATGE SUBMARÍ**
Jules Verne. 2 volums
Traducció de
Jaume Creus

**L'ESPARVER
PER FER DESCOBRIR EL GOIG DE LLEGIR**

EDICIONS DE LA MAGRANA

EL FOLKLORE A L'ESCOLA BRESSOL

Per començar, voldríem remetre'ns a l'article escrit per en Jaume Colomer sobre el folklore, en el número 38 de «Perspectiva Escolar» (octubre 1979).

Ens agradaria incidir més en el món de l'escola bressol, en el món dels nens de 0 a 3 anys i els conceptes que es donen a l'article esmentat ens poden servir de base.

Poden canviar les pautes que donem si el nen de 2 i 3 anys està inserit en una escola amb nens més grans, ja que creiem que totes les festes que puguem celebrar han de partir de l'escola i no de la classe. Això no vol dir que cada edat no tingui les seves vivències d'acord amb les seves possibilitats reals.

Pel que fa als nens de l'escola bressol, en primer lloc cal destacar la importància que té l'actitud corporal de l'educador, entenent per actitud corporal la relació ment-cos. El nen capta per sensibilitat i si tot el que li hem de passar li hem de passar d'aquesta manera vol dir que ho hem de tenir interioritzat. El folklore no es pot quedar mai en una cosa perifèrica; tots els moviments, sons, etcètera, de l'educadors, han de sortir de dins. S'estableix, per tant, una relació afectiva molt directa entre el nen i l'adult. Moltes de les activitats caldrà simplificar-les de cara als nens, però solament ho podrem fer quan realment ho hàgim viscut. A partir d'aquesta vivència creiem que no sols es pot simplificar un concepte, una cançó, una dansa, sinó que nosaltres mateixos incidirem en l'evolució d'aquests conceptes, cançons i danses.

Sovint, el nen de l'escola bressol ens sembla massa petit per portar-lo a una celebració de carrer, però cal que oïri, que senti, que es mengi el garbuix d'una festa d'aquest tipus.

Tot plegat pot ser el fonament per comprendre més endavant tot el que ha viscut.

Ens sembla interessant fer una enumeració d'unes pautes que creiem bones i que hem de tenir en compte en la realització d'una festa:

Tenir cura del procés de les celebracions. Com comença i com acaba.

Conveniència de la duplicitat de fer-ho a casa i a l'escola.

Necessitat d'un espai clar, definit, que emmarqui la festa.

Tenir en compte els grups naturals.

No fer-los cantar i ballar al so d'una gravació.

Per acabar, ens agradaria posar-vos un exemple de com hem preparat una d'aquestes festes.

CARNESTOLTES

Preparació

Explicació de la festa i l'arribada del Carnestoltes.

Cantar cançons.

Fer disfresses i carotes.

Ambientació.

Ninot.

Dites.

Arribada

Arribada ninot.

Benvinguda.

Danses.

Festa

Disfressar-se.

Cercavila.

Danses.

Cançons.

Caramels.

Coca.

Comiat.

Dites

Els Carnestoltes donen voltes.

Pel dijous gras, carn fins al nas.

Cançons

*Jo te'l cremaré
el tio, tio, tio,
jo te'l cremaré
el tio de paper
tu me'l cremaràs
el tio, tio, tio,
tu me'l cremaràs
el tio del pedaç.*

*Carnestoltes ha arribat
amb la pipa, amb la pipa
Carnestoltes ha arribat
amb la pipa de tabac.*

*Joan petit quan balla...
El ball de la civada...*

Durant tota la setmana hem parlat de la festa del Carnestoltes, hem pintat carotes, hem enganxat gomets i estripat papers perquè serveixin de confetti. El dijous a primera hora ja vàrem sortir al pati per ambientar-lo i guar-nir-lo ben guarnit per rebre el Carnestoltes. Hem penjat carotes i globus en una alzina que tenim al jardí de la Llar.

A 2/4 de dotze aproximadament ha arribat el rei del Carnestoltes; els nens estan tots emocionats, el rei els saluda a tots i els nens el saluden també fent grans reverències; pugem el ninot a l'alzina, en una branca, com si estigués assegut al seu tron. Comencem a saludar-lo dient: *Bon dia Sa Magestat*, ajuntant el cap i la cintura; també anem donant voltes al seu voltant tot dient: *Carnestoltes donen voltes*. Després fem una rotllana cantant el «*Jo te l'encendré...*». Anem a dinar i deixem el Carnestoltes assegut al seu tron, en acomiadar-nos, els nens el saluden amb acatament.

Els expliquem que ara que el Carnestoltes ha arribat, demà farem una gran festa i ens disfressarem. Alguns ja han portat les disfresses que vàrem demanar. No ha estat majoritari i, cal fer notar, la poca imaginació d'alguns pares.

Ha arribat el dia esperat. A primera hora comencem a disfressar-nos, nens i educadors, cuineres; ens pintem, les disfresses són barrets, alguna disfressa comprada o feta expressament, però la majoria són coses aprofitades. En general, tots han volgut disfressar-se o pintar-se, però hi ha hagut algun cas que només hi ha volgut participar d'espectador. Quan tots hem estat a punt, hem repartit un instrument de música per a cadascú i hem començat el cercavila pel jardí i el passadís de la Llar, presidida pel rei del Carnestoltes. Ens hem fet fotos. Hem tornat a deixar el Rei al seu tron, a l'arbre, i comencem a fer rotllanes

cantant el *tio, tio, tio, el Joan petit, el ball de la civada*.

Estan molt contents i, tot de cop, comencen a caure caramels del cel; els nens molt sorpresos comencen a mirar amunt i diuen «*caramels cel*». Després anem a un tros de pati que tenim enrajolat i comencen a tirar pape-rets i serpentes; els nens estan molt contents.

Ja arriba l'hora de dinar; avui per postres mengem coca, que acaba d'arrodonir la festa. Abans d'anar a dormir, mantegem i acomiadem el rei del Carnestoltes; cada nen li dona la mà, mentre va marxant li fan adéu amb la mà.

A la tarda deixem les carotes i les disfresses i tots els atuells a l'abast dels nens, perquè continuï la festa, i posem música per ambientar-la. També juguem amb carotes que hem fet els educadors i que van molt bé per als nens d'aquesta edat. Són carotes normals, però, en comptes d'anar amb una goma, hi posem un pal i els nens se les treuen i posen sense cap problema.

Deixarem l'ambientació fins al dimecres, així anirà bé, s'acabarà la festa més a poc a poc. Segons les possibilitats de cada Llar i del barri, hi ha llars que ho han fet conjuntament les de la mateixa zona en un lloc públic obert al barri i, n'hi ha d'altres que han sortit al carrer a fer la cercavila.

NOVETATS EDITORIALS SOBRE ESCOLA BRESSOL

KREISLER, L., *Los dos primeros años de la vida del niño (La salud, el desarrollo y el cuidado del bebé paso a paso)*, Ed. Pablo del Río, Madrid 1980.

BONNET, M. y G., *La comunicación con el bebé (Como comprender el lenguaje de los más pequeños y comunicarse con ellos)*, Ed. Gedisa, Barcelona 1979.

BONNET, M. y G., *Paternalidad moderna (Como seguir y estimular los progresos en el niño)*, Ed. Gedisa, Barcelona 1979.

JEFFREE-CONKEY-HEWSON, *Vamos a jugar (Guía de juegos cotidianos para ayudar al desarrollo normal del niño)*, SEREM, Ministerio Sanidad y Seguridad Social, Madrid 1979.

EL LLIBRE IL·LUSTRAT AL PARVULARI

Aquí dalt teniu un tema prou dispers com perquè tots plegats ens hi perdem i no en poguem treure el desllorigador. Honestament, us diré d'entrada que no treballo en cap parvulari, encara que mantinc contactes esporàdics amb dos o tres. En canvi, sí que treballo en el camp del llibre il·lustrat. És potser això el que m'obliga a disculpar-me si trobeu excessives referències tècniques al llarg d'aquest article.

I som-hi.

Pel que jo en sé, els parvularis no són pas sucursals de banca, i així com no naveguen precisament entre bitllets de mil, tampoc no naveguen entre els formosíssims i preciosíssims llibres d'imatges. Cal, doncs, tenir ben clars els criteris de selecció, per tal que el poc material que podem obtenir sigui justament el que necessitem. Rosa Sensat marca unes poques pautes, prou endevinades, en la seva publicació *¿Quins llibres han de llegir els nens?* Per si en aquest moment no us ve a tomb fullejar-la, aquí us en fem cinc cèntims:

a) El nen petit efectua molt difícilment la distinció entre fons i forma. Procureu-vos, doncs, llibres amb fons ben nets. Per la mateixa llei de percepció els són més fàcils les imatges perfilades amb negre que les que són sense perfilar.

b) És fals el mite que el nen prefereix imatges a tot color. Enduts per aquest mite, els editors no donen sortida al mercat de llibres en blanc i negre o en bicolor. I així és probable que preferim un llibre tan llampant com

inoperant a un altre amb dibuixos rigorosos i honestos en blanc i negre. Alerta!

c) Està provat que els nens xics prefereixen les tintes planes als «directes», argot tècnic que se us farà difícil d'escatir. Per tintes planes entenem colors llisos i per directes, els difuminats —grosso modo.

d) Si es tracta d'un llibre amb text cal ser exigents en la distribució tipogràfica. El cos de la lletra ha de ser l'adequat per a l'edat lectora, el lèxic ha de ser l'apropiat, o si hi surt un nou vocable ha de quedar suficientment explicat pel context o per la imatge, i la separació de les línies serà la ideal si es basa en unitats sintàctiques.

e) L'adequació text-imatge serà òptima si sense llegir el text entenem el contingut i, millor encara, el podem ampliar.

f) Pel que fa a la lectura de la imatge, serà més fàcil si els objectes dibuixats apareixen en el seu perfil òptim (penseu en el perfil típic d'una casa, d'una màquina de tren, d'una tortuga...) i si es defugen els tecnicismes inútils per a aquestes edats, com ara el picat, el contrapicat, l'angulació excessiva, el joc de proporcions, el camp i contracamp, etc.

g) Cal prescindir dels dibuixants excessivament servils a una moda (caps de ceba, boqueta de pinyó, ulls amagats darrera d'espessos cortinatges de pestanyes, etc.) el manierisme dels quals és, amb bona fe, abusiu. Ja que encara que dominen molt bé la tècnica del gouache, s'hi pot treballar molt poc a nivell de lectura visual.

h) És bo no fer tabús, és a dir, de no agafar només l'estil d'un dibuixant. Cal que el lector no pateixi de monotonia, encara que el nen té tendència a reclamar sempre el mateix llibre o el mateix dibuixant. Hi ha bons exercicis de comparació i d'estimulació a fer a partir de dibuixants diferents.

i) Cal, així mateix, amb molta gràcia, tacte i experiència aprofitar totes les imatges del mercat (Mazinger, Superman, Walt Disney, etcètera) per recrear-les entre tots i donar-los cabuda dins les altres activitats creatives que emprenem a classe.

I ara fixeu-vos que ja som en un moment en què cal fer una petita precisió.

En l'expressió «Llibre il·lustrat» s'inclouen dos termes que provoquen dues actituds diferents: LLIBRE I IL·LUSTRAT. És usual, dintre la rutina pedagògica, la utilització del llibre il·lustrat cap a l'aprenentatge de la lectura, amb les conseqüents seqüeles (ampliació del vocabulari, reconeixement de les vivències quotidianes, primeres nocions de sintaxi, etc.). En aquest cas l'accent es posa sobre LLIBRE, no sobre il·lustrat. La il·lustració és súbdita del possible text (escrit en frases breus o bé oral). La il·lustració és un signe icònic, l'única funció del qual consisteix a explicitar el text. I és cert i bo que sigui així. Només que, cal advertir-ho, hi han un cert risc a utilitzar únicament i exclusivament la imatge com a pont entre realitat i escriptura. Perquè si les coses van bé, en el millor dels casos haurem obert al nen les portes de la literatura escrita, però haurem menyspreat la lectura visual, cada cop més necessària en ple segle XX a Occident. Si al contrari, posem l'accent en la segona paraula de l'expressió —IL·LUSTRAT— cal que

anem alerta a no donar com aprenentatge visual només les imatges dels llibres. Les il·lustracions infantils pateixen, totes, de «manierisme»; tradicional en alguns casos, estereotipat en altres, disfressat en la majoria, però, a fi de comptes, manierisme. Si hi ha algun mestre disposat a iniciar els seus alumnes en la lectura visual (i li cal molta força de voluntat per aquest fet, ja que pel que jo en sé aquest és un estudi que no es fa a Magisteri) cal que tingui molt clar que no pot, en el moment actual, utilitzar només les imatges dels llibres que hi ha al mercat català, perquè no han estat pensades per a aquesta funció, si bé la seva mitjana pot ser una bona eina d'introducció.

El nostre mercat té bones col·leccions d'àlbums d'imatges. Falten, però, criteris sòlids de compaginació i distribució tipogràfica, falten col·leccions de baix preu, i falta exigència per part de la crítica i del públic en general.

Com a conclusions podríem redactar els següents punts:

- 1) En un parvulari, el llibre infantil és una eina com qualsevol altra, i pateix de la mateixa abundància, precarietat, adequació o utilització que les altres eines.
- 2) El criteri de selecció del llibre il·lustrat és difícil d'obtenir, ja que correspon a l'aprenentatge que ha fet l'adult —en aquest cas el mestre— de la sensibilitat visual.
- 3) El mercat editorial es regeix per altres criteris que els estrictament pedagògics, i crea el llibre il·lustrat molt més de cara a l'estreta relació nen (individu)-llibre, que a la possible utilització d'aquest a classe.
- 4) El llibre il·lustrat s'ha orientat prioritàriament cap a l'aprenentatge de la lectura i no pas cap a l'aprenentatge de la sensibilitat visual.

Amb tot això vull dir que la problemàtica del llibre il·lustrat és molt àmplia. Que hi ha un cúmul de factors que escapen al mestre i a les seves possibilitats reals de gestió, positiva dins d'aquest camp, agreujades, a més, per l'absència d'un moviment de feed-back entre públic i emissor.

LA CARTACRACIA

No patim. Espanya continua essent la llum i guia d'Occident!

Ningú no pot negar, ningú, eh?, que durant molts anys, moltíssims, Espanya era l'Alcàsser dels valors eterns.

Espanya era única.

El règim, que no era règim sinó MOVIMIENTO NACIONAL SINDICALISTA CATÒLICO - ORGANICO - MONARQUICO - FAMILIAR MUNICIPAL VERTICALISTA era el primer, el capdavanter, el peoner, l'ÚNIC, i és clar, si ets únic, ho ets tot, i si ho ets tot, qui et priva de ser la llum i guia d'Occident, de Ponent o fins i tot de Migjorn... dic jo?

No sé ben bé com va anar, el cas és que el Movimiento va deixar de moure's. Va fer xup, xup, xup... i es va parar. Es va fer fonedis, sense pena ni glòria, no va fer una fonedissa espectacular, senzillament es va fondre.

Potser, però, encara no s'ha fos del tot...

També, però, sense pena ni glòria va néixer la democràcia. També va néixer «tontament». Ningú no pot dir-me quin dia, mes i any va néixer. No té un 14 d'abril o un 11 de setembre o un 2 de maig o un 18 de juliol, poso per cas. Senzillament, va néixer.

Algú em pot dir si va ésser batejada?

El que sí sabem del cert, ben cert, és que Espanya va passar d'ésser l'única, la primera, a ésser l'última, la darrera. Fins i tot Portugal havia pujat abans al tren de la democràcia.

Tot Europa portava anys, molts anys de democràcia (no parlo de la qualitat d'aquestes democràcies). Europa ja tenia molts quilos de democràcia i, és clar, nosaltres arribàvem amb tres unces i encara justes.

Els últims, nosaltres?! Impossible! Que els massons ens prenguin per lirons? Inconcebible!

Els ministres d'UCD, com tots sabem, tots ells números uns de la seva promoció, no podien admetre de cap de les maneres ser els últims de la cua. Per això, també sense pena ni glòria, abandonen la DEMOCRACIA i adopten la CARTOCRACIA.

Trenta-cinc alumnes (fixeu-vos-hi bé, eh?, no més trenta-cinc) de la Universitat barcelonina escriuen al senyor ministre i li diuen que això de l'ensenyament del català a ells no els agrada i que el senyor Rodés s'expressa en la llengua de Mossèn Cinto. Automàticament, sense esperar ni un minut, el senyor ministre envia pel pont aeri dos inspectors a Barcelona, a corre-cuita, volant!, per desfer entortolligaments, a l'acte.

Ignoro com acabarà aquest afer.

Però us imagineu... a quin país del món una carteta signada només per trenta-cinc individus fa moure tan de pressa la pesada maquinària d'un govern?

Quina interpellació o moció presentada pels nostres il·lustres diputats (i diputades, eh!) ha tingut tan furient i furiosa tramitació?

Ni partits polítics ni Generalitat ni Congrés de Diputats ni Entes pre-autonòmics ni res de res. Tot fora!

La CARTACRACIA.

Trenta-un nens desitgen l'ensenyament en xinès. Ua carteta!

Treta-dos separats (setze homes i setze dones) desitgen divorciar-se. Una carteta!

Trenta-tres intellectuals volen la llibertat d'expressió. Una carteta!

(Encara no se sap de bona tinta, però es diu, es comenta, que la cartacràcia

només tindrà efectes ràpids i contundents si duu només de trenta a trenta-cinc firmes, ni més ni menys. Tot té el seu preu i la seva normativa!)
Tenim la gran sort d'ésser els primers cartacràtics del món.

Sempre, però, hi haurà els disset * descontents de sempre que per tocar el botet es negaran a escriure cartes.
Tornem a ésser la llum i la guia d'Occident.

ISIDRE CREUS

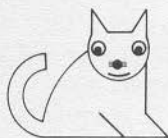
* Disset milions.

CINCEL - KAPELUSZ

3/6

Preescolar

El mètode 3/6 neix després de dos anys d'una investigació feta per un equip de pedagogs vinculats a diversos centres d'educació preescolar. Aquest mètode representa un material complet, una autèntica renovació en l'àmbit de l'educació preescolar, extensiu a l'educació especial.

Per a la creació d'aquest material s'han tingut molt en compte els corrents més actuals en el terreny de la psicomotricitat, així com les investigacions realitzades a d'altres països.

El mètode 3/6 es complementa amb una àmplia bateria de material manipulador creat a partir d'idees clàssiques, però adaptat a les necessitats pròpies del preescolar.

NIVELL 1

Coordinació visomanual - Direccionalitat - Orientació espacial - Introducció a l'orientació temporal - Discriminació de formes i colors - Exercicis perceptius - Plegat - Introducció a l'esquema corporal - Seriacions a base d'elements no numèrics - Ritme.

Guia completa del professor amb el desenvolupament de cada exercici.

Consta de 153 fitxes en color, format gran (24 x 31 cm.), paper de molta resistència dispost per a guardar en carpetes. Preu de venda al públic: 650 ptes.

NIVELL 2

Coordinació visomanual - Direccionalitat - Orientació espacial - Orientació temporal - Esquema corporal - Tallat i enganxat - Iniciació a la preescriptura - Sèries d'introducció al nombre - Exercicis perceptius i de simbolització - Ritme.

Guia completa del professor amb el desenvolupament de cada exercici.

Consta de 253 fitxes en color, format gran (24 x 31 cm.), paper d'alta resistència, dispost per a guardar en carpetes. Preu de venda al públic: 850 ptes.

MATERIAL MANIPULADOR

COSIDO (Cosit). — Activitat dirigida a la motricitat manual. Atenció i orientació espacial. 475 ptes.

TREPAS (Trepes). — Motricitat manual. Control de traçat i manipulació de la plantilla. 325 ptes.

ROJO VERDE (Roig verd). — Desenvolupament de l'orientació espacial, de la percepció i de l'atenció. 785 ptes.

IGUAL QUE... — (Orientació espacial). Introdueix el nen a les nocions espacials. 585 ptes.

FORMA I COLOR. — Desenvolupament perceptiu i de l'atenció. 585 ptes.

IGUAL QUE... — (Orientació espacial). Introdueix el nen a les nocions espacials. 585 ptes.

IGUAL QUE... — (Discriminació de colors i formes). 585 ptes.

NOVETATS

TRENZADO (Trenat). — Aquests exercicis de trenat van dirigits a nens a partir dels 5 anys. Ajuden a desenrotllar la coordinació manual, encara que es basin fonamentalment en l'àrea perceptiva. 475 ptes.

DOMINO (Dòmino). — Jocs dirigits a nens a partir dels 5 anys. Joc de grup. Es compon de 3 dòminos. Cada un fa referència a aspectes diferents: dòmino del càlcul, dòmino de formes i dòmino d'orientació espacial. 585 ptes.

MOSAICO (Mosaic). — Aquest joc va destinat a nens a partir dels 5 anys. Es tracta d'un joc perceptiu espacial. Desenvolupa la capacitat analítico-sintètica. 785 ptes.

IGUAL QUE... — (Orientació espacial II). 585 ptes.

Sol·liciteu mostres del mètode 3/6 (no inclou material manipulador) amb el 50 % de descompte a:

EDITORIAL CINCEL, S. A.
Alberto Aguilera, 32 - Tel. 445 88 62
MADRID-15
Industria, 51 - Tel. 207 01 04
BARCELONA-25
Salamanca, 18
VALENCIA-5

L'ÀREA D'ENSENYAMENT DE L'AJUNTAMENT DE BARCELONA

Iniciem en aquest número una sèrie d'entrevistes amb responsables de les àrees d'ensenyament de diversos Ajuntaments, per tal de veure com s'ha trobat l'escola a diversos indrets de Catalunya i les iniciatives i experiències iniciades després de les eleccions municipals.

En aquest número formulem algunes preguntes a Raimon Martínez Fraile, regidor, i Josep M. Bas, delegat de serveis de l'Ajuntament de Barcelona, ambdós del Partit dels Socialistes de Catalunya (PSC-PSOE).

En propers números ens entrevistarem amb la resta de responsables de l'àrea d'ensenyament de l'Ajuntament de Barcelona, així com d'altres Ajuntaments.

Perspectiva Escolar. — ¿Com s'ha organitzat l'àrea d'ensenyament a nivell polític?

Josep M. Bas. — El Pacte del Progrés a l'Ajuntament de Barcelona s'ha materialitzat —pel que fa a l'àrea d'ensenyament— en un poti-poti de regidors. En un primer moment van ser quatre (dos d'Unió Democràtica, un socialista i un del PSUC). Posteriorment, en passar Unió Democràtica a l'oposició, el tinent d'alcalde Cullell —cap visible de Convergència a l'Ajuntament— ha assumit tem-

poralment la representació de CiU, a la vegada que la titularitat de l'àrea —formalment està pactat que el conseller-regidor d'Ensenyament ha de ser d'aquesta formació— fent compatible això amb els afers propis de les finances municipals.

P. E. — ¿Com ha funcionat la relació a dins d'un equip nombrós i políticament divers com el que heu descrit?

Raimon Martínez Fraile. — Nosaltres dos pràcticament no ens coneixíem fa un any.

Provenim de diferents collectius, pallaquista jo i foquista Josep M. Bas, però vam anar a parar a l'actual formació política dels socialistes de Catalunya. En poc temps de treballar plegats ens hem compenetrat prou bé. I és que el factor humà no és en absolut negligible. Després d'uns quants mesos de treballar colze a colze, t'adones del que realment representa allò de treballar en equip. Com a mostra està —per exemple— la compenetració que hem assolit també amb Núria Gispert, la regidora del PSUC a l'Àrea i responsable de Guarderies. Parcel·la aquesta, enormement problemàtica i que fàcilment podia derivar en tensions que possessin en perill la pròpia estabilitat i acoplament interns de l'Àrea. Afortunadament no ha estat així i —amb independència del que en el futur hagi de succeir-li al Pacte de Progrés— podem afirmar que, quan preval el sentit comú i les ganes de treballar, aquests obstacles poden ser superats...

P. E. — Vau començar a posar els peus a l'Ajuntament al maig de l'any passat. Lògicament portàveu damunt vostre el bagatge propi de l'oposició, o sigui, haver-se mirat fins aquell moment el «toro des de la barrera». ¿Què és el que heu descobert fonamentalment?

R. M. F. — Que tot el que hom podia haver-se imaginat en matèria de desgavell administratiu després de quaranta anys de franquisme i tres de post-franquisme als ajuntaments, es quedava curt. Els vicis adquirits —hi ha qui en diu drets adquirits— és una càrrega tan feixuga que costarà Déu i ajuda erradicar-los. L'anterior consistori —post-franquista i pre-democràtic— va crear un conjunt d'expectatives muntades sobre el no res, sense cap base sòlida que ara hem d'anar desmuntant una a una. No fer-ho equival a enganyar la gent. Prometre el que no es pot complir, creiem que és pura demagogia. Establir com a criteri de prioritats que qui més crida, més possibilitats té d'obtenir el que vol, és un flac servei a la causa democràtica. En resum, que el que hem descobert de bon començament és que calia clarificar molt bé quines són avui i aquí les possibilitats i limitacions dels ajuntaments en el camp escolar.

J. M. B. — En entrar a la Casa Gran, vam veure clarament que hi havia —després d'uns

mesos d'espera continguda— una doble pressió interna i externa. L'Ajuntament democràtic va veure's sotmès a aquest fortíssim «pressing» orientat en bona part a consolidar i legitimar situacions —no diria de privilegi, però sí de prima relativa— adquirits d'una forma o altra en el període immediatament anterior. I és que hi ha una cosa certament curiosa. Fora de l'Ajuntament tothom té consciència del que costen les coses. D'allò que en economia s'entén per «assignació òptima de recursos escassos». Dons bé, fins ara dins l'Ajuntament aquesta dimensió econòmica no ha existit al més mínim. Vingués qui vingués, si tenia prou nassos per muntar una manifestació a la plaça, una tancada, sortir a la premsa, etc., obtenia fàcilment una quantitat en metàl·lic per tal de surar una temporada més, com si d'una dosi d'oxigen es tractés. I després què? Doncs, al cap d'uns mesos tornem-hi que no ha estat res. I mentrestant l'endeutament municipal anava enfilant-se escandalosament. Anar a cercar «quartos» a fons perdut a l'Ajuntament, és com si per anar a demanar un permís d'obres anéssim a raure a una Caixa d'Estalvis.

P. E. — Bé, això potser era inevitable, però ¿no creieu que condueix perillosament a intensificar el desencís?

J. M. B. — Sempre que el nou ajuntament es limités a dir sistemàticament que no, sense fer res més. Però no ha estat aquest el cas. Els ajuntaments tenen per damunt de tot un conjunt de responsabilitats que no poden eludir i que fins ara han deixat de banda. Per exemple, adecentar i rentar la cara als edificis escolars estatals d'EGB de la ciutat —els edificis com a tal són municipals— costarà més de dos mil milions de ptes. Hi ha escoles públiques a Barcelona que no s'han pintat d'ençà de la guerra civil. Naturalment disposar de dos mil milions de ptes. no serà possible d'avui per demà. Amb prou feines podrem haver aconseguit mitjans suficients durant els tres anys que queden. Però el que cal és que s'hagi fet aquesta valoració i establert les prioritats i que tan aviat com el pressupost del 80 quedi aprovat els serveis tècnics municipals comencin sense més retards a posar fil a l'agulla i arranjar les escoles més malmeses i no aquelles que —tot i ésser

a la llista— hagin pogut tenir fins ara una preferència per raó de capacitat reivindicativa. No cal dir que aquest programa de grans reparacions i la corresponent llista de prioritats no s'ha fet pas al marge de la ciutat. En aquest sentit cal dir que la coordinació d'ensenyament amb programació i d'aquesta amb districtes i els corresponents sectors territorials afectats ha funcionat suficientment, com per garantir que en tant que sigui possible, 'a cosa s'ha fet amb el màxim d'objectivitat possible.

R. M. F. — En qualsevol cas el que ha de quedar clar és que el primer que calia fer era posar un «stop» com una casa a determinades pràctiques, ja que sense això era pràcticament impossible endegar una política realista, d'acord amb les possibilitats reals. Fet això podem ja començar a parlar de línies d'actuació coherents amb què apuntar-se en les bases programàtiques aprovades el 15 de maig del 79 pel Consistori en ple.

P. E. — Bé, però tothom s'imagina que unes bases programàtiques aprovades just en prendre possessió el nou Consistori acaben sent paper mullat.

J. M. B. — No creguis; pot semblar que els esdeveniments —alguns d'ells imprevisibles, com el cas del conflictiu començament de curs— han pogut engegar a dida els bons propòsits. Malgrat aquests fets pertorbadors, s'ha anat i es va actuant d'acord amb els punts bàsics esmentats. Així, en matèria de sistema d'informació, estadística i mapa escolar, està en marxa una segona realització —la primera va enllestir-se a finals de juliol i va ser presentada a la premsa a primers d'agost— conjuntament amb la ponència d'estadística i mapa escolar de la inspecció provincial del MEC. Objectiu: acotar millor l'oferta, demanda i déficits en llocs escolars, barri a barri de la ciutat. Informació imprescindible per a una correcta planificació de futures noves construccions i també, per distribuir de forma més racional l'oferta existent de cara a la matriculació pel proper curs escolar.

P. E. — Has encetat el tema de la matriculació. ¿Quina idea teniu al respecte?

J. M. B. — El nostre projecte lliga amb la voluntat descentralitzadora de l'Ajuntament i consisteix a fer jugar els consells de districte a la fase de pre-inscripció, de manera que en

lloc de fer-se com fins ara a cada centre amb les conegudes deficiències que es produïen, les famílies que vulguin pre-inscriure els seus fills a una escola pública (estatal o municipal) o facin portant el full de pre-inscripció al seu districte de residència, on se'l registrarà i garantirà —no pas la plaça, ja que es tracta únicament de la pre-inscripció— però si el dret que la seva sol·licitud sigui tinguda en compte a la següent fase d'adjudicació on tindrà —d'entrada— iguals oportunitats que qualsevol altre. Es tracta d'evitar favoritismes i clientelismes aliens al que ha de ser l'escola pública i les formes d'accés a ella per part de tots els ciutadans que pretenguin educar-hi els seus fills. Actualment estem en estret contacte amb la delegació i la inspecció del MEC, per tal d'arribar a una col·laboració efectiva en aquest procés de matriculació.

R. M. F. — Completant l'esquema es pot afegir el projecte que a la plaça Sant Jaume hi hagi una oficina d'informació per tal d'informar el ciutadà —una vegada s'hagi ultimat la fase d'adjudicació de places escolars a escoles públiques— de les vacants que encara puguin haver-hi. Sovint, per manca de transparència informativa, queden pendents de cobrir places escolars en un determinat indret de la ciutat, sense que això sigui conegut per famílies que de bon grat s'hi apuntarien, malgrat residir en un barri distant. Com a mal menor, pot ser preferible el desplaçament a tenir que inscriure el fill en una acadèmia del barri, per manca de places escolars públiques en el propi barri.

P. E. — ¿I a les escoles municipals, atès aquesta particularitat que té la ciutat de Barcelona en comparació a d'altres grans municipis espanyols?

R. M. F. — Efectivament, les escoles municipals de Barcelona constitueixen un patrimoni escolar públic totalment peculiar. Dotze centres d'EGB, catorze parvularis sols, nou centres de FP, tres d'Educació Especial, nou guarderies municipals (a part hi ha les vinculades al Patronat Municipal de Guarderies), el Conservatori Municipal de Música i el Patronat Municipal de l'Escola Massana. Tot plegat un conjunt de gairebé una cinquantena d'establiments escolars de molt variada estructura i característiques. Alguns en plena crisi d'adaptació a les noves formes democràtiques de

gestió pública, d'altres funcionen realment bé i poden ser destacades per l'eficient tasca que realitzen, sovint amb menys mitjans que d'altres. La gestió d'aquests centres, a més a més del que per llei correspon als ajuntaments en matèria escolar als centres estatals d'EGB (dotació de personal de neteja i subalterns, a més de la conservació dels edificis, serveis de llum, aigua, calefacció, telèfon, etc.) fa que no sigui gens fàcil posar ordre i concert en aquest conjunt de més de dos-cents establiments escolars: unes tres mil persones estan sota la dependència directa o indirecta de l'àrea d'ensenyament (entre professors d'escoles municipals i personal no docent de municipals i estatals).

Dit això, i tornant al tema de la matriculació, hauria de quedar clara la nostra filosofia al respecte. Entenem que tan públiques són les escoles estatals com les municipals, i que —per tant— qualsevol ciutadà de Barcelona ha de tenir dret a sol·licitar l'accés a unes o altres i que els criteris d'accés (factors de prioritat) haurien de ser els mateixos. Altra cosa és que després cada ent públic (Estat i Ajuntament) les gestioni per separat.

J. M. B. — També caldria sortir al pas de determinades especulacions sobre la intenció del nou Ajuntament de Barcelona, que té a un socialista per batlle, en el sentit de pretendre traspasar les escoles municipals a l'Estat. Aquesta afirmació —a part de tendenciosa— és òbviament falsa, just en vigílies de constituir-se la Generalitat autonòmica. En qualsevol cas, el que l'Estat contempla és —precisament— que les escoles de l'Estat passin a ser de la Generalitat. Si el futur Parlament de Catalunya legislés en el sentit d'unificar la xarxa d'escoles públiques (ex-estatals i municipals) seria una cosa molt diferent. Però això, evidentment, és un tema de futur i no cal avançar pronòstics. Mentrestant, l'Ajuntament el que ha de fer és gestionar les seves escoles tan bé com pugui.

P. E. — No obstant això, hi ha crítiques a algunes d'aquestes escoles. Són acusades d'elitisme, de disposar de molts més mitjans que les de l'Estat: menjadors, personal no docent, professors especials, etc.

J. M. B. — Crítiques que, en part, són certes. Amb la reforma administrativa pretenem —en el camp escolar— racionalitzar millor els efec-

tius humans. Hi ha escoles que tenen segurament una plantilla més que suficient. Naturalment que el que no farem serà reduir el nombre de professors i PND fins a situar-lo als nivells de pura subsistència de les plantilles de les escoles de l'Estat. Aquesta és una altra qüestió que creiem serà de les primeres coses que haurà d'endegar la futura Generalitat conjuntament amb els ajuntaments (millora de les plantilles d'escoles públiques). Però el que sí creiem que pot fer l'Ajuntament avui i aquí, és fixar uns mòduls adequats i rentabilitzar millor els seus efectius humans (horaris, organització interna de l'equip docent i no docent, etc.). Quant als menjadors, està també en marxa un nou sistema de funcionament que trenqui amb les arbitrarietats i les disbauxes heretades. Sistema de tarifes, de dietes, de subministres, d'organització del servei de cuina i menjador, etc. En un altre aspecte, la reforma administrativa està entrant a fons en el tema dels horaris i les incompatibilitats derivades dels dobles llocs de treball. Sovint ens trobem amb funcionaris que gràcies a l'horari super-reduït que tradicionalment hi ha hagut a l'Ajuntament, han vist possible fer-lo compatible amb un altre mini-horari de professor en escoles municipals. Tot això anirà canviant. Si volem que una escola funcioni cal exigir dedicació suficient en nombre d'hores. Al mateix temps, des de l'àrea d'ensenyament estem pressionant perquè hi hagi una homologació retributiva dels professors municipals amb els de l'Estat, ja que és evident que no pot haver-hi aquesta exigència sense la corresponent contrapartida.

P. E. — ¿Quin ha estat el moment més dramàtic que heu viscut d'ençà de la vostra entrada a la Casa Gran?

R. M. F. — Indubtablement el començament de curs. Nosaltres havíem intentat programar-lo, preveient que —com sempre— es produïrien colapses, retards en el lliurament dels nous edificis, en el subministre de mobiliari, en el nomenament de mestres, etc. Vam posar en marxa —amb molt poc temps per endavant— l'anomenada operació 15-Setembre (15-S). Però el que no podíem preveure era el desembarcament dels tres «superagentes» de l'Otero Novas i del —aleshores— director general de personal, Matías Vallés. La retalla-

da de plantilles i la crispació popular va alterar totalment les nostres previsions de possibles desgavells. Així i tot, de no ser per l'intent de previsió en algunes qüestions puntuals: edificis, mobiliari, dotació de personal no docent, etc., la cosa hauria pogut ser molt més problemàtica.

J. M. B. — Per exemple, en el camp concret de les noves construccions, vam haver d'aplicar fortes penalitzacions econòmiques a l'empresa COTOS, S. A., constructora de cinc escoles nacionals. Això era un fet sense precedents, ja que semblava normal en aquesta santa casa que els retards en el lliurament d'edificis escolars fos la norma i no pas l'excepció. D'aquesta experiència tots plegats vam treure importants allçons en matèria de contractació d'obres de cara al futur.

P. E. — De cara al proper 15-S, ¿quina impressió podeu donar a sis mesos vista?

R. M. F. — Ja hem parlat del nostre propòsit d'incidir en el procés de matriculació. Això està pendent de concreció amb les autoritats provincials del Ministeri. En relació a altres temes, certament ens fa més por que una pedregada el tema de la provisió de places de mestres. Amb la nova Generalitat i les recents declaracions a Barcelona de l'Otero Novas primer i de l'Abril Martorell després, sobre la peculiar concepció que el govern UCD de Madrid té de l'Estatut i les autonomies, molt ens temem que siguin molt restrictius en matèria de dotació d'efectius...

J. M. B. — Les tisoires i el comptagotes seran a partir d'ara els estris que el govern centralista de Madrid posarà a disposició de les autonomies on UCD no hi té res a fer. «*Si quieren autonomía que se la paguen.*» Desgastar els governs autonòmics previsiblement d'esquerres i —de retruc— els ajuntaments democràtics (també decantats cap aquesta banda de l'espectre polític) està sent i serà una important dada a tenir en compte per als propers tres anys que resten fins a les noves legislatives.

R. M. F. — Resulta molt dur treballar en aquestes condicions de constant regateig amb el govern central. No en deixen anar ni cinc. Que Barcelona sigui la ciutat amb menys places públiques d'ensenyament obligatori —només un 26%— sembla un argument prou sòlid molt perquè la inversió de l'Estat en construc-

ció d'escoles augmentés substancialment i tanmateix, la realitat és dissortadament a l'inrevés. «*¿Que la mayor parte de oferta es del sector privado? ¿Pero que más queréis!*»

J. M. B. — Hi ha tres coses que treuen de pollaguera l'Abril Martorell, en relació a l'Ajuntament de Barcelona: les guarderies, els plomalls de la guàrdia urbana a cavall i les dones de neteja, les quals són necessàries —en gran part— per netejar les actuals escoles de l'Estat, que com s'ha dit són més que escasses. Molt poc li preocupa al senyor Abril que les escoles de l'Estat estiguin brutes o netes. I si això és així, ja veureu el dia que aquestes escoles passin a ser de la Generalitat!

P. E. — Certament el panorama que dibuixeu no és que sigui massa engrescador...

J. M. B. — No, no ho és gaire. En plena crisi econòmica, amb els dèficits acumulats després de tants anys de fer malament les coses, amb la demagogia dels tres últims i els obstacles haguts i per haver d'un govern central de dretes, no és com per mirar-se el futur immediat amb massa eufòria. Però cal no llençar l'esponja i seguir al peu del canó. Tothom ha d'ésser conscient que les limitacions són molt superiors al que era imaginable, que els recursos cal administrar-los de forma molt estricta, que els petits o grans «chollons» particularistes s'han d'erradicar i que el cinturó s'haurà d'estrener. Ja no estem en el temps de les vaques grasses, on tot podia arranjar-se a cop de talonari i caixa negra. Tot això s'ha acabat i cal fer-se'n a la idea. Amb realisme i sense tirar el barret al foc.

R. M. F. — Però malgrat el desencís davant el volum dels problemes penso que resta quelcom que són les ganes de treballar. És indubtable que si algú s'havia plantejat d'arribar a l'Ajuntament per rascar-se la panxa es va equivocar en el mateix moment de donar permís per apuntar el seu nom a la llista del seu partit. La feina, i al llarg de la xerrada hem anat exposant els punts més greus, és molta però les ganes de treballar continuen sent les mateixes del primer dia. Si aconseguim crear una consciència de gradualitat en la gent, crec que podrem acabar el quadrienni deixant una infraestructura suficient i havent posat ordre en el món escolar a Barcelona.

Michael Chinery
**GUIA PRÁCTICA ILUSTRADA
 PARA LOS AMANTES DE LA
 NATURALEZA**, Editorial Blu-
 me, Barcelona 1979.

El mateix subtítol ens diu que aquest llibre ens vol ensenyar «com observar, estudiar, colleccionar, conservar i explorar la fauna i la flora de la ciutat i del camp». I ho fa amb molt d'encert, bo i presentant-nos uns treballs que es poden fer a casa, al jardí o bé al camp.

Els diferents estudis que proposa poden ser útils al mestre, sobretot perquè molts dels exercicis pràctics es poden realitzar sense gaires dificultats. La descripció de les tècniques d'observació i de manipulació —per ex. la cria d'animals— podrà ser interessant per als alumnes de la segona etapa d'EGB.

Els suggeriments que dona ajuden, doncs, a l'observació de la natura i per això també pot ser útil a pares i educadors de qualsevol nivell.

L'estil de la redacció del text és senzill i es fa molt entenedor, de tal manera que fa venir ganes de posar en pràctica els exercicis que proposa

tot i veient-ne la complexitat que té l'observació de la natura.

La il·lustració és molt acurada i molt abundant (més de 1.200 dibuixos).

Ha estat molt ben aconseguida la part que fa referència al dibuix esquemàtic, en negre, i també, cosa difícil en molts llibres de la natura, les làmines en color s'han aconseguit en unes tonalitats suaus. Per resumir-ho, l'aportació d'aquest llibre és interessant i pràctica.

La distribució dels 10 capítols és la següent: Tres fan referència a l'estudi dels animals, dos a l'estudi dels vegetals, un a l'estudi d'un medi, un a la geologia i, finalment, tres de més generals ensenyen algunes tècniques de camp i s'acaba amb una guia informativa.

Aquesta última part és la que menys ajudarà a les escoles de Catalunya, puix la guia informativa no diu res de les cases de venda de materials, ni d'associacions de protecció de la natura, així com només hi és citat un sol museu de Ciències Naturals... També és molt incomplet el vocabulari de noms en català dels vegetals que es poden trobar fàcilment i sobta que només hi hagi el nom d'un sol bofet.

Caldria, doncs, quan fos possible refer la part que l'autor anomena guia informativa i adaptar-la a Catalunya.

ROSA CARRIÓ

GRUNFELD, Frederic V., **Juegos de todo el mundo**, Edilan, Madrid 1978.

És un llibre editat per Unicef amb motiu de l'any internacional de l'infant, dirigit als adults però al servei dels nens.

Prengem com a punt de partida *El Libro de los Juegos* d'Alfons X el Sabio, que també era una recopilació de jocs. En la introducció general, repassa tot allò que el joc ha representat en la història de la humanitat, la seva relació amb els mites, els déus, les civilitzacions, la cultura, l'art, etcètera, i remarca la diferència entre el joc, pur plaer d'entretenir-se, i l'esport, netalement competitiu.

Queden recollits en aquesta obra jocs tradicionals de tot el món, que han superat la prova del temps, i no hi queden inclosos aquells esports que són espectacle, ni els jocs comercials inventats el segle XX.

En l'explicació joc per joc, trobem al costat del nom uns signes que indiquen:

Si hi poden jugar dues persones, o més de dues.

Si és un joc d'intel·ligència, corporal o d'atzar.

Si la durada és curta, mitjana o llarga.

Si la preparació és curta, mitjana o llarga.

Si és per jugar dins de casa, o fora.

Si és «divertit».

Les il·lustracions, abundants i a tot color, estan tretes, en gran part, del *Libro de los Juegos*, d'Alfons X, ja esmentat. Hi ha també moltes fotografies i reproduccions de pintures que representen nens o adults jugant, a més de dissenys i fotografies de jocs a mig construir o ja construïts. Completa el llibre un índex que classifica els jocs segons les seves característiques:

Jocs de taula i tauler.

Jocs de carrer i de pati de joc.

Jocs de camp obert.

Jocs per a reunions i festes.

Jocs d'enginy i habilitat.

L'obra és, en fi, un bon treball d'història, d'estudi de costums i creences, de recopilació d'un aspecte de les diverses civilitzacions com és la manera d'entretenir-se i de divertir-se. És un llibre que pot ser útil a l'escola, a casa, als centres d'esplai i a tots aquells llocs on hi hagi persones amb sensibilitat i curiositat per allò que fa referència a la vida dels homes.

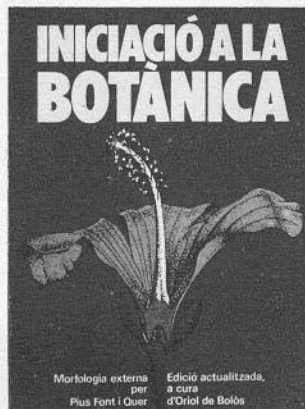
M. J. U.

FONT I QUER, Pius, *Iniciació a la botànica*: Morfologia externa. 2a. ed., actualitzada, a cura d'Oriol de Bolòs. Il.: Eugeni Sierra i Ràfols, Editorial Fontalba, Barcelona 1979.

L'any 1938, la Direcció General d'Agricultura de la Gene-

Bibliografia

ralitat inicià una sèrie de publicacions que, sota el nom genèric de Biblioteca del Pagès, pretenia, d'una banda, de divulgar entre els nostres pagesos els coneixements agrícoles bàsics —tant de tipus teòric com pràctic— i d'altra, de proporcionar llibres de text a les Escoles pràctiques d'Agricultura. Aquesta sèrie comprenia —segons s'especifica en el primer volum publicat— tres seccions diferents: la d'Ensenyament bàsic, que hauria d'incloure tot allò que es relacionés amb el coneixement científic de la Natura, la d'Ensenyament tècnic, encaminada a divulgar les normes pràctiques de l'explotació agrícola i ramadera, i la d'Aplicació, que es proposava de donar orientacions «sobre l'avenç del sistema d'explotació i contra els estralls de la producció». El primer i únic volum publicat, dins la secció d'Ensenyament bàsic, fou un

manual de morfologia dels vegetals que porta el títol d'*Iniciació a la Botànica* i que és obra de P. FONT I QUER, el gran botànic català, en aquells moments Director de l'Institut Botànic i professor de l'Escola Superior d'Agricultura.

La figura de FONT I QUER és ben coneguda de tots els qui han tingut algun interès per les Ciències Naturals i, més particularment, pel món de les plantes. Científic de renom internacional, incorporà la Botànica catalana als corrents més moderns i començà a bastir una obra considerable, malauradament estroncada per les adverses conseqüències que derivaren de la guerra del 1936-39.

L'Iniciació a la Botànica és un excel·lent manual de Botànica morfològica, pensat i escrit més com a text per als alumnes de les escoles superiors i universitàries que com a obra de divulgació agrícola. L'estil planer i el llenguatge amè del seu autor, agermanats amb el rigor científic, en fan un llibre fàcil de llegir i d'una eficàcia pedagògica òptima. Els qui ens hem mogut dins l'àmbit docent universitari l'hem tingut, de sempre, com una obra bàsica, l'hem consultat quan ens ha calgut d'assegurar la justesa d'un concepte o quan hem topat amb problemes de lèxic científic català, i no ens hem cansat de recomanar-lo als deixebles i a tots els qui volien introduir-se en el camp de la Botànica.

El text s'inicia amb una visió general de l'organització de les formes vegetals, des dels bacteris i de les algues unicel·lulars fins a les plantes superiors. A continuació —i introduint-se en el que és el

nucli de l'obra— fa un repàs exhaustiu dels diversos òrgans de les plantes amb llavor (fanerògames): la tija, les fulles, l'arrel, la flor, el fruit i la sement. Tocant a aquests òrgans vegetals, la informació és realment molt completa i molt detallada; cadascuna de llurs parts és analitzada en la seva morfologia, variabilitat i adaptacions. En relació amb els òrgans florals hi ha, a més, uns apartats generals que fan referència a la perpetuació de les plantes, a la pol·linització de les flors i a la fecundació. Un índex de matèries facilita la consulta puntual del llibre.

Exhaurida de fa temps, l'obra ha estat reeditada per Edicions Fontalba a finals de l'any 1979. La nova edició té encara l'interès d'haver estat actualitzada i completada per O. DE BOLÒS, deixeble de FONT I QUER i catedràtic de Botànica de la Universitat de Barcelona. Han estat posats al dia aquells conceptes científics que des de la primera edició de l'obra han sofert alguna evolució o modificació, i la terminologia científica ha estat retocada, si feia el cas, per tal d'acordar-la a la normativa lingüística que s'acabà d'afinar posteriorment a l'any 1938 (normativa a la qual contribuí, precisament, el mateix FONT I QUER). A part aquests canvis, més aviat accessoris, l'actualitzador hi ha introduït nous apartats que afegeixen al text una visió molt esquemàtica sobre els següents aspectes: la Botànica i la seva subdivisió; l'herència i l'evolució dels organismes; els fenòmens de l'alternació de fases i de generacions; la taxonomia i la nomenclatura

dels vegetals; els grans grups del regne vegetal; l'origen filogenètic del corm; l'hàbit de les plantes; les formes vitals; i les adaptacions de les plantes en relació amb la humitat, la temperatura, la llum i la salinitat. La reedició de l'obra —i la seva actualització— ens sembla no solament necessària, sinó també molt oportuna. És llàstima que les il·lustracions —reimpresió dels originals d'E. SIERRA— no hagin assolit ni la qualitat ni l'estètica que tenien en la primera edició.

Posat altre cop a l'abast de tothom, aquest llibre ha de continuar essent un manual bàsic per als alumnes d'especialitat, particularment per als de les facultats de Biologia i de Farmàcia i de les Escoles d'Agricultura. I no vacil·laríem gens a recomanar-lo encara als professors d'ensenyament mitjà i bàsic, que hi han de trobar els coneixements fonamentals pertocant a l'organització i a les formes de les plantes superiors; d'aquest text en poden treure orientacions segures i nombroses idees per a l'ensenyament amb material viu. Aquest darrer aspecte el creiem especialment interessant en un moment en què la didàctica de les Ciències Naturals —sobretot a Batxillerat— s'ha anat allunyant cada vegada més de l'observació directa de la Natura i de l'experimentació (en contradicció, paradoxalment, amb les orientacions que hom declara voler-li donar).

Josep VIGO

Per sant Jordi apareixerà el primer llibre d'una col·lecció que, creiem, tard o d'hora havia d'iniciar-se. Es tracta d'ELS CAMINS DE L'ART A CATALUNYA.*

Molts dels nois i noies de les nostres escoles tenen els primers contactes amb els museus, amb els conjunts històrics, amb les exposicions dels artistes del nostre temps en la segona etapa de l'Ensenyament General Bàsic. Són tres cursos durant els quals hom intenta introduir-los a les diverses èpoques històriques. Quan el treball de classe es combina amb sortides complementàries, la visita a aquell museu, la passejada per un barri de la ciutat, una audició musical... pot despertar —hem comprovat que desperta— un interès que caldria fomentar.

Per això, més amunt dèiem que ELS CAMINS DE L'ART... era una col·lecció que tard o d'hora havia d'aparèixer. Nosaltres hem començat a omplir aquest buit amb uns llibres pensats i escrits per a nois i noies d'onze a catorze anys. Posar-los en contacte amb el treball de l'artista, clarificar idees senzilles però

ELS CAMINS DE L'ART A CATALUNYA.

Un buit en la bibliografia juvenil que comencem a omplir.

bàsiques que massa sovint es donen per sobreenteses, ensenyar-los a observar, fomentar un criteri al més ampli possible... són algunes de les il·lusions que intentem materialitzar en aquesta col·lecció. Cada volum es concep segons una estructura bàsica:

— Introducció històrica: petita panoràmica del que en podríem dir «la història del poble».

— Trets fonamentals del període artístic estudiats a través d'un nombre limitat de peces. Es tracta de fer un llibre que pugui ser llegit a casa o a la biblioteca però, també, que hom pugui emportar-se'l com una guia per seguir un itinerari. Per això, cada volum dirigeix l'atenció cap un indret determinat de la geografia del país on la creació artística de l'època

s'hi troba especialment representada. L'OFICI DE PINTAR A L'ÈPOCA ROMÀNICA, per exemple, s'ha confeccionat a partir de les obres conservades en el Museu d'Art de Catalunya. Per això hi ha un plànol de la secció romànica amb l'itinerari senyalitzat.

— En un capítol final, a manera de resum, arrodonim la visió donada abans amb una breu notícia d'altres museus, indrets o llocs interessants. Voldríem que aquests llibres fossin una invitació a recórrer els camins que l'art ha seguit a Catalunya, d'un cap a l'altre. No és, doncs, una història de l'art el que estem fent. Tampoc un resum de les obres o noms més rellevants. És una petita aproximació a les obres que, per una raó o altra, creiem més suggerents.

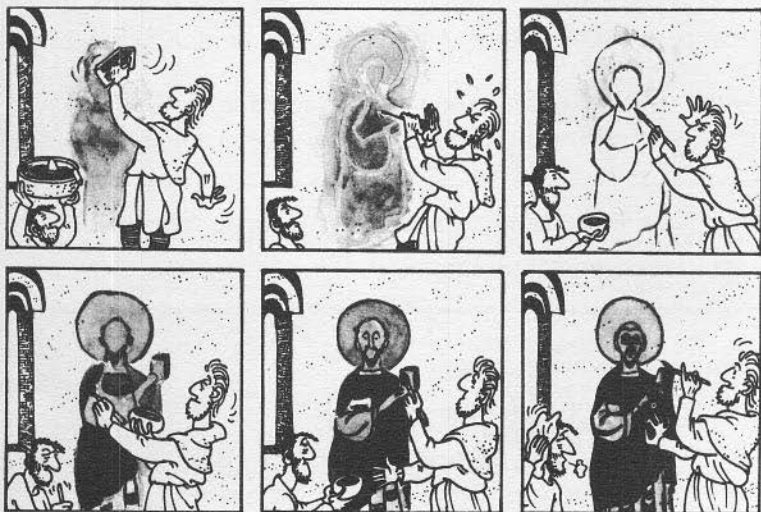
Un plantejament pedagògic ens ha semblat, no cal dir-ho, indispensable. Però hi ha encara un altre aspecte molt important: el de la documentació. És treballant en el camp de l'ensenyament quan hom s'adona que, si el que es pretén és fer comprendre una cosa, per més simple que sigui, cal tenir-ne una idea ben clara. Cal tenir una documentació al més completa possible. Per això, per a cada volum d'ELS CAMINS..., comptem amb un especialista en el tema tractat que intervé en el plantejament i en la revisió final. I és perquè comptem amb el vist-i-plau de cadascun d'ells que ens atrevim a recomanar-la als nois i noies i també a tots els educadors, esperant que us sigui una ajuda eficaç.

Dolors FARRÓ

* Formaran la col·lecció: *L'OFICI DE PINTAR A L'ÈPOCA ROMÀNICA* —Visita a la secció romànica del Museu d'Art de Catalunya—. Introducció d'Enric Bagué. Redacció del Departament d'Educació del Museu d'Art de Catalunya. Assessorament de Joaquín Yarza. Editorial Blume (64 pàgs.).

EL TREBALL DE L'ARTISTA, ARA —Itinerari a través d'un museu imaginari d'art contemporani de Catalunya—. Redacció de Dolors Farró. Assessorament d'Alexandre Cirici (d'immediata aparició).

Temes en preparació: Escultura i arquitectura romàniques - Corrents artístics del segle XIX - L'art de les colonitzacions grega i romana.

NOVEDAD DIDACTICA

Semanario escolar para 4º y 5º de EGB

Amb cada número incloem material, jocs i exercicis per treballar l'àrea de llengua i literatura catalana, segons el programa de la Generalitat.

- * Una ayuda para el **maestro** en su labor docente.
- * Un estímulo permanente para el **alumno**.

Este material didáctico comprende

- 1.—La revista semanal **para el alumno** CYQ.
- 2.—La programación y guía didáctica trimestral **para el profesor** con el planing de la programación general del curso.

La programación escolar más exigente con la presentación más entretenida: juegos, narraciones, comics, concursos, etc.

- pensada y experimentada para hacer interesantes hasta las materias menos atractivas.
- presentada con la novedad y el aliciente de una **revista semanal**.
- con una fórmula utilizada con éxito en otros países y nueva en España.

Precio asequible a todos los niveles, con facilidades para las suscripciones colectivas.

ATENCIÓN: Material exclusivo para los contenidos escolares de 4.º y 5.º de EGB.

PIDA MÁS INFORMACIÓN A:

edipre/sa

EDICIONES PRENSA ESCOLAR, S.A.
Virgen del Pilar, 8
Teléfono (93) 371 1587
San Justo Desvern (Barcelona)

L'EDUCACIÓ VIAL EN LA PREVENCIÓ DELS ACCIDENTS DE CIRCULACIÓ

El BOE del 29 de febrer del 1980 va publicar l'Ordre del 18 de febrer sobre la incorporació de l'educació vial als nivells de Pre-escolar i EGB a partir del curs 1980-81. En ocasió d'aquesta Ordre creiem interessant la publicació d'aquest article, l'autor del qual ha estudiat a fons aquest tema.

Prevençió i tractament integral dels accidents de circulació

El fonament d'una política d'estat per a la seguretat vial és, sens dubte, l'elaboració d'una política nacional de seguretat, a través d'un instrument viable: el Pla Nacional de Seguretat Vial.

Política nacional de seguretat vial

Cal que sigui capaç de:

Institucionalitzar el problema.

Crear les bases científiques i tecnològiques per al seu estudi interdisciplinari i aplicació sectorial.

Elaborar les polítiques, plans i programes sectorials.

Perfeccionar el o els mecanismes administratius per a la necessària coordinació intersectorial i el desenrotllament concret d'activitats.

Polítiques sectorials de seguretat vial

Per bé que l'educació és la pedra cantonera

d'una política nacional de prevenció, cal que s'incorpori a altres polítiques sectorials que impedeixin els accidents de circulació, entre elles les següents:

Polítiques de sanitat, destinades a evitar i disminuir les taxes de morbiditat i mortalitat.

Polítiques de recollida, procesament, descripció i anàlisi (estadístiques) dels factors vinculats a la causalitat (univers de la causalitat de l'accident de circulació) per tal de prendre mesures cara als grups més vulnerables i a les causes més freqüents.

Polítiques de manteniment automotor a fi d'evitar que el desgast i envelliment de les parts i peces puguin ser causa d'accident.

Polítiques de disseny, construcció, manteniment i funcionalitat vial que tinguin en compte els seus errors, els corregeixin i millorin per tal de prevenir aquests accidents.

Polítiques de disseny, construcció, modelació i remodelació urbana, que tinguin en compte que l'organització social i política, l'organització econòmica i l'organització científica de la ciutat poden generar models urbans

de desenrotllament que siguin capaços d'evitar accidents de circulació i en un context més ampli, millorar la qualitat de vida.

Polítiques culturals que siguin capaces de modificar o establir pautes socials i individuals per a l'existència de la *responsabilitat* com a pauta de conducta afí a tots els sectors de la societat involucrats en accidents de circulació (entre ells, amos de tallers mecànics, conductors, transeünts, passatgers, jutges, policies, periodistes, l'estat, etc.).

Programes de desenrotllament sòcio-cultural.

Polítiques d'estat destinades a assegurar la cobertura del risc d'accidents de circulació (assegurances).

La situació de l'educació en el context de mesures aplicables a la prevenció i tractament integral de l'accident de circulació

Una política de prevenció de l'accident de circulació ha de comptar necessàriament amb l'educació per tal d'obtenir resultats durables i satisfactoris. Es reconeix que *l'educació és un dels instruments més idonis per a la seva prevenció*.

Polítiques i instruments de l'educació vial

L'educació vial ha de ser una educació integral, que abraçi tots els nivells de la societat, diferenciada i selectiva, contínua i permanent, planificada i programada, que sigui capaç de generar hàbits per a la supervivència i millorar conductes i comportaments anti-socials.

Demana la creació d'instruments viables (massivitat, economia, qualificació tècnico-científica, etc.) que assegurin una cobertura adequada dels sectors que es pretèn protegir, entre els quals citarem:

1. Els escolars
2. Els conductors
3. Els conductors professionals
4. Els conductors infractors
5. Els passatgers

6. Els transeünts

7. D'altres

L'instrument educatiu, sens dubte, ha de ser apropiat a les característiques del sector al qual va dirigit:

Educació sistemàtica i contínua per a la formació d'hàbits i comportament de la població escolar.

Educació no formal (campanyes) per tal de reforçar activitats i hàbits.

Educació diferenciada que exigeix desenrotllar coneixements, habilitats i destreses per a un treball que demana un gran sentit de responsabilitat i exigències neuromotores superiors (coordinació, judici, etc.). Entre elles, n'assenyalarem: escoles per a conductors, conductors professionals i infractors.

Fins avui l'educació vial no està lligada a la tasca de la investigació educativa per millorar o corregir els mètodes educatius emprats, les tècniques d'ensenyament utilitzades i els materials didàctics per al procés d'ensenyament-aprenentatge. D'altra banda, cal investigar els criteris i instruments pedagògics destinats a avaluar el resultat de l'ensenyament-aprenentatge.

FONAMENTACIÓ CIENTÍFICA I SOCIAL DE L'EDUCACIÓ VIAL

Etales del desenrotllament educatiu vial

Aprenentatge i educació

Podríem definir l'aprenentatge com la incorporació successiva, gradual i acumulada de llençatges concatenats, per a sectors de la realitat d'una mateixa naturalesa, de complexitat creixent, que permet establir actituds, conductes i comportaments adequats a les tasques proposades (coneixements i/o activitats motores).

Potser, basant-nos en aquesta definició, podríem concebre una extensió més àmplia al seu abast singular per a la «Llei genèrica dels aprenentatges cognoscitius i/o motors» (activitats que inclouen habilitats i destreses). Aquest pla utilitza una metodologia que es fo-

namenta en els següents principis bàsics per a la formació educativa vial del pre-escolar i de l'escolar d'EGB.

Ensenyament diferenciat i per grau de complexitat, d'acord amb l'edat.

Ensenyament progressiu d'acord amb els coneixements acumulats.

Ensenyament visual de les lliçons, amb demostració pràctica immediata, per tal de relacionar la teoria amb la realitat.

Treball pràctic en grup per tal de provocar l'emulació i la competència dels educands.

Avaluació de l'ensenyament-aprenentatge en el curs de l'activitat, per tal que els alumnes reconeixin els errors i els superin.

Reiteració de les activitats anteriors amb l'objectiu d'accentuar la memorització i aprenentatge d'actituds i comportaments.

En el període en què no es va a l'escola, cal instruir els pares i/o representants per tal de mantenir vigents les actituds i els comportaments que deriven finalment en hàbits correctes i adequats a la supervivència.

Com a complement de l'activitat escolar, cal tendir a l'exercici pràctic de l'ensenyament, en els parcs infantils de trànsit.

Aprenentatge i coneixement

El procés educatiu, a través de l'ensenyament-aprenentatge, aconsegueix de generar, en la societat i en l'individu, pautes de conducta (socials i individuals) orientades al bé comú. El coneixement de determinats aspectes de la realitat no sempre genera o és capaç de generar actituds, conductes i comportaments socialment útils. Els actes antisocials, per tant, s'escapen de l'educació.

Amb tot, correspon establir que la reeducació podria ser un vehicle de modificació d'hàbits nocius per a la societat en el seu conjunt i per als individus en particular.

El propòsit d'aquest pla és fixar un marc de referència per tal que els mestres eduquin. Aquest instrument no substitueix l'acció educativa del mestre, base fonamental de la tasca formadora.

En resum, convé establir que el coneixement no és més que la capacitat per repetir actituds, conductes i comportaments basats en l'aprenentatge inicial.

Per als efectes que ens interessin, hem d'assenyalar que l'Educació Vial, ensenyar al nen els factors i situacions que posen en perill la seva vida, contribueix significativament a disminuir el cost nacional dels accidents de circulació i, en l'aspecte personal, el greu sofriment humà que evita.

Definició i característiques fonamentals de l'Educació Vial

L'Educació Vial es podria definir com aquell procés de caràcter continu, que s'inicia a la infantesa i que continua durant tota la vida, destinat a la formació d'hàbits, actituds, conductes i comportaments, que eviten els accidents de circulació.

Les característiques del desenvolupament biològic, psicològic i social en el nen, ens permeten establir que l'Educació Vial ha de ser:

1. *Progressiva* en els seus continguts i en el seu abast.
2. *Diferenciada* per edats.
3. *Implementada* amb materials didàctics de naturalesa variada.
4. *Practicada en grup*, la qual cosa facilita la socialització i aprenentatge en el nen per l'emulació i la competència.
3. *Nodrida* de materials didàctics de naturalesa variada.
unitats temàtiques.
6. *Avaluada* per tal de conèixer els resultats del procés d'ensenyament-aprenentatge, els mètodes o tècniques emprades, els materials didàctics emprats, etc.
7. *Complementada* per les activitats de l'escolar a la llar i a la societat, ja sigui per l'observació i pràctica als parcs infantils, en la via pública o en les brigades escolars de seguretat.

El desenvolupament del llenguatge en l'ésser humà i del seu assentament, això és, de l'encèfal i de les vies nervioses perifèriques, té una maduració i evolució lentes. Diferents funcions neurològiques evolucionen per tal de donar lloc a les activitats humanes de caràcter intel·lectual o motor.

Reflexos simples, percepcions reflexes condicionades, anàlisis de situacions (judicis), caràcter (personalitat) i estats emocionals en la mesura que evolucionen i es desenvolupen

permeten una educació diferenciada.

Cap als 7 anys, en relació amb la «presa de consciència» del perill derivat del pas o trànsit del nen pel món, és possible iniciar l'educació per tal d'evitar els accidents de trànsit. No hi ha dubte que l'amplitud i extensió del coneixement necessari al llarg de la vida per protegir-se de l'accident vial vol dir: educació escolar d'adults, de conductors, de transeünts i passatgers, etc., de manera sistemàtica i també molt diferenciada.

És convenient establir que l'educació formal és la base de la formació d'hàbits per a la seguretat i que les campanyes (premsa, ràdio, TV) no fan sinó reforçar actituds, conductes i comportaments ja apresos. Per això, és bàsic ensenyar al nen, perquè en deriva tot el comportament social enfront de la seguretat.

La resposta dels altres grups socials no és la mateixa quan se'ls lliura un mateix tipus de «missatge». Sens dubte, hi ha campanyes per a un tipus o altre d'usuaris de la via pública. Un transeünt adult no és igual que un nen o que un vell. El vigor, la confiança en ell mateix, la disposició a l'activitat muscular, etc. no són les mateixes en tots els tipus de viants.

D'altra banda, no és la mateixa cosa educar un «aspirant a conductor» adult jove que un vell. No és la mateixa cosa educar un conductor professional que un conductor privat. Les sollicitacions i el caràcter de la tasca que han de dur a terme l'un i l'altre tipus de conductor són diferents.

En resum, respecte a l'educació vial sostenim:

1. És fonamental l'educació formal, a totes les edats, però iniciant-la en el nen.
2. Cal que continuï amb l'educació diferenciada per a conductors.
3. Cal que hi hagi una educació especialitzada per a conductors professionals.
4. Cal reforçar l'educació escolar formal amb l'extraescolar (llar) i l'activitat ensenyament-aprenentatge en la via pública.
5. Les campanyes han de ser molt qualificades, orientades a grups socials especials, de curta durada, amb un tipus de missatge ben estudiat i que puguin ser avaluades per establir la seva utilitat i benefici real.
6. Els mitjans de comunicació social, premsa, ràdio, TV són uns altres mitjans per a

l'educació no formal, els quals s'haurien d'utilitzar de manera sistemàtica, amb programes orientats continuament i al marge de les campanyes.

7. Els mitjans audiovisuals i els materials didàctics constitueixen elements molt valuosos per tal de garantir la qualitat de l'ensenyament desenrotllat i els resultats que se'n deriven.

Seguretat i cultura

No hi ha cap dubte que el comportament tan individual com social necessita, i això també cal aclarir-ho, la «interiorització» d'altres normes per a la seguretat a més de l'educació: les psicològiques i les sociològiques.

El conjunt de normes educatives, psicològiques i sociològiques interioritzades en l'individu i la societat constitueixen els fonaments culturals de la seguretat vial.

Civilització, cultura i seguretat

No n'hi ha prou amb l'aptitud física i mental i haver interioritzat unes normes de seguretat (educatives, psicològiques, sociològiques) per obtenir una societat lliure de l'accident de circulació i de les seves funestes conseqüències.

El desenrotllament harmònic del món físic, el disseny i construcció de la infraestructura vial i, en un context més ampli, el disseny i construcció de la ciutat, per tal de fer-la habitable i segura, són els fonaments civilitzadors que completen aquesta exposició.

Fonamentació científica i pedagògica de l'educació vial per a l'ensenyament Pre-escolar i General Bàsic *

Característiques del pla

L'univers de l'ensenyament-aprenentatge és enorme, en extensió i complexitat.

Com a conseqüència del paràgraf anterior, ha estat necessari sistematitzar aquest «univers» en llenguatges convencionals.

Cada un dels llenguatges «inventats» pretén

ESCOLA EN CATALÀ

PRIMERS LLIBRES PER A
L'E.G.B. EN CATALÀ
APROVATS PEL MINISTERI
D'EDUCACIÓ

SÈRIES GRADUADES E.G.B

ensenyar un sector de «l'univers» responsable de la causalitat de l'accident de circulació.

Els continguts educatius (en profunditat i extensió) estan determinats pel desenrotllament bio-psico-social dels educands.

El material audiovisual necessari per facilitar el maneig i comprensió dels temes és variat i té, pel seu caràcter, una estreta relació amb l'edat dels educands i la naturalesa de les unitats temàtiques.

Una metodologia serveix de base per a l'aplicació de l'instrument pedagògic.

Els dissenys instruccionals per a ús del mestre són marcs de referència obligats que faciliten l'ensenyament-aprenentatge.

La descripció i maneig del material d'ensenyament, com també les tècniques d'avaluació de coneixements, completen l'esquema pedagògic del pla.

Conclusions

Fins avui l'educació (formal i no formal) no ha aconseguit resultats esperançadors en el problema derivat dels accidents de circulació. Si bé és cert que el Pla Escolar d'Ensenyament Bàsic ha incorporat l'educació vial en l'activitat curricular, no és menys cert que li falta la base científica i metodològica per tal d'abordar de manera adequada aquesta problemàtica.

El pla és concebut com un «instrument pedagògic de caràcter científic», amb base metodològica, que de manera contínua, gradual i integral aborda el coneixement de «l'univers de la seguretat vial», per tal de promoure en els educands actituds, conductes i comportaments que afavoreixin la seva integritat física i la de les altres persones.

Pedro Simon R.

* Aquesta fonamentació es basa en el text elaborat per l'autor Pedro Simón R., anomenat «Plan de Educación Vial para Enseñanza Preescolar y General Básica».

Lectura

Lletres (5-7 anys). Ymbert

Comencem a llegir. Garriga

1. Becerolles (5-7 anys)
2. Estels (7-8 anys)

Quatre sota un pi (8-10 anys). Mathieu

Les finestres del món (9-11 anys) J. Dalmau

Històries del meu país (9-11 anys). Bagué

Plats i olles (10-12 anys) J. Masip

Història de Catalunya. Trià d'episodis

(10-14 anys). Rovira Virgili

Guiatge (10-14 anys). Martorell

Selecta de lectures (10-14 anys). Martorell

1. Les plantes, els animals, els elements (4rt i 5è)
2. La mar, la plana, la muntanya (5è i 6è)
3. Els pobles, les ciutats, els homes (7è i 8è)

Llenguatge

Bon matí. Primer llibre de llenguatge (6-8 anys).

Sorribas/Ruiz Calonja

Llengua catalana. Camps/Romagosa/Ginesta:

1er **Rebombori** (6 anys)

2.º **Xerric** (7 anys) 3.º a 8.º (en preparació)

Aprenentatge i domini dels mecanismes bàsics

de la lectura i de l'escriptura. Profusament

il·lustrat. A tot color. Exercicis.

Lectures. Anàlisi dels fonemes i grafies.

Diccionari de sinònims i antònims. Pey

Breu diccionari ideològic català. Romeu

Català bàsic. Llobera

Prácticas de catalán básico. Llobera

clave de ejercicios

Els pronoms febles. Gelabert

EDITORIAL TEIDE, S. A.
Viladomat, 291 - Barcelona-29

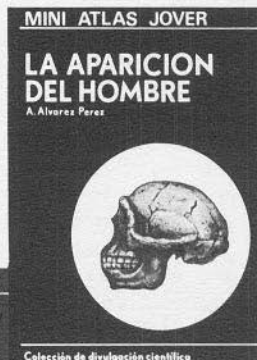
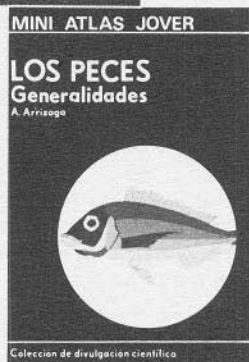
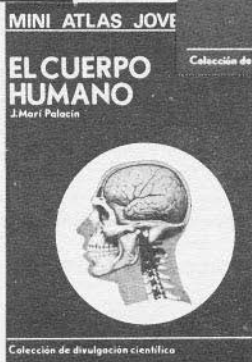
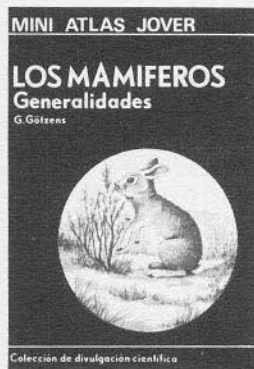
MINI ATLAS JOVER

CON
RECORTABLE

LA NUEVA COLECCION DE DIVULGACION CIENTIFICA ILUSTRADA A TODO COLOR, CON UNA GRAN AMPLITUD DE TEMAS, 100 TITULOS ENGLOBADOS EN CINCO GRANDES GRUPOS:

ANATOMIA HUMANA — ZOOLOGIA
BOTANICA — GEOLGIA
PALEONTOLOGIA

TODA LA ILUSTRACION SE REPRODUCE ADEMAS, EN UN DESPLEGABLE PARA RECORTAR, FACILITANDO LA REALIZACION DE LOS TRABAJOS ESCOLARES.

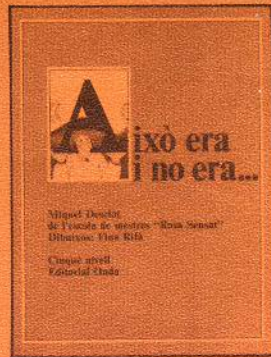
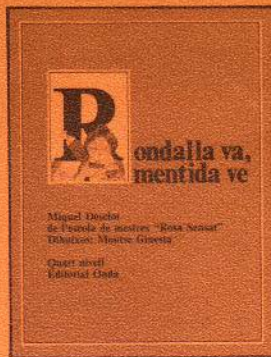
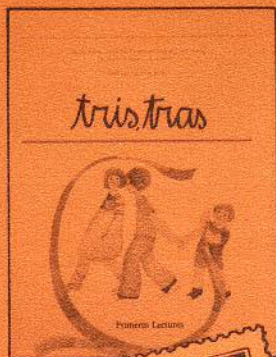

¡SOLO
150 PTAS.
EJEMPLAR!

EDICIONES JOVER
BARCELONA

COL·LECCIÓ **a** **clau**

Conjunt de cinc llibres de lectura que recobreix els cinc nivells de la primera etapa.

Primer nivell **TRIS, TRAS**

Autors: **Marta Mata, Josep M.ª Cormand, Montserrat Correig**

Dibuixos: **Fina Rifà**

Llibre de lectura i quadern.

Llibre per al mestre i material de classe.

Versió-adaptació en llengua castellana.

Segon nivell **VET-HO AQUI**

Autors: **Montserrat Correig, Miquel Desclot**

Dibuixos: **Marta Balaguer**

Tercer nivell (en curs d'elaboració)

Quart nivell **RONDALLA VA, MENTIDA VE**

Autor: **Miquel Desclot**

Dibuixos: **Montse Ginesta**

Cinquè nivell **AIXÒ ERA I NO ERA**

Autor: **Miquel Desclot**

Dibuixos: **Fina Rifà**

Fora de col·lecció **L'EDUCACIÓ MUSICAL A LA LLAR D'INFANTS**

Autors: **Pepa Odena i Pilar Figueras**

Distribueix:

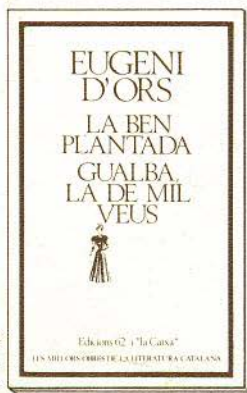
EXCLUSIVES ESCOLARS, Còrsega, 538. Tels. 256 98 03, 4, 5, 6. Barcelona 25

LES MILLORS OBRES DE LA LITERATURA CATALANA

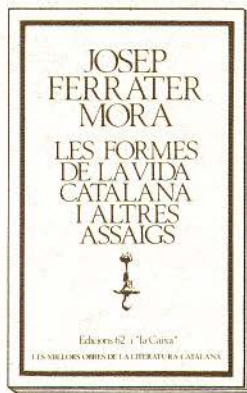
La col·lecció que no vam poder llegir a l'escola.

Els darrers llibres publicats.

N.º 34
Preu
175 ptes.

Les gloses més populars i representatives de l'autor. La primera és una "novella filosòfica" que simbolitza tot el que Ors havia predicat: mediterranisme, classicisme i, sobretot, noucentisme. La segona és una narració barroca i torbadora, centrada en un tema d'incest.

N.º 35
Preu
150 ptes.

Reconegut mundialment per un extens i exhaustiu "Diccionari de filosofia", Ferrater Mora és autor d'assaig de tema divers. A "Les formes de la vida catalana" (1944) analitza la nostra personalitat col·lectiva a través de quatre punts que considera decisius: continuïtat, seny, mesura i ironia.

DE VENDA A TOTES LES LLIBRERIES

SUBSCRIVIU-VOS-HI! Retalla aquesta butlleta, ompl-la amb les seves dades i porta-la a la seva llibreria o trameta-la a Edicions 62, c. Provença, 278, 1er. Barcelona-8.

Nom _____ Adreça _____

Tel. _____ Població _____ D.P. _____

Vull subscriure'm a la col·lecció "Les millors obres de la Literatura Catalana" i atendre el pagament (500 ptes. mensual o 1.500 trimestral) en la / el lla. / etc. etc.

SIGNATURA _____

n.º _____ de l'OE n.º _____ de la Caixa de Pensament "la Caixa" _____

És una aportació de
"la Caixa" i Edicions 62
a la nostra cultura.